

KOROŠKI

svižinar

GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

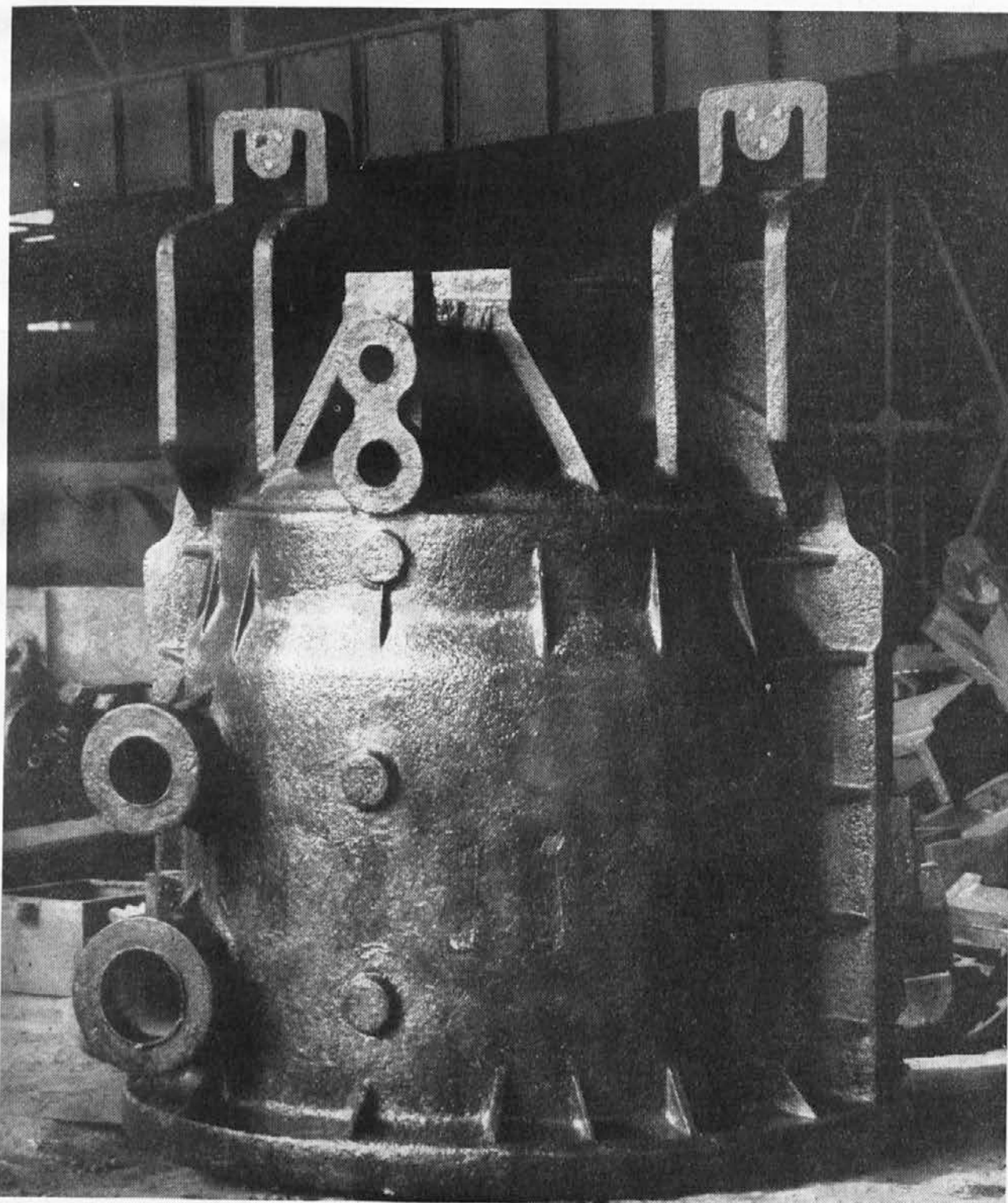
Leto VII.

Ravne na Koroškem, 28. avgusta 1957

Štev. 7-9

Pa spet:

DOMOVINA,
KOROŠKI KRAJ,
KVALITETNO DELO
IN KULTURNA RAST

JEKLENA LITINA

Jeklana litina je osnovni program Jeklarne na Ravnah. Tako je zapisano na začetku investicij nove rasti na Ravnah in take so bile izkušnje. Glejmo, da bo lepa, čista, homogena, da bo tako stoođstotni doprinos Raven domovini. To so naša dolžnost, naša čast in naš — kruh.

ZGODOVINSKI DATUM NA RAVNAH

Nova kvaliteta in novi trg jekla

Uspeh jugoslovanske proizvodne moči na evropskem tržišču — Nedeljeno priznanje inozemskih strokovnjakov

V dneh 27. do 29. julija 1957 je bilo na Ravnah zasedanje osnovec, proizvajalcev, trgovinskih zastopstev in potrošnikov nove kvalitete plemenitega, tako imenovanega elomax-jekla (maksimalna elastičnost).

NOVOST IN PREDNOST

Gre za proizvodnjo nove vrste brzoreznega jekla za obdelavo lesa, mas in kovin, ki ga je Železarna Ravne prva industrijsko osvojila ter dala na evropski trg. Prednosti te vrste jekla nasproti do sedaj običajnim brzoreznim kvalitetam so v cenejših legurah, v načinu izdelave (tudi direktno ulivanje oblik orodja), v izrednih lastnostih za namen ter v mednarodnem tržišču. Na ta način predvsem nam ne bo treba pridobivati deviz samo z izvozom ton in surovin, temveč jih bomo dobili bolj ekonomično s končnimi preciznimi izdelki, torej s pametjo in sposobnostjo, kar je rentabilnejši izvozni artikel.

UDELEŽENCI

Posvetovanje z namenom širšega razgovora o prvih izkušnjah ter nadaljnjem razvoju te jeklarske novosti je sklicala mednarodna družba Interstahl, organizacijski forum tega proizvoda. Udeležili so se ga predstavniki proizvajalcev in tržišč iz Švice, Italije, Francije, Zapadne Nemčije in Nizozemske oziroma trgovinske unije Beneluxa, zastopniki domačih potrošniških podjetij ter znanstveniki Metalurškega instituta iz Ljubljane. Ob tej udeležbi in predneseni vsebini se je posvetovanje razvilo v pravi kongres jeklarskega napredka.

OTVORITEV

Zasedanje je začel predstavnik Interstahla, dr. Enrico di Gregorio, ki je izvajal:

»Ponosen sem, da otvarjam kot zastopnik družbe Interstahl prvi mednarodni elomax-kongres tu na Ravnah.

Da je družba Interstahl izbrala Ravne za kraj prvega kongresa, je dobro utemeljeno, kajti Ravne so bile zibelka tega razvoja — in tako želimo tu našemu elomaxu uspešno bodočnost.

Ob tej priložnosti se zahvaljujemo najprej vsem, ki so sodelovali pri razvoju elomax-jekla: delavcem, tehnikom in vodstvu, ki so s svojim delom in inteligenco omogočili uresničenje iznajdbe našega inž. Eglja.

To sodelovanje na mednarodni osnovi in skupni razvoj nas navdajata z iskreno željo, da bi se narodi vedno bolj spoznavali med seboj v miru in delu.

S to željo otvarjam prvi mednarodni kongres in dajem besedo izumitelju inž. Eglju.«

DELOVNI PROGRAM

Sledil je gost delovni program, pri katerem so sodelovali z razpravami inozemski in domači strokovnjaki, in sicer:

Inž. R. Egli: Zakonitost in razvoj kvalitete ter zgodovinski pregled in organizacija Interstahla;

Inž. F. Mahorčič: Sodelovanje Železarne Ravne pri razvoju in vpeljavi elomax-jekel;

F. V. Thienes: Poslovne razmere in izgledi za Nemčijo;

B. Mulders: Poslovne razmere in izgledi za dežele Benelux;

D. K. Kind: Metalurški problemi in o ulivanju elomaxa;

Ivan Zupan: Mehanska obdelava z elomax orodjem;

Dr. A. Kentischer: Dosedanje izkušnje o ulivanju in formanju elomaxa v Zapadni Nemčiji;

Boris Florjančič: Dosedanje izkušnje o ulivanju in formanju elomaxa na Ravnah;

Inž. B. Cimerman: Toplotna obdelava in kovanje elomax jekel.

Obsežne razprave bodo objavljene v posebnem kongresnem zvezku in bomo takrat ponatisnili za našo skupnost posamezna interesantna izvajanja.

POZDRAV RAVEN

Ravne pa so dale tej tehnično poslovni mednarodni prireditvi še svoj pečat tradicionalnih fužin plemenitih jekel, vidne gospodarske in kulturne rasti, lepote kraja in gostoljubnosti. V gradu Ravne, v prelepi študijski knjižnici je goste sprejel predsednik občine Adolf Černec. O naši kulturi jim je spregovoril ravnatelj doktor Franc Sušnik. Ogledali so si tudi muzej, ki je v vseh zbirkah svojstveno zanimiv, v železarski zbirki pa prav za jeklarski svet v več predmetih edinstvena ohranitev. Gostje so si ogledali tudi naše zdravilišče Kotuljsko slatino, ki je sedaj počitniška ustanova tovarne Uljanik iz Pule, ter našo smučarsko planinsko postojanko na obronku Uršlje gore.

Sami lepi vtisi dela, ljudi in kraja. »Moje dosedanje mnenje o Jugoslaviji bom moral temeljito revidirati in ga bi moral revidirati vsak, ki gleda nanjo še kako zaprto...« je izjavil udeleženec iz male države. »Tu delate vsestransko in napredujete, sedaj celo vodite...« itd. Toliko je takih izjav, ki delajo čast Ravnam in domovini.

UPOZNANJE ZA NADALJNJE SODELOVANJE

Naj na kraju zapišemo še naš pozdrav, ki ga je izrekel direktor Gregor Klančnik ob zaključni prireditvi:

»Spoštovani gostje in sodelavci!

Dovolite mi, da vas in predvsem še zunanje goste ob zaključku posvetovanja o proizvodnji in uporabi elomax jekla v

imenu naše tovarne plemenitih jekel še enkrat prisrčno pozdravim.

Naše fužine so imele prve čast, da so organizirale elomax zasedanje in upam, da smo pri tem vsaj delno uspeli. Brez vsakih posebnih priprav je to zasedanje preseglo meje običajnega posvetovanja in je dobilo obliko pravega kongresa. Važno pa je, da smo dosegli s tem osnovni smoter — bližje smo se spoznali, da bomo lahko v bodočnosti še z večjim zaupanjem in uspehom delali za napredek proizvodnje in uporabe elomax jekel.

Ni slučaj, da smo se prvič sešli prav tu. Čeprav smo na robu industrijsko še manj poznane dežele, proizvaja naš kraj že desetletja visokovredna brzorezna jekla in prav zato nočemo zaostajati pri razvoju nove plemenite sorte — elomax jekla.

Tudi vi ste nas bližje spoznali; spoznali ste našo deželo, naše ljudi in naš življenjski tok, pa zato upam, da ste si ustvarili prepričanje za odkritosrčno nadaljnje sodelovanje.

Za uspešen razvoj nove — elomax kvalitete!«

TRI KNJIGE

o našem kraju in ljudeh

Kar po vrsti so letos izšle tri obsežne knjige, ki govore o naših krajih in ljudeh, in sicer:

Stajerska s Prekmurjem in Mežiško dolino kot II. zvezek Geografskega opisa Slovenije, dr. Antona Melika, v založbi Slovenske Matice, Ljubljana. Knjiga prvega reda in vekovne veljave, ki darovito vodi po naši deželi ter opozori tudi domačine na marsikaj, kar sami prezremo. Kdor bo hodil po tej zemlji in hotel kaj napisati, bo odprl Melika.

Prežihov zbornik dr. Marje Boršnikove v založbi Obzorja v Mariboru je ena najlepše opremljenih knjig in ima v spominskem gradivu o pisatelju Prežihovem Vrancu tudi siceršnje edinstvene popise dela in življenja tega ljudstva in kraja.

Telesna vzgoja treh dolin, izdaje TVD »Partizan«, Slovenj Gradec oziroma uredništva Vinka Canjka, je do sedaj prva taka pozornost in obdelava športne spodbude v neki deželi. Vse športne panoge za petdeset let nazaj in tisoče imen idealistov je zanimiva knjiga ter ob tej domači povesti in hvaležnosti predvsem tudi spodbuda za naprej.

Toda knjige — razen zadnje, ki so jo tudi priznalno delili, so satansko drage, pa je zato naša pot toliko prej v knjižnice.

Kot dopolnilo k zadnji objavi o izvolitvi za delavski svet in upravni odbor podjetja objavljamo, da je bil za predsednika upravnega odbora izvoljen tov. Mirko Erjavec. S tem uživa imenovani že četrto leto zaupanje vodilnih funkcij v organih delavske uprave.

PREDNOST NAŠIH KOLESNIH STAVKOV

Kvalitetna proizvodnja bo lahko krila vse potrebe našega rudarstva

Transport izkopenin predstavlja v rudarstvu dokajšen tehničen problem, to v čisto tehničnem kakor tudi v ekonomskem pogledu. Menjanje odkopnih metod, sama mehanizacija odkopa in nakladanja pa postavljata vedno še bolj poostrene zahteve po hitrem in ekonomičnem prevozu.

V samem rudarskem transportu oziroma prevozu so tekalni deli vozičkov stalno predstavljali glavni problem. Konstruktorji so iskali rešitve, ki bi po vzdržljivosti in trajnosti kar najbolje odgovarjale zahtevam dela. Nastajali so v skladu s tedanjimi metodami in potrebami dela vsi mogoči tipi dvojic-kolesnih stavkov, kar je s časom ustvarilo kaos v rudnikih. Zadnja predvojna leta so posamezne države pristopile k standardizaciji in unifikaciji kolesnih stavkov z istočasnimi izpopolnitvami in rekonstrukcijami in končno s prehodom na kroglične in kasneje konične valjčne ležaje (nemški DIN in drugi standardi). Jugoslavija pred vojno pomembnih količin kolesnih stavkov za trg ni proizvajala.

Po vojni je Železarna Ravne prva pričela s proizvodnjo kolesnih dvojic za potrebe rudarstva in gradbeništva. Prvi tipi doma proizvedenih kolesnih stavkov so bili starejše konstrukcije z igličastimi ležaji z nekaljenimi in nebrušeni površinami, z dokajšnjim faktorjem trenja in precejšnjo obrabo, toda za tedanje stanje razvoja jugoslovanskega gospodarstva v edino izvedljivi izvedbi.

Vzporedno s splošnim razvojem so bile sčasoma izvedene posamezne izboljšave, z razvojem domače industrije krogličnih ležajev pa je bila dana možnost za prehod na proizvodnjo kolesnih stavkov s precizijskimi ležaji. Tako je Železarna Ravne že leta 1952 dala na trg prve količine kolesnih stavkov s koničnimi valjčnimi ležaji, naslednja leta pa je količina le-teh stalno naraščala in leta 1954 v prvem polletju povsem izpodrinila staro izvedbo. Tedanji tip kolesnih stavkov proizvodnje Železarne Ravne je bil prva izvedba kolesnih stavkov s precizijskimi ležaji v naši državi in v glavnem kopija nemške DIN izvedbe (DIN 20553) s kolesi 300 in 350 mm premera, osjo 65 mm kvadrat in koničnimi valjčnimi ležaji, velikosti 32210 in 32211, tako imenovani tip 50. Opisani kolesni stavki so imeli težo 82 oziroma 87 kg odvisno od premera koles in širine tira. Povečana teža in cena sta sicer uvodoma izzvali določene pripombe in negodovanje, vendar je trg dokaj hitro ocenil vrednosti nove izvedbe. Prva naročila so sledila od rudnikov, ki so prednosti le-te vrste kolesnih stavkov že poznali oziroma so jih imeli v obratovanju. Toda očitne prednosti pred prejšnjimi izvedbami so kmalu pridobile tudi ostale potrošnike.

Po izkušnjah v proizvodnji in uporabi kolesnih stavkov pravkar opisanega tipa ter po sugestiji inozemskih proizvajalcev krogličnih ležajev je Železarna Ravne leta 1954 pristopila h konstrukciji lažjega tipa kolesnega stavka z oznako Ka 3, s kolesi premera 300 mm, osjo 55 mm premera in

ležaji — koničnimi valjčnimi, tipa 32209, v teži od 16—64 kg odvisno od širine tira. S konstrukcijo pravkar opisanega lažjega kolesnega stavka Ka 3 smo v glavnem ugodili onim naročnikom, ki so se pritoževali, da so jim kolesni stavki tipa Ka 2, v teži 83—87 kg, za njihove volumsko male vozičke pretežki in da kot taki predstavljajo preveliko in nepotrebno investicijo. V konstrukciji smo prvič izvedli posamezne novosti, katerih praktični rezultati in dobra uporaba so nam služili kot osnova za naknadno rekonstrukcijo tipa Ka 2 v novega z oznako Ka 4. Glavne značilnosti pravkar omenjene nove konstrukcije kolesnega stavka so naslednje:

Kolesni stavek je po svojem videzu zelo enostavne konstrukcije — vidni so le os in kolesi, na kraju zaprti z odgovarjajočimi pokrovčki. Precizijski ležaji so nameščeni v pestah koles, vsako kolo je samostojno vrtljivo, kar ima znane prednosti na ostrih krivinah in zavojih. Kolesa imajo premer 350 mm (začasno tudi 300 mm). Konstrukcijske posebnosti v odnosu na DIN izvedbo pa so naslednje: Kolesa so rekonstruirana v toliko, da sta oba ležaja enakega tipa 32211 ter je pri tem glavna prednost, da je možno obe ležišči ležaja obdelati v enem vpenjanju. Znano je namreč, da vsaka zamaknitev središčnic ležajev vpliva na povečani faktor trenja in predčasno izrabo

V čistilnici. Sliko je napravil kar čistilec sam, Franc Kogelnik. Lepa slika in živahen motiv, čeprav varnostno morda le nekoliko preveč pogumen.

ter motnje. Strogo centrično struženje obeh ležišč ležajev v dveh vpenjanjih, kot je bilo to nujno pri prejšnjem tipu, je skoraj nemogoče. Dalje je os prilagojena enakima ležajema, pokrovček pa le delno spremenjen. Vijak za mazanje je prenesen v pesto kolesa, kjer je dobro zaščiten pred zunanji udarci in proti odvitju. Posebna izvedba dveh labirintnih tesnilnih obročev preprečuje izhod mazalnemu sredstvu oziroma vstop prahu.

Prednosti kolesnih stavkov s precizijskimi ležaji so najboljše razvidne iz gibanja potrošnje oziroma proizvodnje. Železarna Ravne je po letih proizvedla naslednje količine kolesnih stavkov:

leta 1946	132 t,
leta 1947	634 t,
leta 1948	768 t,
leta 1949	706 t,
leta 1950	866 t,
leta 1951	1147 t,
leta 1952	523 t,
leta 1953	417 t,
leta 1954	841 t, od tega 300 t za izvoz,
leta 1955	830 t,
leta 1956	683 t.

V letu 1957 ima podjetje plan proizvodnje 700 ton.

Očiten padec proizvodnje oziroma potreba beležimo torej v letu 1952. Vzrok zmanjšanemu povpraševanju je poleg prehoda od planiranega gospodarstva na večjo gospodarsko samostojnost podjetij ter poleg dokajšnjih zalog v rudnikih iskati v boljši izdržljivosti in večji življenjski dobi kolesnih stavkov s precizijskimi ležaji. Kljub povečanim investicijam v našem rudarstvu potrošnja kolesnih stavkov tudi v naslednjih letih ne narašča več oziroma beležimo celo manjšo potrošnjo, to posebno še, če upoštevamo izvoz in večjo težo kolesnih stavkov s precizijskimi ležaji ca. 25 % nasproti prejšnjim tipom, kar pomeni, gledano po številu kolesnih stavkov, nadalje za četrtno manjšo potrošnjo. Proizvodnja konkurenčnih podjetij je količinsko tako mala, da slike glede potrošnje kolesnih stavkov bistveno ne menja oziroma je vsa leta več ali manj enaka. Manjša potrošnja kolesnih stavkov z momentom uvedbe kolesnih stavkov s precizijskimi ležaji jasno potrjuje prednost te nove konstrukcije kolesnih stavkov.

Glavne prednosti sedanjega tipa kolesnih stavkov so v veliki časovni izdržljivosti, v majhnem faktorju trenja in izredno majhnih stroških vzdrževanja. Preverjenih domačih podatkov o časovni izdržljivosti kolesnih stavkov razumljivo za sedaj še nimamo, saj kolesni stavki tečejo šele peto leto, vendar do sedaj v polno zadovoljstvo kupcev.

Kot povprečno življenjsko dobo kolesnih stavkov slične konstrukcije računajo v inozemstvu na približno osem let, to ne sicer v povsem enakih pogojih dela, vendar je številka, posebno še če upoštevamo nekoliko robustnejšo uporabo, pri nas za primerjavo kar realna. Po do sedaj izkazanih podatkih to življenjsko dobo naših kolesnih stavkov lahko mirno pričakujemo.

Preizkušnja naših kolesnih stavkov z ozirom na vrednost koeficienta voznega odpora je leta 1955 izvršila Tehnična vi-

soka šola v Ljubljani, rudarski oddelek, pod direktnim vodstvom prof. dr. ing. Viktorja Kersniča. Dobljeni rezultati izkazujejo veliko prednost kolesnih stavkov s precizijskimi ležaji nasproti prejšnjim izvedbam, saj znaša koeficient voznega odpora le 0,003—0,009. Tako občutno zmanjšan koeficient trenja se vsekakor zelo povoljno odraža na zmanjšani vlečni sili oziroma na večjih prevoznih zmogljivostih obstoječih vlečnih kapacitet.

Vzdrževanje samih kolesnih stavkov je zaradi enostavne konstrukcije in izvedbe zelo poenostavljeno, obseg dela v vzdrževanju pa občutno zmanjšan.

Težišče vzdrževanja bi lahko osredotočili na:

a) mazanje ali boljše dopolnjevanje maziva za mazanje kotalnih delov in preprečevanja vstopa prahu in drugih nečistoč v ležišče;

b) zasledovanje in ugotavljanje eventualnih okvar, to je popustitev ali zategnitev ležajev oziroma izrabo ležajev ter tozadevno popravilo ali nadomestilo.

Pri vzdrževanju kolesnih stavkov se bomo v glavnem držali preventivnih mer in tako z najmanjšimi stroški in zastoji dosegli njihovo veliko življenjsko dobo.

Ob izdelavi oziroma montaži kolesnih stavkov se pesta kolesa napolni z mastjo tako, da mast izpolni celotno pesto in tako pri transportu in vskladiščenju preprečuje vstop vsakemu tujemu telesu, tudi vodi v ležišče. V času uporabe se del te masti iz ohišja oziroma peste kolesa iztisne in s tem ustvarja možnost, da polagoma uhaja v pesto kolesa prah, voda in druge nečistoče. Preiskave kolesnih stavkov so namreč pokazale, da kljub dokaj dobremu tesnenju z dvojnimi labirintskimi obroči, v pogojih zamujenega dopolnjevanja masti uhajata v pesto prah in voda ter tako povzročata predčasno obrabo ležajev. Z dopolnjevanjem masti preprečujemo vstop nečistočam, dopolnjujemo pa tako dolgo, da iz peste kolesa iztisnemo vso onesnaženo in izrabljeno mast. Časovne intervale mazanja je torej potrebno prilagajevati obratovalnim pogojem kolesnih dvojic in se tu ne moremo ozirati na izdržljivost masti v ležiščih. Normalno zadošča, če dopolnjujemo mast dvakrat letno, v glavnem spomladi in jeseni. Tu je priporočljivo, da se mazanje izvede v časovno kratkem intervalu, morda v roku enega meseca, vse namazane kolesne stavke pa označi z barvo, morda minijem ali kako drugače. Tako je namreč nadzornemu osebju omogočena kontrola, kolikor so bili vsi kolesni stavki stvarno podmazani. V nasprotnem primeru se bo namreč verjetno često dogajalo, da bodo posamezni kolesni stavki podmazani večkrat, zopet drugi pa bodo izostali, čemur bo seveda sledila predčasna obraba.

Ugotavljanje okvar v ležiščih kolesnega stavka naj bi bilo organizirano tako, da bi ugotovili napako oziroma povečano trenje že takoj v začetku nastajanja napake in tako uspeli preprečiti popolno obrabo. Posamezni večji rudniki v inozemstvu se za to poslužujejo določene strmine, po kateri spuščajo vozičke. Kolikor je voziček v redu, preteče določeno dolžino proge. Defektni vozički pa se ustavijo na krajši relaciji, kar pomeni, da je v kolesnem stav-

ku povečano trenje, je torej napaka, katero je treba pogledati in odstraniti. Napake, ki nastajajo zaradi močnih udarcev, prekucenjenj vozičkov in drugih grobih zunanjih vplivov, se normalno odražajo v zrahlanju ležajev ali pa v preveliki zategnitvi, kolikor ni seveda ležaj zdrobljen ali skrivljena os. V takem primeru je potrebno sneti pokrovček, matico pravilno zategniti, v primeru zdrobitve ležaja pa tega nadomestiti. Tu želimo opozoriti na dejstvo, ki ga navajajo tovarne krogličnih ležajev, da je pri preko 60 % predčasnih izrab krogličnih ležajev iskati krivdo v neodgovarjajoči montaži.

Montira naj nove ležaje le poučeno osebje, ki razpolaga z zato primernim orodjem. V vsakem primeru se je potrebno izogniti direktnemu udarjanju po ležajih in sploh uporabe sile. Kako velik vpliv na izdržljivost ležajev ima prav pravilna montaža, potrjujejo navedbe rudnikov, češ da so ležaji kolesnega stavka, dobavljenega od podjetja, zdržali na primer šest let, doma montirani ležaji pa komaj leto ali kaj več. Vzrok tako kratke življenjske dobe ležajev je vsekakor iskati v grobi manipulaciji in onesnaženju ležajev v času montaže.

V zgornjem pa smo tudi zajeli vse ukrepe in mere, ki naj bi se jih držali pri vzdrževanju kolesnih stavkov.

Konstrukcijo in prednost naših domačih kolesnih stavkov je proučila Zvezna komisija za standardizacijo in po ugotovljenih prednostih osvojila naš sedanji tip Ka 4 kot osnovo za jugoslovanski standard. Standard bo dalje obsegal še dva večja tipa kolesnih stavkov in enega manjšega, torej skupno naslednje velikosti osi: 50, 55, 60 in 65 pri velikosti 350 mm, s čimer upamo, da bodo v glavnem krite vse potrebe. Naš dosedanji tip Ka 3 s premerom osi 55 mm v standardu predvideno ne bo zajet, standard pa bo njegovo uporabo dopuščal pri manjših velikostih rudarskih vozičkov, kot jih standard predvideva.

Kvalitetna proizvodnja domačih kolesnih stavkov bo ob primernem vzdrževanju vsekakor lahko krila vse potrebe našega rudarstva. Ivan Zupan

NA LEPIH RAVNAH

Neki mlad inženir, ki prej vkljub temu ni prišel dalje iz centralne Srbije ko do Beograda, je potem kot oficir-ujetnik prešel s transportom Bolgarijo, Romunijo, Ogrsko, Avstrijo in Nemčijo ter prišel po osvoboditvi v Slovenijo. Ta pristni mladenič iz srbske zemlje je tako čudovito pripovedoval o vtisih dežela, ki jih je videl na tej težki poti. Vse drugo je pustil ob strani in slikal samo pokrajino, mesto, vas in kmetske domačije. Za alpske dežele — predvsem za Avstrijo in Slovenijo je rekel, kako sta prečudovito lepi in kako so naselja in vasi čedne. Kakor biseri so vasi v pokrajini. Vse je svetlo, vse čisto, oskrbovano, pa čeprav je okoliška zemlja bolj lepa kot bogata.

Da, veliko se da v tem smislu napraviti, če človek čuti in hoče. Tudi revno je lahko čisto in lepo.

Ravne so sedaj res lepe. Vse, kar je novo, je lepo in pri nas je veliko novega. Pa tudi prejšnje — staro — popravljajo. Medtem ko so bile prej redke hiše, ki so jih kakorkoli očistili, da smo vsak tak primer posebej objavili v našem listu, je zadnje čase toliko teh popravil starih zgradb, da to ni več neka senzacija. Te čeprav male obnove so že in bodo še dale lepše lice tudi staremu trgu. Pa ni treba nazadnje veliko: voda in apno

Janez Gorjanc:

ZA VAREN IN NEOVIRAN PROMET

Službena pravila za premikalno osebje normalnega in ozkega industrijskega tira železarne Ravne

UVOD

Nedvomno je pravilna in smotrna organizacija v podjetjih osnova za dvig produkcije in storilnosti. Skladnost obratov med seboj se odraža v nemotenem odvijanju tehnoloških procesov. Čim bolj ustrezno so posamezni obrati vključeni v celotni proces dela, tem boljša in popolnejša organizacija in povezanost vlada med njimi.

V največji meri velja to pravilo ravno za notranji promet podjetja. Čim bolj je notranji promet harmonično vključen v skupni proces dela in čim popolnejša je njegova oprema, tem lažje bo podjetje dosegalo svoje naloge.

Med sodobno tehniško opremo notranjega prometa podjetja spadajo cestna vozila.

Cestna vozila izpodrivajo vse bolj in bolj tirna vozila, tako da si danes stojijo že v enakem razmerju nasproti. Nadaljnji razvoj tehnike bo pa prav gotovo še bolj dajal prednosti cestnim vozilom in bodo tirna vozila omejena na najnujnejše in posebne primere. Cestna vozila postajajo ne le vsesplošno uporabljena medkrajevna vozila, temveč postajajo torej tudi vozila notranjega industrijskega prometa.

V tej smeri naj bi se odvijal in obnavljal tudi notranji promet v naši železarni.

Do ustvaritve tega načrta v celoti je pa potrebno, da se vsak sodelavec kolektiva vsaj v glavnih obrisih seznanji z organizacijo dela pri obstoječih tirmih vozilih.

Poznavanje službenih pravil za premikalno osebje normalnega in ozkega industrijskega tira bo prav gotovo zmanjšalo število prometnih nezgod v naši železarni.

Kolikor bolj se nam bo to posrečilo, toliko bolj bo izpolnjena naša skupna naloga, saj je tudi pri sestavi teh pravil sodelovalo večje število prometnih sodelavcev.

Splošni del

1. člen

V premikalno službo na industrijskih tirih se smejo sprejemati le osebe, ki niso kratkovidne ali naglušne, ki razločujejo barvo in ki nimajo telesnih napak, da bi ogrožale osebno varnost ali varnost premika.

2. člen

Vse osebe morajo biti pred sprejemom v službo zdravniško pregledane.

3. člen

Zdravniški pregled za osebje premikalne izvršne službe na industrijskih tirih se mora ponoviti vsako leto.

4. člen

Osebe vdane pijači ali uživanju opojnih drog ne smejo biti v prometni službi. Če se zaloti oseba v vinjenem stanju v službi ali neposredno pred nastopom službe, se mora takoj odstraniti iz službe ter postopek vnesti v raportno knjigo. Postopek se obravnava po pravilniku podjetja.

5. člen

Vse osebje premikalno izvršilne službe na industrijskih tirih mora imeti za službo, ki jo opravlja, opravljen strokovni izpit po pravilih Jugoslovanskih železnic brez pravice za javni promet.

Vodje Dieslovih in bencinskih ali bencolskih lokomotiv pa morajo imeti še soferski izpit odgovarjajoče kategorije.

6. člen

Vsako leto mora prizadeti opraviti še periodični izpit iz tiste službe, ki jo opravlja pred posebno izpitno komisijo. O periodičnih izpitih se mora voditi posebna evidenca. Če kateri izmed kandidatov ne opravi periodičnega izpita, se ga za čas, da ga opravi, odstrani od premikalne izvršilne službe.

7. člen

Vsaka oseba, ki opravlja izvršilno premikalno službo na industrijskih tirih, mora biti seznanjena z vsemi službenimi pravili, katera so predpisana za premikalno službo na industrijskih tirih.

8. člen

Vsak mesec mora biti reden pouk vsega osebja premikalno izvršilne službe na industrijskih tirih, tako da znaša čas šolanja za vsakega po štiri ure mesečno.

Razpored poučevanja določi obratovodstvo prometa. O proučevanju se mora voditi posebna knjiga, kamor se vpiše snov predavanja. Izostanek od rednega poučevanja se smatra kot izostanek od službe.

9. člen

Izvrševanje premikalne službe na ozkotirnih industrijskih tirih in delno na normalnih industrijskih tirih, kolikor ne premikajo vlakovni uslužbeni Jugoslovanskih železnic, je poverjeno izključno premikalnemu osebju, ki je odgovorno za pravilno opravljanje premikalne službe. Zaradi tega je prepovedano drugim osebam vmešavanje v njihove posle in motenje izvrševanja odredb premikalnega osebja.

10. člen

Oseba, zaposlena pri premikalni službi in na vzdrževanju tira, se mora zavedati, da nobeno opravilo ne more upoštevati vseh

Vozila našega notranjega prometa

Za notranji industrijski promet pravijo, da je tako zamotan, škartljiv in drag, da bi ga kazalo opustiti. Toda, ker tega ni mogoče, ga je treba čim bolj organizirati in opremiti. V tem smislu smo storili in delamo tudi pri nas.

DOBRODOŠLI V OBRATE

METALURŠKA INDUSTRIJSKA ŠOLA JE DALA NADALJNJIH 55 ABSOLVENTOV RAZNIH POKLICEV

Velika prednost za mladino in za delovno skupnost je dejstvo strokovne vzgoje, ki jo nudi Metalurška ind. šola. Skupno je v preteklem šolskem letu obiskovalo šolo v I., II. in III. letniku 240 gojencev, ki se vadijo za razne poklice metalurške industrije, in sicer za: valjavce, strojne kovače, orodne kovače, kalilce, rezkalce, ključavničarje, talilce, livarje-ročne oblikovalce in modelne mizarje.

Izbor poklicev kaže pravo smer, uspeh šole pa pravo skrb vzgojiteljev in predvsem tudi pravo zanimanje gojencev. Letošnji III. razred je dovršilo 33 gojencev z dobrim, 16 s prav dobrim, trije pa z odličnim in le 3 gojenci z zadostnim uspehom.

Zaključni izpit je bil nekoliko trši in je od 55 absolventov izdelalo takoj 48 kandidatov, medtem ko ima 7 kandidatov popravni izpit, ki pa ga bodo gotovo zmagali.

Letošnji absolventi se po strokah delijo takole:

- 19 livarjev-ročnih oblikovalcev,
- 5 modelnih mizarjev,
- 4 orodni kovači,
- 4 rezkalci,
- 8 ključavničarjev,
- 15 strugarjev.

Mladim strokovnjakom čestitamo k uspehu in jim želimo dobrodošlico in polno uspeha na delovnih mestih. MIŠ jim je dala strokovnost kvalificiranih delavcev in bodo s to in ostalo podlago absolviranega učnega programa in vzgoje tega šolskega zavoda s pridnostjo in z zanimanjem lahko uspešno delali ter dosegli najvišjo strokovnost v poklicu.

Letos se vseli šola v nove učilnice in delavnice.

- b) PONOČI: pri vsakem pisku se mahne s signalno svetilko z belo lučjo od spodaj navzgor.
Signal »N A Z A J«
3. Dva dolga piska z ustno piščalko (— —) in razen tega:
a) PODNEVI: mahanje s signalno zastavico vodoravno na levo in desno,
b) PONOČI: mahanje s signalno svetilko z belo lučjo vodoravno levo in desno.
Signal »M A L O N A Z A J«
4. Dva kratka piska z ustno piščalko (.) in razen tega:
a) PODNEVI: s signalno zastavico mahanje v kratkih mahljajih na levo in desno,
b) PONOČI: mahanje s signalno svetilko z belo lučjo vodoravno v kratkih mahljajih na levo in desno.
Signal »P O Č A S I«
5. En zategnjen, menjaje visok in nizek pisk z ustno piščalko in razen tega:
a) PODNEVI: signalna zastavica se drži v iztegnjeni roki poševno navzdol,
b) PONOČI: signalno svetilko z belo lučjo se drži dvignjeno v višini ramena.
Signal »S T O J«
6. Več kratkih piskov z ustno piščalko (....) in razen tega:
a) PODNEVI: vrtenje signalne zastavice v krogu,
b) PONOČI: vrtenje signalne svetilke s kakršnokoli lučjo v krogu.
33. člen
Signali za posamezne vožnje se morajo dati tako dolgo, dokler se voznja ne ustavi s signalom »STOJ«.
34. člen
Pri vožnji same lokomotive, ki jo spremlja premikač, ki tudi urejuje vožnjo, pazi na lego kretnice in signale. Soodgovoren je šofer. Premikač, ki spremlja lokomotivo, mora stati na stojišču zraven šoferja.
35. člen
Po končanem premiku se morajo vozovi zavarovati proti lastnemu premikanju. Po možnosti se morajo vozovi na enem tiru speti, ročne zavore pritegniti, kjer pa to ni mogoče, se mora vozove podložiti s podložki, zlasti v primeru močnega vetra.
Ločnice se morajo sprostiti.
Kretnice se morajo postaviti po končanem premiku na prosti tir.
36. člen
Premikači morajo imeti v službi predpisana signalna sredstva vedno v brezhibnem stanju in v zadostnem številu.

Podnevi morajo imeti ročno signalno zastavico, ponoči pa signalno svetilko z belimi stekli, razen tega podnevi in ponoči še ustno signalno piščalko.

37. člen

Preddelavec progovne skupine mora imeti strokovni izpit za desetarja proge.

Posecati mora redno mesečno poučevanje kot ostalo premikalno osebje. Vsako leto mora opraviti periodični izpit pred posebno komisijo. Imeti mora prvo zdravstveno skupino. Vsaka štiri leta mora na zdravniški pregled.

38. člen

Preddelavec progovne skupine si mora delo na normalnih industrijskih tirih, kolikor ne spadajo v področje obnovitvenih del podjetja za vzdrževanje proge Maribor, razdeliti po letnih časih. Spomladi mora opraviti tekoča popravila na višinski in smerni uravnavi tira, širine tira, izmenjavi dotrajalih tračnic itd.

Poleti naj pristopi k večji regulaciji tira, sejanju gramozne grede, čiščenju trave, izmenjavi pragov po potrebi in regulaciji kretnic.

V jeseni naj se pripravi tir za zimo, to je dviganje kratkih usedlin, čiščenje vodnih jar-kov, priprava kretnice za zimo, popravilo širine tira in izmenjava dotrajalih tračnic.

Pozimi, če ni prevelikega snega, se mora izvršiti revizija stikov. V glavnem pa se mora čistiti sneg, posebno na kretnicah, ločnicah in cestnih prelazih, kjer se mora prvenstveno čistiti med osnovno in vodilno tračnico.

39. člen

Za svobodni prostor tira je odgovoren vsak obratovodja na svojem področju.

Gramoz v tiru mora biti najmanj 20 cm oddaljen od notranjega roba tirnice ter ne sme poleti presežati gornjega roba tirnice več kakor 5 cm, pozimi pa ne sme biti višji od tirnične glave.

Plast gramozna zunaj tira mora biti oddaljena od notranjega roba tirnice poleti najmanj 60 cm, pozimi pa najmanj 80 cm. Izza te razdalje se smejo zlagati gramoz, zemlja, kamen itd. v neomejeni višini, a strmina plasti proti tiru ne sme biti večja od 40%.

Predmeti se smejo nadomestiti ob tiru od notranjega roba tirnice v razdalji 160 cm, najmanj pa 150 cm, če niso višje kakor 100 cm.

40. člen

Preddelavec progovne skupine mora redno vsak teden pregledati kretnice in tirc. Pri pregledu ugotavlja poškodovana in slaba mesta, katera mora takoj popraviti s svojo skupino. Kretnice in tirc mora na mesec enkrat premeriti s tirnim merilom ter o merjenju voditi posebno evidenco.

41. člen

Vse kretnice morajo imeti kretniške nastavke. Če prostor ni zadosti ramsvetljen, mo-

rajo biti nastavki urejeni tako, da se lahko po potrebi razsvetlujejo. Kretnice se morajo dnevno redno čistiti in mazati, za kar so določeni premikači normalnega tira.

42. člen

Cestni prelazi morajo biti zavarovani s cestnimi opozorili »PAZI NA VLAKE« in z AN-DREJEVIMI KRIŽI.

43. člen

Vozovna tehtnica (tirna) mora biti opremljena s stalnimi signali.

Signal: »PREVOZ DOVOLJEN« sta dve ročici na signalnem drogu na tehtnici, dvignjeni v kotu 45° navzgor.

Signal: »PREVOZ PREPOVEDAN« dve ročici na signalnem drogu na tehtnici kažeta vodoravno.

Mesto ročice je lahko tudi rdeča signalna plošča z belim robom.

Signala na tehtnici kažeta, ali je prevoz vozil čez tehtnico dovoljen ali ne.

Ročice so pobarvane na obeh straneh rdeče in belo.

44. člen

Sklepi tirov morajo biti opremljeni z belomodro ploščo.

45. člen

Za prevoz potrebnega materiala pri vzdrževanju tira mora imeti progovna skupina progovni voziček.

Voziček se lahko vtiri le sporazumno s premikalno skupino.

Preddelavec odgovarja za vtirjenje in iztirjenje progovnega vozička ter skrbi za varen prevoz vozička in oseb, ki so zaposlene pri vzdrževalnih delih tira.

46. člen

Ob večjih delih na kakšnem tiru, ki je zaradi tega začasno nesposoben za premik, se mora tir zaščititi s predpisanimi signali po signalnem pravilniku Jugoslovanskih železnic.

Kretnica se mora pričvrstiti na prosti tir, ključ pa mora hraniti mojster spedicije.

Za te varnostne ukrepe je odgovoren preddelavec progovne skupine.

Kjer ni profila, mora biti pritrjena na vidnem mestu tabla z napisom »NI PROFILA«.

Ločnice se morajo namestiti, kjer se približata dva tira na razdaljo 3,5 m od osi do osi, v krivini se razdalja poveča po tablici 12, Pravilnika 14 o gornjem ustroju Jugoslovanskih železnic.

Na vseh cestnih prelazih morajo biti nameščene vodilne tračnice, ki se morajo redno čistiti, posebno se mora na čiščenje paziti pozimi, za kar odgovarja preddelavec progovne skupine.

Vsa opozorila, ločnice, kretniški signali, kretniške uteži in drugi signali morajo biti

mikom ne smejo spenjalne verige prosto viseti.

69. člen

Če se premika z vozovi, ki so naloženi z eksplozivnim ali lahko vnetljivimi blagom, se morajo takšni vozovi uvrstiti čim dalj od lokomotive, če pa to ni mogoče, se morajo ločiti od lokomotive najmanj s štirimi štirnimi vozovi. Premik s takimi vozovi se mora izvršiti z veliko pazljivostjo. V bližini takih voz je prepovedano kaditi ter se jim približevati z odprto lučjo ali žarečimi predmeti.

Prometnik notranjega prometa mora posebej obvestiti premikalno skupino o premiku takih voz.

70. člen

Pri premiku uporabljamo za medsebojno sporazumevanje naslednje signale:

Signal »N A P R E J«

1. En dolg pisk z ustno piščalko (—) in razen tega:

- a) **PODNEVI:** zamah s signalno zastavico od spodaj navzgor,
b) **PONOČI:** zamah s signalno svetilko od spodaj navzgor.

Signal »M A L O N A P R E J«

2. Kratak pisk z ustno piščalko (.) se ponovi v presledkih in razen tega:

- a) **PODNEVI:** pri vsakem pisku zamah z zastavico od spodaj navzgor,
b) **PONOČI:** pri vsakem pisku zamah s signalno svetilko z belo lučjo od spodaj navzgor.

Signal »N A Z A J«

3. Dva dolga piska z ustno piščalko (— —) in razen tega:

- a) **PODNEVI:** mahanje s signalno zastavico vodoravno od leve na desno,
b) **PONOČI:** mahanje s signalno svetilko z belo lučjo vodoravno v levo in desno.

Signal »M A L O N A Z A J«

4. Dva kratka piska z ustno piščalko (..) in razen tega:

- a) **PODNEVI:** mahanje s signalno zastavico v kratkih mahljajih na levo in desno,
b) **PONOČI:** mahanje s signalno svetilko z belo lučjo vodoravno v kratkih mahljajih na levo in desno.

Signal »P O Č A S I«

5. En zategnjen, menjaje visok in nizek pisk z ustno piščalko in razen tega:

- a) **PODNEVI:** signalna zastavica se drži v iztegnjeni roki poševno navzdol,
b) **PONOČI:** signalna svetilka z belo lučjo se drži dvignjena v višini ramena.

Signal »S T O J«

6. Več kratkih piskov z ustno piščalko (...) in razen tega:

- a) **PODNEVI:** signalna zastavica se vrti v krogu,
b) **PONOČI:** signalna svetilka s kakršnokoli lučjo se vrti v krogu.

71. člen

Signalji za posamezne vožnje se morajo dajati tako dolgo, dokler se voznja ne ustavi s signalom stoj.

72. člen

Vožnjo same lokomotive spremlja premikač, ki tudi urejuje vožnjo, pazi na lego kretnic in na signale, za kar pa je soodgovoren strojevodja-šofer, ker je njegova dolžnost, da pazi sam na signale in morebitne ovire na tiru.

Premikač mora, ko spremlja lokomotivo, biti na stojišču ob strojevodji-šoferju, ne sme pa biti na sprednji ali zadnji strani lokomotive.

73. člen

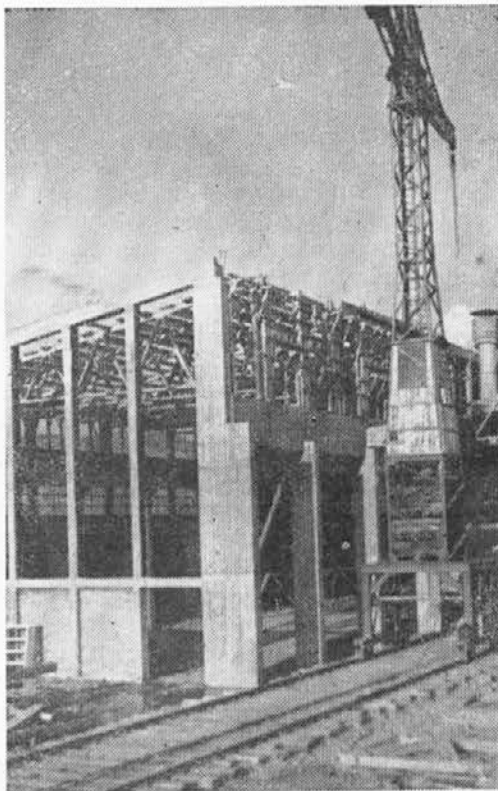
Po končanem premiku se morajo vozovi zavarovati proti lastnemu premikanju. Vozovi se morajo podložiti s podložki.

Ločnice se morajo napraviti proste.

74. člen

Premikači morajo vedno imeti v službi predpisana signalna sredstva v brezhibnem stanju in zadostnem številu.

Podnevi morajo imeti rdečo signalno zasta-

Nova Muta. Tik nasproti na desnem bregu Drave v Vuzenici rastejo novi objekti livarne »na Muti«. Tu bo vse lepo in moderno, od tam pa bodo prišle izkušnje in tako bosta tradicija in nova oprema dali nadaljnjo rast.

vico, ponoči pa signalno svetilko, razen tega še podnevi in ponoči ustno signalno piščalko.

75. člen

Dolžnost predelavca progovne skupine so: Delo na industrijskih tirih si mora razdeliti po letnih časih.

Spomladi mora opraviti tekoča popravila, smerne in višinske uravnave tira, izmenjavo dotrajalih tračnic in druge manjše tekoče opravke.

Poleti naj se izvedejo po potrebi večje regulacije tira, sejanje gramozne grede, čiščenje trave, izmenjava pragov po potrebi in regulacija kretnic.

V jeseni naj se pripravi tir za zimo, to je dviganje kratkih posedov, čiščenje odvodnih jarkov, priprava kretnic za zimo, popravilo tirne širine ter izmenjava dotrajalih tračnic.

Pozimi, če ni preveliko snega, se mora izvršiti revizija stikov. V glavnem se mora čistiti sneg posebno na kretnicah, ločnicah in cestnih prelazih, prvenstveno med osnovno in vodilno tračnico.

76. člen

Predelavec progovne skupine je odgovoren za svobodni prostor tira. Plast gramozna zunaj tira mora biti oddaljena od notranjega roba tirnice poleti najmanj 87 cm, pozimi pa najmanj 110 cm.

Izza te razdalje se smejo zlagati gramoz, zemlja, kamen itd. v neomejeni višini, a strmina plasti proti tiru ne sme biti večja od 45 stopinj.

Drugi predmeti se smejo nadomestiti ob tiru od notranjega roba tirnice v razdalji najmanj 155 cm, če pa predmeti niso višji kakor 55 cm, se sme razdalja zmanjšati na 130 cm.

Za izvajanje te določbe je odgovoren prometnik notranjega prometa.

77. člen

Predelavec mora redno vsak teden pregledati vse kretnice in tire.

Pri pregledu ugotavlja poškodovana in slaba mesta, katera mora takoj popraviti s svojo skupino.

Kretnice in tire mora vsak mesec enkrat premeriti s tirnim merilom ter mora o merjenju voditi posebno evidenco.

78. člen

Vse kretnice, ki so vgrajene v matični tir, morajo imeti kretniške nastavke. Kretnice se

morajo dnevno redno čistiti in mazati, za kar je določiti posebnega delavca, ki ni vključen v progovno skupino.

79. člen

Cestni prelazi morajo biti zavarovani s cestnimi opozorili »PAZI NA VLAK« in z ANDREJEVIMI KRIŽI.

Na vseh cestnih prelazih morajo biti vgrajene vodilne tračnice. Pred mostovi morajo biti nameščene napisne table »PAZI NA VLAK!«

Kjer ni profila, mora biti pritrjena na vidnem mestu napisna tabla »NI PROFILA«.

Ločnice morajo biti nameščene med dvema tiroma, kjer se dva tira približata na razdaljo 2,60 m od osi do osi.

Vsa opozorila, ločnice, kretniški signali, kretniške uteži in drugi stalni signali morajo biti vedno razločno vidljivi, za kar odgovarja predelavec progovne skupine.

80. člen

Vozovne tehtnice (tirne) morajo biti opremljene s stalnimi signali.

Signal »PREVOZ DOVOLJEN« sta dve ročici na signalnem drogu na tehtnici, dvignjeni v kotu 45 stopinj navzgor.

Signal »PREVOZ PREPOVEDAN« sta dve ročici na signalnem stebru na tehtnici, ki kažeta vodoravno.

Namesto ročic je lahko tudi rdeča signalna plošča z belim robom. Signala na tehtnici kažeta, ali je prevoz vozil čez tehtnico dovoljen ali ne. Ročice so pobarvane na obeh straneh rdeče in belo.

81. člen

Za prevoz potrebnega materiala pri vzdrževanju tirov mora imeti progovna skupina progovni voziček.

Predelavec odgovarja za vtirjenje in iztirjenje progovnega vozička ter skrbi za varen prevoz vozička in varnost oseb, ki so zaposlene pri vzdrževalnih delih tira.

82. člen

Ob večjih delih na tiru, ki je zaradi tega začasno nesposoben za premik, se mora tir zaščititi s predpisanimi signali po signalnem pravilniku Jugoslovanskih železnic.

Kretnice se morajo pričvrstiti na prosti tir. Za te varnostne ukrepe je odgovoren predelavec progovne skupine.

83. člen

Dejansko stanje vsake nezgode ali iztirjenja mora čimprej ugotoviti prometnik notranjega prometa.

Strojevodja mora vsako nezgodo takoj javiti prometniku notranjega prometa.

Dolžnost prometnika notranjega prometa je, da zapiše vse podatke o dogodku in napravi črtež nezgodnega mesta. Zaznamovati mora natančno vse posledice in sledove nezgode, ne da bi čakal glede tega na posebno odredbo. Zaslišati mora takoj vse navzoče osebe, ki so bile zaposlene na kraju nezgode ter vnesti izjave v raportno knjigo.

V primeru večje nezgode pa mora takoj obvestiti obratovodjo prometa, ki skliče komisijo o preiskavi nezgode.

Predelavec progovne skupine mora takoj ob vtirjenju vozov pregledati in premeriti tir, odstraniti vse nastale poškodbe in usposobiti tir za nadaljnjo uporabo.

Peteline bodo privili

V prvi avgustovi številki »Delavske enotnosti« je zapisana beseda, iz katere se razločno vidi, da bodo vzdrževalnine za nezakonske oziroma zapuščene otroke slej ko prej odločno zvišane. Ne more namreč biti, da bi junak, ki je spravil sirovšno na svet, pustil potem otroka vendar in zvalil vso skrb na mater, sam pa dajal le nekaj stotakov stožene »vzdrževalnine« ter žvižgal svobodno naprej.

Otrok je namreč tudi odgovornost, ki je ne gre zvaliti samo na ženske oziroma se zanašati le na državo. Ta odgovornost obeta biti sedaj kmalu poudarjena s povečano vzdrževalnino tudi za očete, ki tega sami zadosti ne uvidijo.

Beno Kotnik:

»ŠTEHVANJE«

PRIZOR IN VESELJE POD LIPO

Naš slovenski Korotan je ohranil največ rodno pristnih starosvetnih ostalin najbrž zato, ker so se morali naši predniki stalno boriti proti tujemu pritisku. Svojevrstni starosvetni obredni prizor spojen s plesom pod lipo je štehvanje. Ziljani so ga do zadnje svetovne vojne vsako leto prirejali. Bil je spomin na vpad Turkov v Ziljsko dolino leta 1478, ko so Turki upepelili več vasi in bili v krvavi bitki pod Beljakom od deželne obrambe pobiti. Na Gorici pri Spodnji Bistrici je ljudstvo potem linčalo turškega poveljnika.

Štehvali so tudi v Podjuni. Na pliberškem letnem sejmu se je to večkrat zgodilo. V daljnih časih so štehvali verjetno tudi pri nas v Mežiški dolini, kajti tudi k nam so vdirali Turki in naši predniki so nanje prežali na prežah na Prežihovem vrhu in pri Šmohoru.

Vaški fantje so ustanovili že nekaj tednov prej »konto«, to je zadrugo, ki je opravljala in določala vse obrede, naročila godbo, pijačo in jedačo ter poravnala vse spore med fanti sosednih vasi. Konta je skrbela tudi za to, da je dobilo vsako dekle svojega plesalca, in določala, kdo izmed tujih fantov se je lahko pridružil prvemu raju. Konta je izbrala tudi štehovsko dečvo. Vsak fant, ki je pristopil v to zadrugo, je plačal določeni delež za skupne stroške.

Ziljani, kot večina Korošcev, so bili verni, zaradi tega je bil obred najprej v cerkvi. Statistika sicer prikazuje, da je bila njihova pobožnost nekoliko drugačna. Na Koroškem je bilo največ nezakonskih otrok. K večjemu številu teh so pripomogla še zapeljana dekleta, ki so se zatekla iz Štajerske in Kranjske na Koroško, kjer so rodila in tako ušla raznim šikanam, ki so bile v teh deželah hujše kot na Koroškem.

Kontarji so šli navadno k rani maši. Stari štehovski mojster je nesel v spremstvu enega ali dveh točajev okrašen štefan vina v žagrad, da je mašnik blagoslovil vino. Vaška godba je čakala pri cerkvi. Ko je maša minila, so odnesli vino v spremstvu godbe k vaški lipi. Štehovska dečva je prišla naproti in je nosila na cinastem talerju venec, napravljen iz umetnih rož, ki so bile navadno pozlačene. Venec je bil namenjen zmagovalcu, to je novemu štehovskemu mojstru. Pri lipi se je medtem zbrala vsa fantovščina, ki je prijezdila na kobilah, katere so prevzela v varstvo dekleta in jih okinčala. Vsaka dečva je pripela tudi svojemu izvoljenemu šopek na prsi, pravi koroški pušelj, napravljen iz bledordečega nageljna, roženkrauta in rožmarina, nakar so šli fantje pod vaško lipo. Ko so se okrepčali z vinom, ki ga jim je prinesel štehovski moj-

ster pod lipo, so zapeli: »Zakaj bi jaz kristjan vesel ne bil,« nato so odšli na kraj, kjer so poprej dekletom pustili konje. Še pred tem so zabili štebih, to je drog v debelini telegrafskega droga, na kate-rega so poveznili bariglico ali kot pravimo pri nas — čeber. Bariglica je bila obita z devetimi leskovimi obroči, ki so bili razvrščeni v tri pasove. Te obroče so morali štehovci izbiti. Pri štebihi se je zbrala ocenjevalna komisija, obstoječa iz starih izkušenih vaščanov. Pridružila so se dekleta s štehovsko dečvo. Nekoliko ob strani pa je stala vaška godba ter ostali vaščani oziroma gledalci.

Ko so bili štehovci pred odjezdom, je zaigrala vaška muzika galop (mazurpolko), nato je v galopu odjezdil kot prvi stari štehovski mojster, za njim pa vsi drugi v primerni razdalji. Vsak štehovec je udaril z železnim štehvonom po čeburu, da so obroči odleteli. Navadno so izbili čeber že v tretjem spuščanju. Ko so jezdec izbili čeber, so jahali še za obroče, katere je izvedenec metal štehovcem naproti. Te so morali ujeti na štehvanj. Kdor je ujel največ obročev in kdor je tudi dobro zbijal, ta je največ veljal in je jezdil odslej na čelu. Vsi štehovci so še trikrat jezdili okoli za venec. Med tem časom je štehovska dečva izročila izvedencu venec, katerega je vrgel prvemu jezdecu na štehvanj. Ta ga je visoko dvignil in vse ljudstvo je zavpilo: »Živio, krancel je dobil.« S tem dejanjem je postal novi štehovski mojster.

Novi štehovski mojster je nato obrnil kobilico ter odjezdil z vsemi štehovci proti domu.

Hotuljci — kaj bi mogli k tej sliki »štehvanja« zapisati pomembnejšega in lepšega!?

Štehovci so se kmalu vrnili pod lipo, kjer so se med tem časom že zbrali ostali vaščani — dekleta in godci. Navadno je raj pod lipo otvoril novi štehovski mojster. Ziljani so plesali tako imenovani usočji raj (visoki raj). K raju so lahko pristopili fantje in dekleta domače vasi, ki so dopolnili šestnajsto leto, iz sosednih pa le ona mladina, kateri je konta dala dovoljenje.

Od binkošti do jesenskega žegna ali kot pri nas pravimo »Lepe nedelje«, je bil raj sploh prepovedan, to pa zato, ker je takrat zorelo žito.

Pripomnil bi še to, da je včasih dobil venec tudi tisti, ki je imel najlepšo kobilo za pleme, akoravno konj ni bil dirkač, včasih tudi tisti, ki je bil že velikokrat na štehanju, in včasih kakšen fant, kateri je imel že precej deklet za seboj.

Viri: Franc Marolt, Koroški zbornik 1946, in Vinko Möderndorfer, Verovanja, uvere in običaji koroških Slovencev.

Nastop Kotelj

Ob tednu mladosti je dala tudi naša kmečka mladina svoj prispevek. Aktiv mladih zadruženikov pri kmetijski zadrugi

»... dečve pa so dokler varovale konje in jih okinčale...«

Čisto po obredu

Prežihov Voranc v Kotljah je 2. junija v parku na Ravnah izvedel štehanje in ples pod lipo. Spodbudo za to je dal prireditveni odbor. Kljub temu, da je bil čas priprav pičel, naši samorastniki niso klonili, žrtvovali so čas in noč, da so se za izvedbo pošteno pripravili. Izvedba je bila nekoliko prilagojena našim razmeram in so namesto pesmi: »Zakaj bi jaz kristjan vesel ne bil«, zapeli znano jutranjo pesem »Hola, hola, fantje, vstajajte«. Ta pesem se poje navadno drugo jutro na ovsetih v Zilski dolini, pri nas in tudi drugod po slovenski zemlji. Namesto ostalih pesmi, ki so jih peli Ziljani, so naši štehovci zapeli pesmi, ki jih pojejo na naših ovsetih in stelerajah.

Zmatrane kotuljske mrhe nazadnje niso hotele vse napadati čebra v galopu. Potreben je bil za to še »sufler«, da jih je ob naskoku pošteno vžgal. Končno je stekel tudi ta jahalni prizor po originalu.

Ocenjevalna komisija, obstoječa iz starih zadruženikov, je ocenila izvajanje posameznih štehovcev ter priznala nagrade sledečim:

I. nagrado, dar sindikata Železarne Ravne, in to sedemdnevno brezplačno oskrbo v Portorožu, je prejel Jakob Trup, po domače Zvodnikov iz Podgore;

II. nagrado, dar Avtomoto društva Ravne — sodček, je prejel Stanko Kotnik, Lubasov iz Podkrajja;

III. nagrado, dar pionirjev gimnazije Ravne — buteljko vina, je prejel Franc Pečovnik, gozdni delavec pri Ivartniku v Podgori;

IV. nagrado, dar pionirjev gimnazije Ravne, prav tako buteljko vina, je prejel Vinko Merkač, Matevžev iz Kotelj;

V. nagrado, dar pionirjev osnovne šole Ravne — spet buteljko vina, je prejel Emil Krištof, Rožankov, Podgora.

KRONIKA

osnovnih šol na Ravnah

(nadaljevanje)

Tolstovrška šola

Na začetek zapiskov za šolsko leto 1918/1919 je kronist zapisal: »Osvobojenje! Kar smo dolgo želeli in upali, se je končno le uresničilo — zaspala je Avstro-Ogrska, na njenih razvalinah pa so nastale nove države — vstala je naša Jugoslavija, svobodna, veličastna. Ob Pijavi na Laškem se je zrušila avstrijska fronta dne 28. oktobra 1918 ter potegnila za seboj vso zgradbo avstro-ogrške monarhije. Narodna zavest je dovršila, kar se ni posrečilo puškam in topom. Nastale so nove države: Čehoslovaška, Ogrska, Poljska, avstrijska republika in Jugoslavija. Slovenci, Hrvatje in Srbi so združeni.«

Potem govori kronika o podvigih junaka Franja Malgaja ter o visokošolcu Srečku Puncarju, ki sta oba padla v bojih za Ko-

roško, o čemer pa smo poročali že na drugem mestu.

Šolsko leto 1918/19 se je začelo 6. aprila in je trajalo do velikih počitnic 31. avgusta 1919. Dotakratni nadučitelj Zeichen je bil premeščen v St. Danijel. Tudi učiteljica Ema Duh je šla iz javne službe, na šolo pa sta prišla Vinko Okorn, učitelj z Bizelj-skega, ter učiteljica Vida Soklič iz Ljubljane. Župnik Avgust Križaj se je umaknil z nemško vojsko 28. majnika 1919. Na ekskurendni šoli v Šelemperku je poučeval domačin, učitelj Kostwein.

Nemščina je takoj odpravljena in je dopuščena le v višjih razredih kot neobvezna, če žele starši in prijavi najmanj 15 otrok. Potem citira kronika vrsto odlokov šolske oblasti, izmed katerih je precej zanimiv odlok o učiteljskih prejemkih. V posameznih razredih in stopnjah kvalifikacije, odvisno tudi od velikosti kraja (števila prebivalcev), so se sukale učiteljske plače od 1800 do 4800 kron z dodatki od 432 do 1104 kron, plače učiteljev na meščanskih šolah pa od 2200 do 6400 kron z dodatki od 576 do 1288 kron

Šoloobveznih otrok je bilo tega leta 146 (seveda samo tolstovrški predel).

1921

Potem je v kroniki presledek in začnejo zapiski spet z januarjem 1921. Najprej kar tak dnevnik, kjer so zapisane vse sorte, pa celo takele stvari:

— Nemčija protestira proti delitvi šlezijske glasovalne cone.

— Policija razžene komunistično-republikanski shod v Beogradu.

— Izvedba protikomunističnih ukrepov v Jugoslaviji se nadaljuje (Obznana).

— Radičevci sklenejo, da ne gredo v Beograd.

— Stoletnica rojstva kartografa Blaža Kocena.

— Vsled nasilstva nad koroškimi Slovenci prepoved vseh nemških prireditvev v Sloveniji.

— Zaključek pariške konference. Nemčija mora plačati 226 milijard v zlatu v 42 letih.

— Pašić protestira zaradi nasilstev nad koroškimi Slovenci.

»Pa ti šmentani špas...«

ŠTEHOVSKE ZBADLJIVKE

Pod A. pojejo fantje

1. A. Sem puobič s Podgóre,
'mam švajcaste vôle,
pa dečvo drobnó,
pa ne maram za njo.
2. A. Dečva mvada
liepo jankico 'ma
douta do tlou —
oh ki bi jaz anbart cuo mou.
3. A. Oh, dečva, n'č, n'č,
saj štakih je venč,
še guorših ko ti,
če glih zizijev ni.
4. A. Te nimam za norca,
za resnico tuj kar,
te 'mam le za špas,
ko mi je rado dovh čas.
5. A. Če od zuna ostanem,
je prazno pledráne,
pa le n'tr bi šov,
pa le legev k teb' dov.
6. A. Če nuočes odpreti,
pa pojdem drugam,
še gurši deklete
odpirajo nam.
7. A. Če ries nuočes odpreti,
se pa bolj zarigláj,
saj še nobeden pod oknom
ni zmrzniv do zdaj.
8. A. Oh, dečva, čaj, čaj,
da ti uržeh poviem,
'mam hvače raztrgane,
da med ljudi ne smiem.
9. A. Oh, dečva, to, to,
da me obiraš takó,
te bom jaz napojiv,
ko bo dižej prav liv.
10. A. Oh, dečva, štimana
le ahtaj se sama,
da kaj k' ne dobiš,
ko t'k za meno tišiš.
11. A. Oj, godci, zdaj, zdaj,
ko je štehanje kraj,
le zagod'te anó,
da se ujčkavo bo.

Pod B. odgovarjajo dekleta

1. B. Liep puobič si ti,
moj mož pa ne boš,
v moji postelji se nikol'
rolov ne boš.
2. B. Pa ne hodi za méno,
ne dievaj mi špot,
zdaj ti poviem,
da za guoršega viem.
3. B. Kaj misliš, kaj rajtaš,
ti fantič štiman,
mi žihar verjameš,
da za norca te 'mam.
4. B. Pa kaj nuca, če prideš,
pod oknom stojiš,
si šlevasta šluta,
ko se lubit bojiš.
5. B. Bi rada odprva,
pa se mam'ce bojim,
so mam'ca v kamr'ci,
se jih čudno bojim.
6. B. Poiši si pašo
pri guorših deklet',
prav n'č te ne briga
ta nedovžni moj cviet!
7. B. Te druje pa hodijo
v gostilne zravn pit,
jaz pa uboga siruóta,
zmirom doma m'rm bit'.
8. B. Če boš mi obljubiv,
da boš me vzév,
ti bom hvače kupiva,
da jih bodeš vesiv.
9. B. Anga tak'ga bi jaz meva,
ko je Rožankov sin,
bi za mizo sedeva
in se špasava z njim.
10. B. Sem pa rada noréva
no špasava z njim,
pa ti šmentani špas,
ko mi je zliezev za pas.

(Iz rokava stresel ter puobe in dečve naučil Anza Pusovnik, prav zapisala Marija Suhodolčanova, zbirateljica narodnega gradiva našega kraja.)

— Umrl slovenski skladatelj dr. Josip Ipavic.

— Petdesetletnica pisatelja Fr. Finžgarja. V Guštanju igrajo »Verigo«.

— Davorin Trstenjak umrl. Rusko-poljski mir podpisan.

— Katoliški škofje protestirajo v Beogradu proti uvedbi sokolskega telovadnega sistema v šolah. General Kuropatkin umrl.

— Dr. Baltič imenovan za predsednika vlade za Slovenijo.

— Zavezniki sklenejo plebiscit za Šlezijo.

— 85-letnica Josipa Stritarja.

— Umrl dr. Ivan Oražen, starosta Jugoslovskega Sokola.

— Na plebiscitu v Šleziji zmagajo Nemci s 716.406 glasovi proti 471.000 poljskim.

— Karel Habsburški prispe na Madžarsko pod imenom dr. Halmajos in se nastani pri škofu v Solotišču. Kolektivna nota Jugoslavije, Češke in Romunije Madžarski, da mora Karel takoj iz Madžarske. Odšel je 4. aprila 1921.

— Plebiscit na Tirolskem se izreče za združitev z Nemčijo.

— Ljudsko štetje v Indiji. Indija ima 319 milijonov prebivalcev.

— Madžarska ima 7,840.832 prebivalcev.

— Volitve v Italiji. Jugoslovska stranaka si pridobi na Goriškem in v Istri 5 poslancev.

— Pašić izjavi v konstituenti, da je vlada predložila zaveznikom prošnjo, naj bo na Koroškem meja na Dravi. Razmejitvena komisija v Mariboru dobi od Avstrije protest proti temu predlogu.

— Čehoslovaška ima 13,585.000 prebivalcev.

— Bolgarska ima 4,860.311 prebivalcev.

— Konstituenta sprejme ustavo z 223 proti 35 glasovom in ob odsotnosti 161 poslancev. Atentat na prestolonaslednika-regenta Aleksandra v Beogradu.

— Ivan Hribar imenovan za kraljevega namestnika v Ljubljani.

— Atentat na notranjega ministra Draškovića v Delnicah.

— Milijonski beg ruskega naroda iz gladojočih gubernij v Ukrajino, Sibirijo in Kavkaz.

— Prvi slovenski župan v Mariboru Viktor Grčar zapriseže.

— Kralj Peter umre 16. avgusta. Aleksander proglašen za kralja itd.

Na šoli, ki se je začela 4. novembra 1920 in končala 29. avgusta 1921, sta poučevala spočetka Ivan Kržišnik kot upravitelj ter Jelica Broman (domačinka s Tolstega vrha). Ob nastopu dopusta bi morala Bromanovo nadomeščati Mira Piskernik-Kotnik, ki pa službe ni mogla nastopiti zaradi bolezni. Zato je bila delegirana na šolo Lizika Kertova, ki je izgubila mesto po nesrečnem plebiscitu na Koroškem. Ko je odšel šolski voditelj Ivan Kržišnik v šolo v Ambrus, je prišel na izpraznjeno mesto kot vodja šole Peter Močnik, bivši šolski voditelj v Pliberku.

Šolo je obiskovalo 72 otrok, kar je slabo. Najbolj se protivijo šolski obveznosti stranke z Zelovca.

Zabeleženo je protialkoholno delo šole. Nazadnje je število »mladih junakov«, kakor so nazivali te krožke na šoli, naraslo na 25. Kronika piše, da se peča ves okoliš s sadjerejo, vse sadje predelajo v mošt, ker drugega ne znajo. »Vse ga pije in tudi otrokom ga silijo. Ne more biti bolje prej, dokler se krajani ne bodo naučili predelovati sadje v druga hraniva.«

Zdravstveno stanje otrok zadovoljivo.

Krajevni šolski svet še iz predvojne dobe; načelnik Jožef Rožej pd. Trot na Šelempergu, ki je istočasno tudi župan tolstovrške občine. Vsem šolarjem kupijo vse potrebščine (knjige, zvezke, svinčnike itd.).

Na ekskurendni šoli na Šelempergu poučuje dvakrat na teden učitelj Rupert Kostwein s Strojne.

31. januarja 1921 je bilo ljudsko štetje. Naštetih 1250 prebivalcev, in sicer 630 moških in 620 žensk. Za nemški materni jezik se jih je zapisalo dvajset (kronist jih kar našteje).

Okrajno glavarstvo, ki se je preselilo iz Velikovca, uraduje v tovarniškem poslopu. Na Prevalje se preseli šele 30. junija 1921. leta.

Kronika omenja Slovence, ki so ostali po plebiscitu in po Rapallu izven mej naše

France Klopčič:

O »Skrivačih v mlinu«

(Spomini na Ravne)

Po naključjih, ki jim je podvržena usoda posameznika v naših burnih časih, sem utegnil prebrati črtico Prežihovega Vornanca pod naslovom »Generalna vaja v mlinu« šele lani, leta 1956. V tej črtici pripoveduje pisatelj, kako so mladi gu-

države ter pritisk na njihov narodni razvoj. Kljub volilnemu boju so dobili Slovenci v koroškem deželnem zboru dva poslance (Vinko Polanec in Ferdo Krajger), Primorci pa pet.

Letina je bila slabša zaradi suše. Od sadja so obrodile le hruške, in sicer izredno dobro. Sredi junija je padel na Peci sneg, 22. junija pa je bila slana, kar je toliko bolj čudno za sušno leto.

1922

Šolsko leto se je začelo že po novem 4. 11. 1921 in je trajalo do 19. junija 1922. Soloobveznih otrok je 86 (nekaj razdeljenih na šelemperško šolo). Učitelji isti: Peter Močnik upravitelj, Lizika Kertova učiteljica. Šolski obisk poleti 78 %, pozimi 88 %. Kaznovane stranke, ki so neredno pošiljale otroke v šolo, so bile: Gostenčnik pd. Mrak na Zelovcu, Gostenčnik pd. Monk na Tolstem vrhu, Čebul pd. Rutar na Tolstem vrhu, Krivograd na Zelovcu in Repotočnik pd. Konečnik na Zelovcu, ki ima 9-letno hčerko, katere še nikoli ni bilo v šoli.

Od 97 otrok je 21 otrok pilo žganje, konec leta le še trije. Tudi pri pitju mošta je opaziti nazadovanje. Opijanil se je en otrok po krivdi staršev.

Zdravstveno stanje otrok je bilo zadovoljivo. Nesnažnost dece pa je huda.

Krajni šolski svet, ki je veljal še izpred vojne (Dominik Kotnik, Sebastjan Hribernik, Jožef Rožej in Franc Žaže), je bil razrešen in po občini imenovan novi: Dominik Kotnik pd. Županc, Boštjan Hribernik pd. Predan v Šelempergu, Andrej Dretnik pd. Hanjžek, Anton Kričej pd. Brušnik in Matevž Potočnik pd. Vogelnik v Šelempergu.

Kronika piše: »Ker je bila občina Tolsti vrh vedno v slovenskih rokah, so bili člani šolskega sveta povečini tudi zavedni Slovenci. Posebno zasluži član Dominik Kotnik pd. Županc z Dobrij, da se posebej omeni ob tej priliki.

Bil je dolga leta župan in se je uspešno boril za slovensko stvar. Da so dobili Tolstovrščani lastno šolo, je njegova zasluga. Nameraval je kupiti še Jankovo posestvo na Šelempergu za ustanovitev šole, a tu ni uspel. Tudi v družinskem oziru lahko služi občini za vzgled. Svoje otroke je izšolal, kakor ni navada na kmetih. Franc in Janko sta profesorja, Šimon duhovnik, Zorko učitelj, Beno je obiskoval kmetijsko šolo itd.«

V kroniki je prilepljena slika tega služnega moža za slovensko in napredno stvar tega kraja.

Ob priliki bomo s kroniko še nadaljevali.

štanjski komunisti v mlinu pri Matiji Gradišniku v Kotljah, nedaleč od Raven, organizirali prostore za kongres komunistične mladine Jugoslavije. Priprave je vodil Lovro Kuhar, naš dobri tovariš in komunist, slavni sin koroških Slovencev. Zato si je dobro zapomnil ta dogodek in ga opisal tako zvesto in resnično, da nam vstaja iz spomina kot živ kos zgodovine.

Lovro Kuhar je pravilno napisal: to je bil drugi kongres Saveza komunistične omladine Jugoslavije ali skrajšano SKOJ.

Med »skrivači v mlinu« sem bil tudi jaz, tedaj srednješolski dijak v Ljubljani. Bilo je to v začetku avgusta 1922. leta. To potrjujejo prav tako sedaj najdeni dokumenti.

Dobro vem, kako smo z raznih postaj in torej z raznih strani prihajali v mlin. Na postajah so nas čakali guštanjski tovariši, spoznavajoč svoje goste po določenem znaku. V mlinu nas je sprejemal mlinar in tovarniški delavec Matija Gradišnik, po domače Tiče, kateremu so se kljub nevarnosti v tedanjih časih veselo bliskale žive, črne oči in se mu je med brki izgubljal zadovoljen smehljaj.

Nad štirideset udeležencev nas je bilo. Nekaj dni smo živeli v mlinu, ne da bi se ganili iz njega. Podnevi so bili referati, za njimi diskusije. Potem smo glasovali za resolucije. Končno je bil izvoljen centralni komite SKOJ, v katerega so ponovno izvolili tudi mene.

Na kongresu so ugotovili, da se delo ilegalnega SKOJ uspešno razvija. Po vsej državi so obstajale čvrste ilegalne organizacije kljub obznani konec leta 1920, ko je vlada prepovedala vse komunistične organizacije, časopise in shode. Potrebno je bilo tajno ustvarjati nevidno in neužugano organizacijo. Obenem je kongres ugotovil,

da obstajajo možnosti izkoristiti sleherno legalno priložnost, razna športna, kulturna, telovadna društva in sindikate, kjer se zbira delavska mladina. Prvič so na kongresu tudi govorili o nalogah SKOJ za gospodarski boj mladine, to je za zaščito vajencev, za enakopravnost mladih delavcev, za enako njihovo plačo z odraslimi pri enakem delu itd. Referat o teh nalogah je imel slovenski delegat, ker smo v Sloveniji imeli o tem največ izkušenj.

Kongres je bil zelo plodovit. Za vsa področja mladinskega delovanja so sprejeli konkretna navodila.

Udeležencev se slabo spominjam, saj je bila ena izmed prvih zapovedi ilegalnega delovanja, da se osebno medsebojno spoznavanje po možnosti omeji. Ni bilo v navadi predstaviti se po pravem imenu ali vprašati zanj. Spominjam se Rajka Jovanoviča iz Beograda, ki je bil pozneje član CK partije in ki je padel kot partizan v Srbiji med narodnoosvobodilno borbo. Spominjam se mladega rudarja iz Trbovelj, talentiranega govornika na shodih in neutrudljivega organizatorja rudarske mladine Antona Manfrede. Le-ta je bil kmalu po kongresu aretiran, obsojen na dve leti ječe, pa mu je uspelo pobegniti čez mejo v inozemstvo. Celu vseh slovenskih udeležencev se ne spominjam več. Bil je Ciril Štrukelj, ki je pozneje predsedal, in še dva, trije, vsega skupaj 5 do 6 slovenskih mladincev.

Po končanem delu so se delegati kongresa prav tako previdno razpršili po vsej Jugoslaviji. Zopet so jih spremljali ravenški tovariši na postaje. Nihče ni izdal tega mlina, niti pogumni in vdani Ravenčani niti delegati z vseh koncev države. Zato se je 1. 1926 ponovno sestal v istem mlinu naslednji tretji kongres SKOJ. Spet so zgornji prostori oživel z govori delegatov, a ponoči so jih stražili guštanjski kovinarji.

Čast tovarišem z Raven! Njihova organizacija je partiji in SKOJ storila neprecenljive zasluge. Bližina meje je nalagala nanje tudi resne in odgovorne posle ile-

Z letošnjega spominskega srečanja starih — že predvojnih aktivistov in voditeljev ZKS v Ljubljani. Od leve na desno v ospredju: Edvard Kardelj, Ivan Maček (s hrbtom), Ivan Kokal in France Klopčič

Študentje — etnologi v Mežiški dolini

V okviru študijske prakse smo v prvem tednu julija študentje etnološke fakultete pod vodstvom univ. doc. prof. dr. Vilka Novaka, predstojnika etnološke fakultete Univerze v Ljubljani, obiskali Mežiško dolino.

Vsako leto so predvideni določeni predeli; letos je padla odločitev na Koroško. Moji kolegi in kolegice so slišali mnogo o njej, predvsem o tem malem koščku ob Meži — med Uršljo goro in Peco. Poznali so ga iz del Prežihovega Voranca, pokrajino in ljudi. Med študijskim letom smo spoznavali iz predavanj našega profesorja tudi ta del Slovenije. Osnova so mu bila dela našega domačina, pokojnega dr. Franca Kotnika, formatorja slovenske etnologije, ki je za svoja znanstvena dela v pretežni meri zajemal snov iz svoje rojstne Mežiške doline in ostale Koroške. Vsa navedena dejstva — saj je naša dolina prispevala velik delež v celotno slovensko kulturno dejavnost — so silila k doživetju koroške Mežiške doline. Videti Dobrije, Prežihov vrh, Vorančev kraj, njegove ljudi, samorastnike, pa goro, ki je tako silno priklepala ljudi k grudi, dajala pa mu le redko nasmeh, si je v resnici vsakdo izmed njih želel. Ker so nam bili prepričani odmerjeni dnevi, zato je bil naš namen v celoti, na splošno, v glavnih obrisih spoznati iz zgodovinsko-etnološkega vidika Mežiško dolino.

ETNOLOGIJA

Etnologija (narodoslovje) je znanost o narodu, njegovem življenju, ki se izraža v materialni, duhovni in socialni kulturi ter psihi. Zanima se, zasleduje in proučuje njegovo sedanost, v osredju pozornosti pa je danes kmečki sloj. V njem se hrani vse, kar je okus civilizacije (drugi sloji) zavrgel, ta pa še ves prežet s tradicijo do starosvetnosti čuva in šele po preizkušnosti drugih, svoji lastni, spreminja ter prevzema. Kmet je do novotarij teže do vzeten, prevzame jih, a počasi; meščan ravno nasprotno, je gibčev sloj, ki stalno išče v vednem nezadovoljstvu nad svojim odkritjem, strmi za nečem boljšim. Ravno zadelj te svoje prožnosti je že nekaj stoletij gonilna sila vsega duhovnega in materialnega napredka. Enakost temu se

galnega prometa čez mejo. Koliko tovarišev je tu šlo v inozemstvo in nazaj! Koliko centnerjev literature je na hrbtih pririmalo v nočnih urah po gozdnih stezah iz Avstrije v Jugoslavijo! Treba je bilo imeti pogum in požrtvovalnost, zdrave noge in pošteno srce. O, tega si vedno našel pri Ravenčanih, kajti vzgojila jih je visoka razredna zavest in svetla idejnost.

To so bili tovariši Kuhar, Dietinger, Mesner, Kokalj, Teršek, Gradišnik in mnogi mnogi drugi.

Tako je bilo v preteklosti, pa tudi ta utrinek iz zgodovine priča — in dobro bi bilo, če si mladi ravenski tovariši to zapomnijo, da brez podobnih »generalnih vaj v mlinu« ne bi bilo poznejših zmag in uspešne socialistične izgradnje.

kaže tudi v psihi obeh, meščan je lahko prepričljiv, kmet ne, kljub obljubam mu težko spremeniš gledanje na svet. Vsa lastnost se je izkazala v trenutku, ko je kak narod stal pred težkimi odločitvami in kmet je ostal v večini to, kar je predstavljal, prenašal iz roda v rod že stoletja; kar se je izkazalo tudi v slovenski zgodovinski preteklosti. Zaradi dovtetnosti do tradicij je kmet rezervator nekaterih oblik življenja, ki jih je mesto opustilo, prepletajoče se še s prvotnimi kulturami, ki so se ponekod v večji ali manjši meri pri njemu ohranile, v prometno odmaknjenih področjih, prav v sedanost in so bile nekoč skupna last širšega teritorija, tudi jezikovno različno govorečih ljudstev. Vse to kaže na razvoj nekdanje družne indoevropske skupnosti.

Namen mlade socialistične družbe je mirno sožitje vseh slojev in njih enak razvoj. Njena zasluga je, da je moderno življenje prodrlo z raznim šolanjem na kmete, s tem bo modernizacija marsikaj prvotnega zbrisala. Zato skuša etnologija rešiti vse to, kar je še živega v materialnem ali bodisi v čutnem svetu pred pozabo s študijami in hranjenju predmetov v muzejih. Meščanstvo je nastalo iz kmečkega stanu, podeželje je narodu brez ustaljenega meščanstva bilo vedno neizčrpni živi vir vseh vitalnih sil. Na podlagi zapuščanja zemlje in preživljanja z novim načinom dela v industriji je nastal ta nad vse važen družbeni sloj, iz katerega je zrastle zavestna potreba po organiziranem narodu in državi. Vsakemu narodu je bila osnova kmet, tako uči etnologija, a prvotnejše socialne edinice kot narod sta bili družina in pleme. V teh dveh je bilo vsako večje delo v skupnem opravljanju. Potreba — lahko bi rekli morala — po vzajemnem pomaganju se je ohranila iz dejavnosti in se očevala tudi v naši dolini v delovnih šegah: steljeraji, gnojevoži, teritvi itd. — Predmet etnologije je ljudstvo, zasledovanje njegovega razvoja od početka (od družine in plemena) do prehoda v narod in seveda v sedanost njegovega življenja. Slovenci proučujejo svoj lasten narod in ostale jugoslovanske.

S tem nekakim medtekstom sem hotel povedati v grobih obrisih na splošno o bistvu te znanosti, ki je pri nas še mlada in kateri je pomagal pri postavljanju temeljev tudi domačin z Dobrij, prof. dr. F. Kotnik.

NAJPREJ MUZEJ IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA

Prvi dan je bil namenjen ogledu muzeja na Ravnah. V metalurškem, železarskem in rudarskem oddelku, ki je dal videz skrbne priprave, smo se spoznali z razvojem fužinarstva in rudarstva te doline. V njem je podan tehnološki proces dela v miniaturnih, lepo izdelanih predmetih, z resničnimi, ki so se dali namestiti v prostorih, do izdelkov, katerih komercialno pot romanja po svetu kažejo izpolnjene zemljepisne karte. Posebno zgodovinsko vrednost predstavlja v železarstvu nekdanje slavno pudlanje jekla, danes že opu-

ščeno, a še vedno pri starih fužinarjih v čisljih kot nobeno drugo. Pred pozabo tega nekdanj tako v veljavi in zato znanega procesa, ki je prinesel svetovni sloves raven-skim ter prevalskim fužinam, hrani v Sloveniji edino ravenski muzej! Zunaj na prostem v zelenju stoji nema priča preteklosti, repač z Mute, ki je dajal stari industriji kar v modernem času elektrika. V gozdarski zbirki se nam je predstavilo gozdarstvo in lesna industrija. Z nazornim prikazovanjem v obliki reliefov so stale pred nami glavne grape z žagami, okrog katerih se širijo gosti gozdovi z neizčrpnim bogastvom, ki jih te izkoriščajo. Med temi so bolj na redko predmeti iz kmečkega življenja, pripadajoči h kmečki kulturi.

Med dokumentacijo prof. Dolinška so v pičlih dveh urah spoznali vsi tisti, ki še niso bili nikoli v tej dolini, kaj naša dolina predstavlja in kje ji je življenjski živec, ki ji omogoča življenje. In to je eden izmed mnogih pomenov našega muzeja.

Na klopi pod grajsko lipo nam je ravnatelj dr. F. Sušnik na kratko razčlenil kulturno-zgodovinski razvoj Mežiške doline. (Njegova razlaga nam je bila osnova za razumevanje na naših opazovanjih.) Ogledali smo si še študijsko knjižnico, posebno vrednost za nas je imela Kotnikova soba, kjer se hrani vsa njegova bogata knjižnica ter zapuščina z originalnimi deli raznih bukovnikov.

Ravne so zrastle v zadnjih letih s svojimi ustanovami v kulturno-industrijsko ter športno središče in doživetje samo teh zadostuje, da človek spozna značaj celotne doline.

DIMNICA

Za Ravnami smo si najprej ogledali Vrhnjakovo dimnico na Brdinjah. V njej smo našli lep primer stavbne arhitekture, kakršna je bila še pred dvema stoletji razširjena po vseh alpskih dolinah, takrat drugih sploh niso poznali. Danes se razume, je to redkost v visoko odmaknjenih gozdnih področjih. Prvotni tip dimnične hiše je bil enoceličen, kjer so prebivali v istem prostoru v neposrednem stiku človek in živali, ki jih je ta udomačil.

NA STROJNO

Ko smo jo mahali na Strojno, nas je Reka oživljala in preganjala jutranji spanec. Na složnih hrbtih nad grapo, med gozdovi sredi rumenečih žitnih polj so se vrstile kmetije druga za drugo. Strmina je silila le nekaj časa v višino, potem se ji je pot izognila. Bil je čas košnje, zato vse na travnikih, doma le otroci in matere. Opojni duh po pokošeni travi je polnil zrak in veter ga je zanašal nad polja in gozdove. Pri Račelu smo pomarnivali za materjo o gospodarstvu, razgledana za leta nazaj nam je razkladala, a potožila je, da danes noče več nihče biti kmet, za delo ljudi primanjkuje, vsak gre raje v dolino, kjer si na lažji način najde kruh. Postreženi z moštom pred kašto iz l. 1856 smo občudovali to monumentalno zgradbo, enonadstropno z »gankom«, od koder so se vili nageljčki, slovenskemu ljudstvu tako priljubljeni in simbol največje človeške intimitnosti. Kašta daje občutek premišljenosti počasne gradnje, ki je za psiho kmeta

Na Mihelem. V ozadju Šmohor in šratneški grad. Za kuliso pa je veličastna vzhodna perut Uršlje gore, s Koglom na obronku. Čudno, tu vmes je cela vrsta prelepih domačij in polja Gornjih Kotelj, izgleda pa, ko da bi bila sama goša. Take so včasih Kotlje.

tako značilna, s smislom estetike v oblikah, kar kot celota najde ubranost z okolico, v človeku pa občudovanje.

Ustavili smo se še in še, drugače nas je preganjal čas. Kadar je bila žeja, smo jo tolažili največ z moštom; tudi mrzla voda, ki priteka skozi macesnova in borova debla, je svežila. Pri Trotu je tekel po grlu tak mošt v barvi in okusu kot vino v pravem pomenu besede. Gospodinja se je z nami razgovarjala o steljeraji, ki jo še vedno prirejajo, in gnojevožnji, tej šegi, doma menda edino še v Strojni.

Kmetije so si sličile v zgradbah in legah, vse bolj prvotno lastno temu delu; iz brun grajeno. Ljudje govorijo podjunsko narvečeje tako kot v Avstriji v Podjunskih dobravah, na Libuški gmajni in dalje pod Peco proti Sinči vesi. Le politična meja jih je ločila nekdanjega sožitja, ki ga potrjuje narečje. Podjuna je ležala pred nami nejasna, motna od vročine.

PREŽIHOV VRH — TONIJEVO

Naslednji dan smo si na Prežihovem vrhu ogledali Vorančevo sobo, se spoznali z okoljem, v katerem je ustvarjal enkratna dela v slovenski književnosti in postavil z njimi trajen spomenik svojim Hotuljcem. — Pot je šla mimo turških šanc, k Šratneškemu gradu, ki ga je načel zob časa, odkrivajoč v zidovih rane, v katerih

je utelesno trpljenje in znoj fevdalnih časov. Grad je zgodovinske vrednosti, ki je imel v preteklosti važno družbeno vlogo. Omenja ga že Valvasor kakor tudi sosednjega, v Podraju, po domače pri Lubasu. Za tem je prišla Vorančeva rojstna hiša, imenovana Kotnikova bajta. Posebna znamenitost v tem koncu so majhni mlini ob Kotuljčici, pogojeni od majhne površine posejanih polj z žitom in so prave igračke v primeri z mlini v ljubljanski kotlini ali kje drugje, kjer je žitna površina večja. Šli smo čisto v Kozarnico do Tonijeve bajte, kjer so živeli Vorančevi predniki po očetu. V Kozarinovi hiši je primerek deformacije enocelične dimnice v večprostorno alpsko hišo v kuhinjo, hišo, od koder so bila vrata naravnost v hlev. Človek se je že ločil od živali, vendar je povezan s hlevom pod eno streho z vrati iz spalnice, ki se odpirajo naravnost v hlev. V tem se že kaže težnja, kako bi se človek ločil od živali iz higienskega razloga.

NA DOBRIJAH

Dobrij vsekakor nismo smeli izpustiti. Zato smo šli popoldne tja. V tem majhnem zaselku so si vsi v zlahti; v prijetnem kramljanju z domačimi ob moštu, ljudski pijači Koroške, smo spoznali rojstni kraj dr. F. Kotnika in njegove sorodnike. Bili smo gostoljubno sprejeti in se z zadovoljstvom na večer vrnili na Ravne.

TOPLA

Za Toplo pod Peco smo porabili cel dan. Od Burjaka do Končnika so najvišje in najboljše kmetije v Sloveniji ter stari rodovi, ki se pišejo tako, kot se po domače pri hiši pravi. Društvo za spomeniško varstvo namerava Toplo zaščititi in s tem ohraniti prvotnosti pred propadom. Pri Končniku smo se najdelj zadržali, občutili gospodarjevo gostoljubnost in zgovornost v posrečenih primerjavah, ki so izzvale marsikomu smeh.

— — —

Naše romanje je bilo kmalu pri kraju. Studentje iz raznih krajev Slovenije so ponesli domov najlepše vtise in jim bo koroška dežela s svojimi gostoljubnimi ljudmi ostala v lepem spominu.

Vsaka pokrajina ima svoje specifičnosti, po katerih se razlikuje od drugih, narava pa je osnova, ki vodi v njej ljudi k različnim dejavnostim. Ta so jim podlaga za življenjski obstoj, vzporedno pa se kaže tudi duhovni razvoj. Vse skupaj razumemo pod kulturno vrednost. Pošteno pa je, da spoštujemo, kar nam je v življenju koristilo, se razvijalo iz majhnega na veliko in slabše na boljše. Ne uničujmo tradicij, ki ne škodijo, in jih priznajmo! Kulturna stopnja nekega naroda se meri po materialni ohranitvi, čuvanju onega, iz česar je izšel, kaj je razvijal in skozi kaj je šel.

ANTIGONINA LUČ

(Ob uprizoritvi na ravenskem odru)

O, zdaj vem, vem...

Kreon

Nimam namena govoriti o Antigoni s stališča literarne zgodovine, ne dotikati se vseh mogočih aspektov, iz katerih je v dva tisoč letih gledal evropski človek na to dekle. Omenim naj le, da ga je ta vedno znova pretresala s svojo junaško naturo, morda ravno zato, ker je bil Sofokles do nje tako dober in pravičen, da ji pri vsej veličini ni odvzel popolnoma srca vsakdanjega človeka, temveč jo je pustil trpeti razpeto med duhom, spoznanjem in njegovimi posledicami ter zahtevami srca človeškega bitja, ki hoče živeti in ljubiti po človeško.

Antigona ni borka fanatične sorte, kajti pri teh se srce in duh zlijeta v eno, iz dveh virov pritekajo sile, ki ustvarjajo izredno dejavno, toda popolnoma neproblemske osebnosti. Antigona je drugačna. Pokopati brata na račun lastnega življenja ni samo delo prvobitne ljubezni, tako dejanje je predvsem stvar dolžnosti. Dolžnosti ne čutimo, dolžnost spoznavamo. Dokler jo samo čutimo, se je pravzaprav ne zavedamo v pravem pomenu; taka dolžnost ne more povzročiti etične krize. Ko pravimo, da to in to moramo storiti, ker je to naša dolžnost, hočemo reči, da nas je do tega sklepa pripeljala nujnost, ki sledi iz našega mišljenja. Dolžnost torej m o r a m o storiti. Implicitno pa je s tem tudi rečeno, da v nas delujejo sile, ki se temu upirajo, sile, ki so čisto druge narave kakor tiste, ki so našo voljo pognale v dejavno dolžnost. Pri vsakem izvrševanju dolžnosti, če le ni ta z navado izgubila značaja odločitve, se v človeku vname spor med temi silami, spor, ki je toliko hujši, čim više je posameznik duhovno razvit. Zato morda ne bi bilo izčrpno povedano, če bi Antigono imenovali junakinjo ljubezni. Antigona je bolj junakinja dolžnosti ali bolje: dolžne ljubezni. Ker je bila ljubezen do mrtvega brata dolžna, ljubezen do Hajmona, sestre in sploh do oblik lastnega življenja pa čisto čustveno vodena, nastane v Antigoni v trenutku, ko dolžnost in hotenje srca več ne sovpadata, konflikt velikih razmerij,

toliko večjih, ker je bilo to dekle velike duše. Ni bila kako nerazumljivo, tuje bitje, temveč se je morala kot pravi človek, z deleži duha in srca sama odločiti.

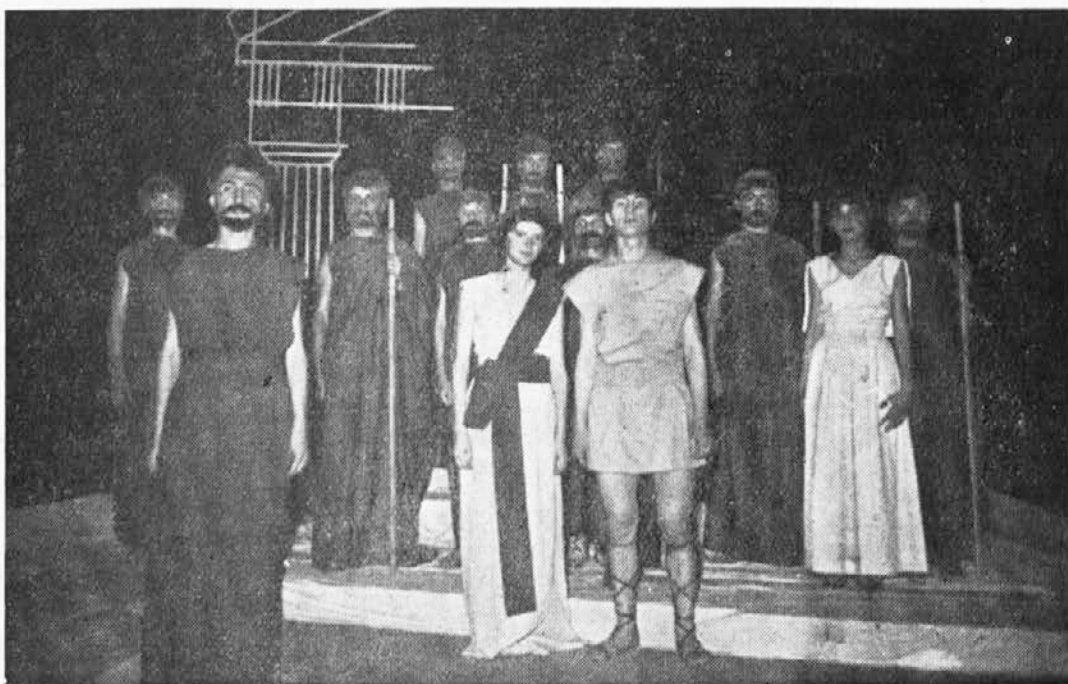
Antigona se je odločila za dolžnost; ko se je na robovih jutra pokazala 'rožnoprsta zarja', je vedela, kaj ji je storiti. Njen cilj nam je znan in simpatičen, njena odločitev je za nas vzvišena. Že od vsega začetka vemo, da je določena za smrt, kar hočemo zvedeti, je to, da vidimo, kako se bo borila, kaj nam bo povedala, preden ji smrt leže na oči. Med to pretresljivo dialektiko duha in srca doživljamo, kar se da močno tudi sebe.

Ljudje smo kakor rafuda, pozabljeni odliki, zaprašeni in zanamovani od zla. Sivi oboki vsakdanjosti nas stiskajo ob tla. Notranjost običajnega človeka ne more živeti sama iz sebe. Zavest dobrega in zla, med katerim slehernik niha, tako prehaja v podzavest, postaja čisto mehanična, stvar življenjske nujnosti brez smisla. Le včasih, ob glasu violine, ob srečanju dobrega človeka, ob pogledu na gore, ki se kopajo v soncu in nekam strme, ob škrlatu večerne zarje, le včasih se človek v sebi premakne, zdi se, kakor da bi neznane roke spoštljivo segle po zarjaveli skorji, ki ga obdaja in zdaj se prikaže vsa sinja podoba resnice, ki jo nosi v sebi. Nekaj takega doživljamo tudi pri Antigoni. Antigona drama je drama človeka, klasična drama, ker je končnoveljavno postavila pred nas resnično človeško podobo, ne samo v normativnem smislu, veliko bolj v oblikah, v katerih se je odvijala usoda starega Grka in nič manj tudi usoda modernega človeka pri martinovki. Življenje je tekma nasprotij. Ko težiš k dobremu, pobijaš zlo, ko hočeš zlo, uničuješ dobro. V tej tekmi je vsak človek ustvarjalec, ker kopiči zdaj dobro zdaj zlo, v tem neprestanem gibanju, naporu, boju je človek

tudi velik, resnično velik, kakor ga je videl kak Gorki ali Dostojevski.

Antigona je zares zavestno izražen človek. Ko gledalec gleda to podobo na odru, nehote primerja z njo sebe. Njegov pogled se vpre navznoter in tu odkriva raznotere stvari. Koliko je v njem plemenitega hotenja, ki more do resničnosti le na račun žrtve, ki je v nekem smislu simbol bolečine in smrti. Če hoče človek kaj ustvariti, mora nekako umirati. Žrtev je vogelnik slehernega spodobnega življenja. To je zakon in se mu ni mogoče izogniti. Tak je človek. In čeprav se te stvari zdijo gledalcu majhne v primeri z velikopoteznostjo človeka na odru, vendar začuti, da tudi sam spada k njemu, da joka nad seboj, ko mu solze polnijo oči nad Antigono, da se boji zase, ko trepeti za njeno usodo. Na ta način se gledalec zave sebe, svoje resnice, zasluči, da je resnica vsakogar taka; ko občuduje Antigono, dobiva spoštovanje do sebe, doživlja človečnost, navdušenje, ki je sladko, vsakomur prepotrebno. Človek se užiga ob tujih kresovih; kako ne bi zazarel ob Antigoni.

Večja kakor je tragika Antigone, je tista, ki si jo je nakopal Kreon. Hotel je pravzaprav dobro (saj mislil je tako), pa se je znašel v nerazrešljivi mreži obupa, ki si jo je nevede spletel sam. Hotel je sebe in državo rešiti zla, pa je nazadnje spoznal, da je z vsakim korakom, ki ga je z njim energično preganjal, klical nase prekletstvo, ki ga bo težilo do konca bednega življenja. Spoznal je, toda prepozno. »O, zdaj vem; nihče mi ne odvzame te krivde z ram.« Zbor tebanskih knezov mu stvarno odgovarja: »Prepozno, joj, zdaj vidiš, kaj je prav!« Menda je ni hujše besede v človeškem slovarju, kot je beseda prepozno, ki pomeni spoznanje nad nečim, kar se ne da več popraviti. To spoznanje je prinesla pravzaprav Antigona. Antigona je vsekozi luč, ki sveti nase, na Kreonta in sveti tudi gledalcu. Vsakomur drugače. Nase lije žarke sinje svetlobe vzvišenega dejanja, Kreontu posveti v brezsmiselnost njegovega državniškega umovanja in gle-

Veliki narodi so se zavedali in imeli možnost študije lastnega ljudstva, majhnim niso dovoljevali samospoznanja, ker so jih hoteli v sebi potopiti, podrediti v očitaju merganske rasti z zgolj posnemanjem velikih narodov. Slovenski narod je v tem pogledu najbolj nastradal. Zgubil je Koroško in Primorsko, kjer se slovenski živelj zgublja med nemškimi in italijanskimi.

V imenu našega profesorja in študentov se moram zahvaliti v prvi vrsti ravnatelju dr. Sušniku za vso potrpljenje in čas, ki ga je porabil z nami. Prav tako prof. Dolinšku, upravi internata gimnazije ter upravi železarne oziroma upravi doma železarjev kakor tudi vsem kmetskimi domovom in posameznikom, ki so študente lepo sprejeli.

Peter Ficko

Klasično igro so prikazali naši študentje.

Roman Kogelnik:

BORBE V KOPRIVNI

Leta 1944 je dobila narodnoosvobodilna borba na Koroškem oziroma v Mežiški dolini poln razmah. V tem času že ni bilo več hiše niti bajte, a še manj človeka, ki bi ne vedel, da ne živijo ljudje samo po hišah, temveč tudi v gozdovih. Partizanske enote so se jačale z dneva v dan, ljudje — rudarji, kovinarji, gozdni delavci in kmetje so množično odhajali v vrste borcev z željo, da tudi oni doprinesejo delež našemu narodnoosvobodilnemu pokretu. Istočasno pa je bil že tudi zadnji čas, da se vključi v pokret vsak napredni misleč državljan naše domovine ter s tem dokaže, da je osvoboditev naše domovine izpod jarma okupatorja težnja in želja slehernega posameznika.

Enote Vzhodno-koroškega odreda, ki so v glavnem operirale na teritoriju Mežiške doline ter obronkih Uršlje gore, Smrekovca, Raduhe, Olšave in Pece, so dan za dnem pogosteje beležile zmage nad sovražnikom ter se vzporedno jeklenile in vračale s položajev, obogatene z vedno večjimi izkušnjami v borbi. Približno v sredini leta 1944 je številčno jačanje teh enot dobilo že tak razmah, da so se morali iz dveh bataljonov formirati tri bataljoni. Poleg teh treh operativnih enot pa je obstajala še močna četa zaščite pri štabu odreda, katera je prav tako morala poseči prav resno v borbo s sovražnikom.

Z ozirom na tako številčnost enot na tako majhnem teritoriju pač ni čudno, ako so se borbe vrstile druga do druge na raznih koncih naše Koroške. Kolikor bolj

divji in razjarjen je postajal sovražnik s tem, da je doživljal poraze na vseh frontah v svetovnem merilu, kajti njegova življenjska doba je vedno hitreje šla h koncu, toliko bolj močne in borbene so postajale naše enote, ki so se skoraj iz vsake borbe zmagoslavno vračale z zanosom in nado, da bo okupator kmalu podlegel, propadel in pognan z naše zemlje. Prav zaradi tega dejstva, pa tudi v svojem besu in bližajočemu se koncu nikomur ni prizanašal ter prizadejal vsakemu, ki se mu je protivil oziroma ki je podpiral NOB, občutne ter včasih tudi neverjetno težke posledice in sankcije.

Ta bes so pač najbolj in predvsem občutili naši kmetje, ki so podpirali NOB ter s tem vsakodnevno postavljali svoj nadaljnji obstoj na kocko. Dnevno so bili izpostavljeni grozodejstvom okupatorja, kateri ni dosti izbiral v tej odločilni borbi.

Borba je bila obojestransko neizprosná. Izhod iz tega je bil za partizane le eden — ne odnehati pod nobeno ceno, ampak svoje sile stalno jačati, jih krepiti ter udarjati in zasledovati sovražnika na vsakem njegovem koraku. Le s tem načelom smo morali računati ter ga dnevno izvajati v življenju in praksi.

Med takimi številnimi borbami, ki jih je bilo v letu 1944, a predvsem v drugi polovici istega leta vedno več, je tudi ena, ki se je odigrala v Koprivni — v kraju, za katerega lahko skoraj mirne duše trdimo, da je bil razen Bistre zibelka NOB in borbe v zgornji Mežiški dolini. Žal pa je

dalca obsije s sproščujočo svetlobo dragocenega spoznanja: Vsi smo sredi te zaprjene arene Antigone in Kreonta, vsi smo deležni boja, razočaranj, prepoznih spoznanj in v tem tragični, veliki pa samo po veličini žrtvujoči bodisi tudi dolžne ljubezni, ki edina more človeka dvigniti do tiste človečnosti, ki zadostuje sebi in je prav zato tudi odrešujoča in osrečujoča. Tako si tudi gledalec lahko reče ob koncu besede: O, zdaj vem, vem.

Mislím, da sem po teh, sicer neurejenih mislih vsaj nekoliko povedal to, kar sem hotel, da je namreč Antigona drama, ki nas še danes, ko je od njenega nastanka zašlo za obzorja zgodovine že 2398 let, pretresa in uči. Bilo bi nesmiselno, da bi nas vznemirila razlika na števcu časa, ko nam vendar ti pradavniki morejo toliko povedati. Ob teh besedah bi utegnil kdo reči, da nam prav to nudi tudi kak Shakespeare ali kdo od modernih. Naj odgovorim samo to, da je doslej živelo na svetu resničnih umetnikov pravzaprav malo, in da jih je vsaj polovica bila v dobi, ki ji pravimo antika in v kateri je dobila svojo podobo tudi Antigona.

Za konec samo še neznatna pripomba. Med našimi ljudmi je v precejšnji meri še danes trdoživo mnenje, da greš v gledališče zato, da se nasmeješ. »Življenje že tako ni kaj prida, čemu bi to javno razglašali,« se sliši neredko. Bolj jih vleče vesel komad v kinu ali razburljiva nogo-

metna tekma, kjer se po milji volji v splošno odobravanje nakričiš, zabavljáš že med predstavo in če ti že ni dano, da bi brcal žogo po travi onkraj beie črte, si lahko privoščiš, da dregneš sosedá, ki ti bo v splošnem navdušenju razumevajoče odpustil. Človek se tako razživi, trdijo, in mine čas, kar tudi nekaj pomeni. Takemu modrovanju stoji nasproti tole: tehtnica ima dve skodelici in če je res, da naj bo življenje ravnotežje, kar bo menda vsak pritrdiril, potem je treba skrbeti za obe. To je sicer otipljivo, toda vendar medlo povedano. Zato jasneje: gledališče naj bo kot enotna kulturna ustanova govorilnica človeškega duha, kamor bodo ljudje hodili, pričakujoč kulturnega doživetja in bodo nanj tudi pripravljeni. Kulturno doživetje pa ni samo smeh, saj ne sprošča in odrešuje samo ta, ampak tudi kaka Antigona, če ne morda še bolj in globlje. Kdor bi utegnil razumeti Antigono ali kakega Edipa, Hamleta ali naše Hlapce, bo brez dvoma laže razumel tudi sebe in druge. Ali ne bomo ljudje po poti spoznanja, da nosimo v sebi silovito podobne usode, med seboj laže zaživelí? Ali ne bo tovaríštvo, s katerim gledamo na človeka onkraj pisalne mize, na človeka za sosednim strojem ali celo na tistega, ki ga bežno srečamo na cesti, za spoznanje plemenitejše?

Seveda mora gledališče v prvi vrsti samo pokazati, da je tega zaupanja vredno.

Prof. Justin Stanovnik

morda tudi od vseh edina, v kateri je okupator istočasno uničil med svojo obrambo celotno gospodarsko poslopje kmeta, pri katerem se je vse skupaj odigralo.

Bilo je okrog 20. junija 1944. Bataljoni Vzhodno-koroškega odreda so bili razkropljeni po terenu, in sicer I. bataljon na sektorju Zgornjih Sel nad Slovenjim Gradcem, kjer je izvršil akcijo s podiranjem električnih drogov v Mislinjski dolini, a II. bataljon na sektorju Solčava-Bistra-Koprivna. Uspela akcija I. bataljona je imela za posledico, da je sovražnik takoj zbral nekaj več svojih moči iz vseh postojank v Mežiški in Mislinjski dolini ter razposlal svoje patrole, ki so štele po 100 do 200 mož, na one terene, kjer so se partizani pač najraje zadrževali. Tako je bil deležen takega sovražnega obiska tudi teren senčne strani Tople ter senčne strani Koprivne. Sovražna patrola v jakosti približno 200 mož se je pri tem obisku precej potrudila ter medpotoma obiskala tudi take kmetije, kjer okupator še ni prestopil praga hiše. Skoraj bi lahko rekli, da so se pri tem pohodu poslužili največ le kozjih poti, medtem ko so se večjih kmečkih kolovoznih poti izogibali. Sovražnik je bil uverjen, da bo na ta način dosegel uspeh, kar pa se mu ni posrečilo. Na dan 23. junija 1944 se je ta kolona po brezuspešnem iskanju partizanov — »banditov« — na pobočjih grebena med Toplo in Koprivno vračala praznih rok proti dolini. V dolino se je sovražnik spuščal mimo kmeta Rosa ter imel namero dospeti na glavno cesto pri gostilni »Šumel« pod Sv. Jakobom. Prav na tistem sektorju ceste, kjer bi kolona morala priti na cesto, je čakala že kolona nemških tovornih avtomobilov z namenom, da po »hajki« v dolino dospele Nemce odpeljejo v postojanko Črna. Vsega skupaj je bilo okrog 10 do 12 kamionov.

Toda pri tem ne smemo misliti, da je med tem časom oko partizana počivalo. Ker so imele vse enote odreda na celotnem svojem sektorju zelo dobro organizirano obveščevalno službo, ni bilo prav nič težko zvedeti enoti II. bataljona tega odreda, ki je bila na pobočjih hribov na nasprotni strani doline, kjer je bil sovražnik, da je sovražnik na terenu Koprivne, in to celo precej blizu. Civilni kurirji s terena so to vest kaj kmalu sporočili vodstvu II. bataljona, ki ga je takrat vodil Albert Konečnik-Modras. Štab bataljona je nemudoma po sprejetju tega obvestila pristopil k vojnemu posvetovanju in skoraj neopaženo je bataljon načrt za napad že sestavil ter tudi že kar objavil celotnemu komandnemu kadru. Kot bi ustrelil, je zašepetalo in zašumelo po enoti, ki se je že pripravljala za pohod po pobočjih grebena med Bistvo in Koprivno navzdol proti dolini.

Čim bolj se je edinica bližala dolini cziroma glavni cesti, tem bolj pogosto je padala komanda za povečanje oddaljenosti ter opreznosti med kretanjem. Istočasno so bile poslane na vse strani obveščevalne in izvidniške patrole z namenom, da čimprej ugotovijo, kje je točno sovražnik. Kaj kmalu so se vrnile patrole s terena z obvestilom, da je sovražnik že na svojem povratku s »hajke« in da je na

O NOVI VSEBINI OBČINSKEGA PRAZNIKA

bomo zapisali v številki, ki izide za praznik domovine. Ravne so namreč izbrale nov tak dogodek in datum, potem ko so se vključile v občino še Prevalje. Leta 1953 ustanovljeni občinski praznik Raven, ki smo ga popisali v štev. 11-12/53, bo odslej samo krajevni praznik Kotelj

pokretu po pobočjih sončne strani spodnje Koprivne v smeri Ros—gostilna »Šumel«. Zadnja patrola, ki se je podala zaradi poizvedovanja, kje je sovražnik, prav v dolino Meže, je celo prinesla vest, da so na cesti že pripravljene kamioni za prevoz sovražne enote iz Koprivne v Črno. Ugodna priložnost, katere partizan ne sme zamuditi, si je mislil sleherni borec II. bataljona. Čete bataljona so bile oddaljene od gostilne »Šumel« samo četrte ure hoda. Teren za dostop je bil zelo ugoden, kajti travniki in njive, ki so segale iz doline po pobočju navzgor na desno stran Meže kakšnih 150 do 200 m, so bile okrog in okrog obdane z gostim iglastim in listnatim drevjem. Prav nad omenjeno gostilno v razdalji kakšnih 50 m je bil precej velik greben, ki je bil porasel z nizkim grmovjem celo do gospodarskega poslopja te kmetije in gostilne. Sama gostilna z ostalimi gospodarskimi poslopi, ki je ležala, kot že omenjeno, tik pod desnim pobočjem doline Meže, je bila oddaljena od ceste, kjer so stali v koloni pripravljene kamioni — obrnjeni v smer Črna, kakšnih 80 do 100 m. Z grebena in samih obronkov gozda okrog njiv in travnikov je bil jasen razgled na nasprotno stran doline. S teh položajev, ki so nudili lepe zaklone ter možnost umika, je bila zelo vidna cesta v dolžini kakih 600 do 800 metrov. Prav tako je bila z omenjenih položajev dobro vidna cesta, po kateri naj bi došel v dolino na cesto sovražnik. Kratko — idealni položaji!

Brez kakšnih koli formalnosti in komand je bila vojska bataljona kaj kmalu razmeščena vzdolž vseh njiv in travnikov na obronkih gozdov — z razdaljo ca. 150 do 200 m od ceste ter z višinsko razliko ca. 50 m nad glavno cesto, kjer se je obetal plen.

Na položajih je vse nestrpnost čakalo ter oprezno kontroliralo s pogledi na nasprotno stran položajev, kjer bi se morala vsak čas prikazati sovražna kolona, kolikor so bila poročila obveščevalcev točna in zanesljiva. Vse je bilo pripravljeno — partizani so čakali na sovražnika. Mitraljezi so bili razvrščeni vzdolž vse fronte, vmes posade z minometalci, vsa fronta pa je bila ena sama veriga borcev s puškami, največ z brzostrelkami oziroma avtomatskim orožjem. Tudi ljudje pri gostilni »Šumel« so bili obveščeni, da se pripravlja napad, zato naj bi bili oprezni oziroma najbolje, da se umaknejo iz gospodarskega poslopja. Komandant bataljona je že oddajal komandirjem čet zadnja podrobna navodila, a ti borcem svojih čet in vodov.

V tej mrzlični pripravljenosti je prišla po dobri uri takega čakanja na sovražnika vest z levega krila bataljona, da se spušča po poti nasprotno ležečega pobočja v dolino sovražna kolona. Kolona je bila v precej hitrem koraku — verjetno se sovražnik ni nadejal več nobene nevarnosti, ker je bil že skoraj v dolini. Nemci

so bili precej močno oboroženi — skoraj večina le z avtomatskim orožjem. V svoji sestavi so imeli tudi tri posade lahkih minometalcev. Ko se nam je predočila slika o celotni dolžini kolone, se je moglo oceniti, da šteje sovražnik 180 do 200 mož. Kolona je bila že vsa na glavni cesti. Sovražnik se ni dolgo obotavljal ter se je hotel — po pripravah sodeč — takoj vkrcati na kamione. Z obrazov Nemcev je bilo opaziti, da so veseli in zadovoljni, da je dolge hoje konec in da je s trenutkom, ko bodo vsi na avtomobilih, njihovega napora konec.

Toda sovražnik do takrat še ni vedel, kakšno veselje in iznenadenje je za njega pripravil partizan. Verjetno bi bili Nemci bolj zaskrbljeni in resnih obrazov, če bi vedeli, da so jim partizani za zaključek še pripravili pravi plesni program.

Komanda je padla in začelo se je vkrcavanje. Glave najurnejših in najhitrejših Nemcev so že pogledale čez stranice kamionov in medtem so bili prvi že tudi na kamionih. Morda je bila že polovica vseh Nemcev na kamionih, ko je zapela prva partizanska brzostrelka. Slišati je bilo samo grozen grom in pok, katerega so tu pa tam prekinjali trdi udarci in eksplozije partizanskih lahkih minometalcev. Mitraljezi in brzostrelke v rokah partizanov so regljale, Nemci so že padali in se valjali v lastni krvi. Pet minut je minilo, preden se je sovražnik sploh mogel zavesti, kaj se je zgodilo oziroma kaj se dogaja. Ko je sovražna patrola »prišla k zavesti«, so Nemci uredili svoje vrste ter začeli nuditi odpor. Vsi oni, ki še niso bili zadeti od partizanskih krogel, so zavzeli položaje v obcestnem jarku, nekateri bolj pogumni so celo skočili ob cesti za drevje, od koder so začeli streljati na partizanske položaje. Sovražnik je nudil prvi odpor. Vsaka od bojujočih se strank je pazila, da bi zadetki bili čimbolj sigurni oziroma da ne bi bila niti ena krogla izstreljena zastonj. Napad je trajal dalje. S položajev ni bilo mogoče ugotoviti, koliko je že sovražnikovih žrtev oziroma onesposobljenih Nemcev za nadaljnjo borbo. Vse je ležalo — oni, ki so še lahko nudili odpor, kakor tudi oni, ki tudi po borbi niso mogli več vstati. V koloni sovražnih kamionov je bilo opaziti prvi ogenj — kamioni so začeli goreti. Borba se je nadaljevala. Gorel je že drugi kamion, tretji itd. V tem se je začel oglašati še sovražni minometalec, kateri je pričel prav dobro obstreljevati partizanske položaje. Sovražno orožje se je vedno bolj poredko oglašalo, znakov življenja je bilo vedno manj in že se je bližal čas za »juriš« na zadnje ostanke pogorišča in pokopališča sovražne enote.

Toda v tem momentu so prihrumele iz Črne nove moči na pomoč že skoraj izkrvavelemu sovražniku. Maščevala se je neprevidnost, ki jo je spregledala naša enota ob pričetku borbe oziroma se vodstvo bataljona ni v dovoljni meri zavedalo

posledic, ki lahko zaradi tega nastanejo. Med borbo je namreč uspelo prvemu kamionu pobegniti po cesti proti Črni, kjer je sovražnik takoj zbral nove moči ter jih poslal z novimi kamioni na pomoč v Koprivno. Tega se vodstvo bataljona sploh ni nadejalo, niti predvidevalo, zato je končni in glavni uspeh po nepotrebnem izostal.

Sovražnik je začel z obkoljevanjem enote II. bataljona. Pri tem je uporabljal vse moči in možnosti, kako partizane pregnati, pa tudi morda uničiti. Pri nadaljnjem napadanju je sovražna enota z enim svojim minometalcem zadel z eno granato skedenj kmetije in gostilne »Šumel«. Nastal je požar, ki je zajel celo gospodarsko poslopje in je tudi v kratkem času popolnoma pogorelo. Zaradi obkoljevanja od sovražnika ter zaradi primanjlovanja potrebne municije so se morale enote bataljona umakniti.

Po vesteh iz dobro poučenih krogov iz Črne in njene okolice se je zvedelo, da je imel sovražnik v tej borbi ca. 60 mrtvih in 30 ranjenih, medtem ko je zgorelo šest kamionov. Svoje žrtve ter one, ki so pozone prispeli na pomoč, je okupator naložil na preostale kamione in jih odpeljal v svojo postojanko Črno. Lastnih izgub in ranjenih pa tudi mrtvih II. bataljon odreda ni imel.

ČEČOVJE

Lepi predel našega novega mesta ima tudi lepo izvorno ime — Čeč o v j e. To pomeni prod in tako se naziva ta prodnata, peščena polica, odkar ljudje pomnijo.

Novi ljudje, ki so prišli ob rasti na Ravne, pa tega domačega poimenovanja niso tako razumeli in so začeli rekati tudi kar Čičovje (kot smo že rekli: po popularni, narodno zavedni družini Čič). No, to bi še kar nekam šlo, če že drugače ni mogoče, je vsaj nekako smiselno.

Toda neki so šli brez vsega smisla še dalje in rekajo Čečovju Čečevje ali Čevčevje ali kako že. Torej na »če-če« oziroma na »čev-čev«. To pa je zelo grdo in predvsem ni prav.

Škoda za pravi tisočletni domači naziv. Domačini pravijo Čečovje, kakor pravijo pečovje, kakor se naziva kmet Pečovnik itd. Pa so rekli, da so tisti »če-če« prinesli sem Štajerci. Ne, to ni res, kajti prav Štajerci imajo prekrasne Pečolarje (in ne Pečelarje), imajo Pečovje in Pečovnik (ne Pečevje ali Pečevnik) pri Celju, ali Klokočovnik (ne Klokočevnik) pri Konjicah itd. Drugi spet dolžijo Prekmurce za tisti »če-če«, toda tudi to ne bo res, kajti tudi v prekrasnem Prekmurju imajo Doklečovje (ne Doklečevje) itd.

Prav bi bilo, da bi ohranili prvobitno ime Čečovje (kakor pečovje, Pečovnik, Pečolar itd.), ker je ljudska govornica in je lepo.

In končno: Dr. Anton Melik, najavtoritativnejši opisovalec slovenske zemlje, je v svoji knjigi »Štajerska s Prekmurjem in Mežiško dolino« napisal za omenjeni del našega mesta z ljudstvom: Čečovje.

NAŠA GIMNAZIJA

DAJE POROČILO ZA ŠOLSKO LETO 1956-57

ŠOLSKI ODBOR

Po sklepu okrajnega zbora OLO Maribor dne 19. IV. 1957 šteje šolski odbor ravenške gimnazije 17 članov. Ravnatelj je član po svojem položaju. Od ostalih 16 članov imenuje (v oklepaju smo navedli, koga je imenoval): okrajni zbor OLO 1 člana (inž. Mahorčič Franjo); 4 člane izvoli zbor volivcev Čečovje (20. III. 1957: inž. Borštner Jože, Čeh Stanko, Klančnik Tatjana, Zupančič Gilbert); 7 članov zbor volivcev Trg (21. III. 1957: Razgoršek Avgust-Peter, Kokal Ivan, Winkler Alojz, Dretnik Ivo, Mihelač Peter, Hriberšek Marija, Volčanšek Zofija); 1 člana zbor volivcev Prevalje (25. III. 1957: Mešl Dragica); 2 člana učiteljski zbor šole (29. III. 1957: Lep Jože, Stanovnik Justin); 1 člana dijaki šole (1. IV. 1957: Planinšek Ivan).

Predsednik: Avgust Razgoršek, referent za tarifna vprašanja v železarni. Podpredsednik: Ivo Dretnik, knjigovodja. Tajnica: Tatjana Klančnik, gospodinja. Člani: inž. Jože Borštner, šef obratno tehnične kontrole v železarni; Stanko Čeh, normirec v čistilnici železarne; Marija Hriberšek, hon. novinarka; Ivan Kokal, podpredsednik Obč. LO Ravne; Jože Lep, profesor; inž. Fra-

njo Mahorčič, tehniški direktor železarne; Dragica Mešl, direktor KB Prevalje; Peter Mihelač, nameščenelec železarne; Ivan Planinšek, osmošolec; Justin Stanovnik, profesor; dr. Franc Sušnik, gimn. ravnatelj; Zofija Volčanšek, gospodinja; Alojz Winkler, nameščenelec železarne; Gilbert Zupančič, tehnik v železarni.

Komisije: 1. socialna: Zofija Volčanšek; Nada Kac, sedmošolka; Dragica Mešl; Milka Pogačar, referent za socialno skrbstvo, Ravne; Ivan Vravnik, urar, Ravne. — 2. gospodarska: Alojz Winkler; inž. Jože Borštner; Stanko Hromc, mojster v železarni; Peter Mihelač; Stanko Štor, šef knjigovodstva v železarni. — 3. štipendijska: Avgust Razgoršek, Justin Stanovnik, dr. Franc Sušnik. — 4. politično-vzgojna: Stanko Čeh, Ivan Planinšek, Gilbert Zupančič.

OSEBJE

(Naziv, plač. razred, rojstno leto, začetno leto službovanja, od kdaj je na Ravnah, stroka in kaj je učil)

Dr. Sušnik Franc, ravnatelj (prof. VI/1, 1898, 1922, 1945; Ne, jugoslov. knjiž.): ne 8a=3 ure

Andrić Anatol (prof. VI/1, 1902, 1926, 1955; Zg, Fil): fil 8a, 8b; psi 7; ze 1b, 4a, 6b, 7; zg 2b, 2c, 4a, 6a, 6b=28 ur

Andrić-Pintar Marjana (prof. XI., 1920, 1944, 1955; La): la 2č; mo 2č; sl 1b, 1c, 2a, 2c; zg 1b, 1c=29 ur

Černetič Avgust (prof. IX., 1918, 1945, 1947; Zg, Ze): ze 5a, 5b, 6a, 8a, 8b; zg 5a, 7, 8a, 8b; FLRJ 8a, 8b=28 ur; predsednik obč. sveta za šolstvo; član OLO; honorarni vzgojitelj v dijaškem domu

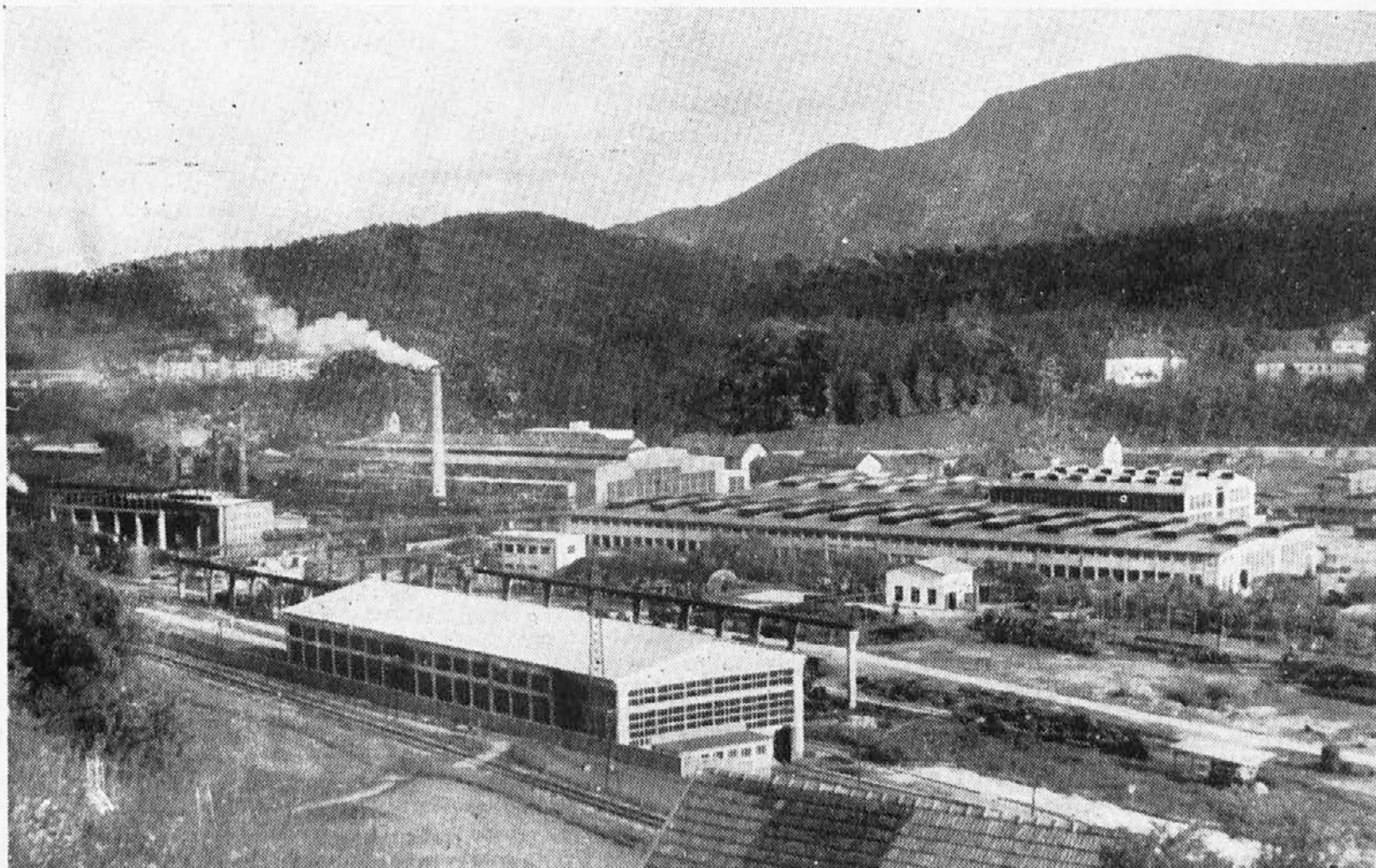
Čuden Marjan (prof. priprav. XIV, 1930, 1955, 1955; An, ne): an 1c, 2a, 2b, 3a, 4b, 5b, 6a, 7; mo 1c=26 ur

Debeljak Franc (predm. učit. XIII., 1930, 1953, 1953; Gl zg): pe 1-4 in zbor; mo 2c=26 ur; varuh glasbene zbirke; v glasbeni šoli 10 ur

Dolinšek Maks (učitelj VIII., 1910, 1934, 1945, izr. sluš. VPS: zg, ze): ze 2b, 2c, 3b, 3c, 4b=11 ur; hon. upravnik muzeja; v Vajen. šoli 2 uri

Janko Maračič-Bosiljka (predm. učit. priprav. XIV., 1929, 1949, 1953; sh, ru): sh 1-3; ri 2a, 2b; mo 2a=27 ur

Klun Olga (predm. učit. IX., 1914, 1937, 1945; Te): dekl. te 1-8=30 ur; varuhinja dekl. tel. zbirke; upravnica šolske

PANORAMA SKUPNOSTI

To je vzajemnost naprednega dela, svetlejših delavskih domov, vedrejših pavrov ter skupne težnje h kulturi in prosveti Raven na Koroškem. Šele to skupaj dá srečo, lepoto in bogastvo ljudstva in kraja, šele to skupaj je napredek. Tovarna, družabni prostori in naselje na levi ter zgradbe kulturnih ustanov nad fabriko se združujejo na sliki in v resnici v tako vzajemnost, zato je podoba tako lepa ter izgledi za naprej še lepši.

in mlečne kuhinje; zdravstvena telovadba = 8 ur

Kodrin Mihael (prof. priprav. XIV., 1924, 1955, 1956; Bio): pri 1a, 1b, 2b, 5a, 5b, 6a, 6b, 7, 8a, 8b; mo 1b = 28 ur; v Vaj. šoli 3 ure

Kos Alfred (predm. učitelj. VII., 1899, 1920, 1955; bio, ke): ke 4b; ma 1c, 2a, 2b, 2c; mo 3c, 4b; pri 2a, 3c = 26 ur

Lep Jože (prof. priprav. XIV., 1928, 1952, 1952; Ma): fi 6a; ma 3b, 3c, 4a, 4b, 5a, 6a, 8b = 31 ur; varuh ozvočne naprave, predsednik obč. DUP; v Vaj. šoli 3 ure

Lodrant Stanko (prof. priprav. XIV., 1927, 1950, 1950; Ke): fi 3c, 4a, 4b, 7, 8a, 8b; ke 6a, 6b, 7, 8b = 30 ur; varuh kem., fiz. in geol. učil; predsednik Počitniške zveze

Masič Miriam (prof. priprav. XIV., 1932, 1956, 1956; An, ne): an 1č, 2č, 3b, 5a, 6b; ne 7, 8b; mo 3b = 23 ur; poverlj. Pionirskega odreda

Medvešek Borut (prof. priprav. XIV., 1928, 1955, 1955; Sl): sl 2b, 4a, 4b, 5a, 6b, 8a; mo 2b = 29 ur; varuh dijaške knjižnice

Mrakar Jože (prof. priprav. XIV., 1927, 1956, 1956; Ma): fi 6b; ma 1č, 2č, 3a, 5b, 6b, 7, 8a = 29 ur; varuh matem. učil; hon. upravnik dijaškega doma

Novak Franc (strok. učit. priprav. XV., 1934, 1956, 1956; te): učil do 15. 3. 1957; fant. te 1-8 = 26 ur

Ozvald Marjan (prof. priprav. XIV., 1926, 1955, 1956; Sl): sl 2č, 3c, 5b, 6a, 7, 8b = 27 ur; varuh učit. knjižnice

Pajk Anton (prof. priprav. XIV., 1927, 1955, 1955; Zg): ze 1a, 1c, 1č, 2a, 2č, 3a; zg 2a, 2č, 3a, 3b, 3c, 4b, 5b; mo 3a = 29 ur; varuh zemljep. zgod. učil; v Vajen. šoli 2 uri

Pejovnik Gabrijela (predm. učit. XI., 1927, 1945, 1952; bio, ke): fi 3a, 3b; ke 4a; ma 1a; pri 1c, 1č, 2c, 2č, 3a, 3b; mo 4a = 28 ur; hon. vzgojiteljica v Dij. domu, varuhinja podporne knjižnice; v Vajen. šoli 8 ur

Plevnik Martin (učit. priprav. XV., 1931, 1951, 1954; absolvent VPS: ri): ma 1b; ri 1a, 1b, 1c, 1č, 2c, 2č, 3a, 3b, 3c, 4a, 4b; um 8a, 8b = 30 ur; varuh risarske zbirke

Stanovnik Justin (prof. priprav. XIV., 1928, 1955, 1955; La): an 4a; la 1č; mo 1č; sl 1č, 3a, 3b; zg 1a, 1c = 27 ur

Strohsack-Uršič Nuša (prof. priprav. XIV., 1931, 1956, 1956; Fr, sl): fr 5a, 5b, 6a, 6b; mo 1a; sl 1a = 24 ur

Velikonja-Teuerschuh Breda (hon. predavateljica, 1930, 1954, 1955, abs. PMF fakult.: An, ne): an 1a, 1b, 2c, 3c = 12 ur; na nižji gimnaziji v Mežici 6 ur

Uranjek Milan (voj. referent pri obč. LO, honorarno): predv. vzgoja 6ab m in ž, 7 m, 8ab m in ž = 12 ur

Dretnik-Ring Marija (dipl. medic. sestra, honorarno): predvoj. sanit. sl. 7ž = 2 uri

Meisterl Anica, gimnazijska tajnica

Podgoršek Martin, šolski pomočnik

Pečovnik Anton, kurjač

Lesjak Matilda, snažilka

Petrič Marija, snažilka

Sekavčnik Helena, snažilka

Štruc Pavla, snažilka

Šuler Marija, snažilka

SPREMEMBE V UČITELJSKEM ZBORU

Prišli so: Kodrin Mihael (12. 9. 1956 iz Dom tehn. sred. šole, Ljubljana). — Masič Miriam (1. 9. 1956). — Mrakar Jože (1. 9. 1956). — Novak Franc II. (15. 10. 1956). — Ozvald Marjan (1. 9. 1956 iz Mežice). — Strohsack Nuša (1. 10. 1956).

Odšli so: Golčer Anton (30. 9. 1956 — kadrski rok). — Kamenik Ignac (30. 9. 1956 v Slov. Bistrico). — Knez Ivan (31. 8. 1956 v železarno). — Novak Franc I. (31. 8. 1956 iz prosvetne službe). — Novak Franc II. (15. 3. 1957 — kadrski rok). — Pirman Sabina (15. 9. 1956 v Stično). — Planinšek-Stampach Margareta (30. 9. 1956 v Mežico). — Pucelj Ivan (31. 10. 1956 iz prosvetne službe). — Rauter-Trop Jelisava (31. 8. 1956 v Maribor).

USPEH KONEC JUNIJA 1957:

I.—IV. razred:

Izdelali: odličnih 25, prav dobrih 56, dobrih 173, zadostnih 97, vseh 351 = 71,5 %.

Popravne izpite imajo: iz 1 predmeta 58, iz 2 predmetov 43, vseh: 101.

Padlo jih je: 34. — Neocenjenih je: 5.

V.—VIII. razred:

Izdelali so: odličnih 17, prav dobrih 55, dobrih 95, zadostnih 10, vseh 177 = 85,5 %.

Popravne izpite jih ima: 28.

Padel ni nobeden. — Neocenjena sta: 2.

I.—VIII. razred:

Izdelalo jih je 538 = 77,3 %.

IMENIK DIJAKOV

(323 + 375 = 698)

Pri imenih je v oklepaju naznačen dijakov domači kraj, na kraju pa uspeh; črta na koncu stoji pri tistih, ki so padli; predmeti na koncu pomenijo popravni izpit, zvezdica pa pomeni, da je to uspeh po popravnem izpitu v juniju 1957.

Ia 19 + 17 = 36)

Razrednik: Strohsack Nuša

Cmrekar Alojz (Podklanec): zadosten

Gostenčnik Ivan (Brdinje): zadosten

Gostenčnik Franc (Zelovec): neocenjen

Jež Jože (Ravne): —

Janet Anton (Brdinje): neocenjen

Kašnik Rudolf (Ravne): an, sh

Koželnik Emil (Ravne): dober

Lesjak Jože (Dravograd): prav dober

Levar Franjo (Ravne): zadosten

Mager Alojzij (Stražišče): —

Meh Ivan (Stražišče): sh, an

Nabernik Karel (Črneče): dober

Nachbar Rudolf (Dravograd): dober

Paradiž Maksimilijan (Ravne): —

Poberžnik Janez (Dravograd): zadosten

Praznik Stanislav (Dravograd): prav dober

Škutnik Oto (Dravograd): zadosten

Šteharik Jožef (Tolsti vrh): zadosten

Trup Rudolf (Podgora): zadosten

Blatnik Renata (Ravne): ze

Bobek Marjana (Ravne): dobra

Čebulj Erika (Ravne): an, ma

Čekon Hilda (Ravne): —

Jezeršek Bogomira (Ravne): zadostna

Kotnik Marjeta (Tolsti vrh): —

Kraiger Erika (Ravne): —

Krivograd Ana (Ravne): —

Luter Angela (Ravne): zadostna

Ošlovnik Alojzija (Dravograd): dobra

Pačnik Hedvika (Ravne): dobra

Paradiž Marija (Ravne): zadostna

Pečoler Ljudmila (Dobrova): dobra

Štaleker Pavla (Dravograd): dobra

Večko Štefanija (Kotlje): zg, pe

Veronič Olga (Ravne): ze

Zajc Nadežda (Plešivec): dobra

(Glažer Vinko: 15. 2. 1957 v vzgojni zavod)

Ib (21 + 13 = 34)

Razrednik: Kodrin Mihael

Babin Luka (Ravne): an

Dobnik Franc (Mežica): angl. neoc.

Filip Lorenc (Ravne): an

Gerdej Štefan (Dolga brda): zadosten

Glavar Mirko (Stražišče): zadosten

Grešovnik Ferdo (Črneče): odlični

Halej Jožef (Poljana): sl, an

Horvat Janez (Tolsti vrh): zg

Izak Rudolf (Dravograd): prav dober

Karner Anton (Gmajna): zadosten

Mihelač Peter (Ravne): zadosten

Mravljak Metod (Vuhred): prav dober

Pečovnik Herman (Ravne): zadosten

Plantev Anton (Dravograd): —

Razgoršek Dragotin (Dravograd): dober

Reven Francišek (Navrški vrh): prav dober

Rožen Jožef (Podgora): zadosten

Spanžel Anton (Prežihov vrh): dober

Škoflek Alojz (Zelovec): —

Tomaž Franc (Dolga brda): sl, an

Vidovič Jakob (Ravne): prav dober

Bah Marija (Dravograd): zadostna

Breznik Štefanija (Tolsti vrh): dobra

Confidenti Marija (Mežica): odlična

Dirntiš Stanislava (Dolga brda): prav dobra

Gologranc Marija (Dravograd): dobra

Jauck Stanislava (Ravne): neocenjena

Jonke Katarina (Ravne): prav dobra

Lačen Ljudmila (Tolsti vrh): dobra

Lütter Helena (Vič-Dravograd): zg

Majcen Marija Magdalena (Dravograd): prav dobra

Oblak Ljudmila (Ravne): an

Sterkuš Jožica (Ravne): dobra

Vravnik Marija (Ravne): prav dobra

(Korošec Anton: vrnil se je v osnovno šolo na Gortino 15. 1. 1957)

Ic (24 + 11 = 35)

Razrednik: Čuden Marjan

Adamič Leopold (Stražišče): dober

Branković Marjan (Ravne): —

Čas Jožef (Tolsti vrh): an

Črnodolski Ferdinand (Tolsti vrh): dober

Dežman Avgust (Ravne): sh, an

Godec Drago (Ravne): sh, an

Hanoman Franc (Ravne): —

Hudrap Marko (Ravne): dober

Kričej Štefan (Ravne): prav dober

Kotnik Albin (Ravne): an, ze

Kranjc Štefan (Tolsti vrh): sh

Oder Jožef (Ravne): dober

Pfeil Rihard (Ravne): —

Petrič Ivan (Ravne): dober

Sedar Ivan (Prežihov vrh): dober

Sečnjak Franc (Ravne): —

Šrajner Engelbert (Javornik): an

Šteharik Jožef (Ravne): dober

Tamše Rihard (Ravne): —

Tomaž Valentin (Lokovica): dober

Topler Ludvik (Prežihov vrh): sl, an

Turičnik Milan (Ravne): dober

Naši taborniki na vrhu. Nazadnje vseeno, na katerem vrhu (menda na Šteharskem), važno je, da na poglavitnem, na vrhu sreče in radosti — v mladosti.

Tušak Alojz (Dobrije): zadosten
 Veniger Anton (Uršlja gora): dober
 Lopan Ljudmila (Ravne): zadostna
 Matjaž Mira (Ravne): zg
 Merkač Silva (Tolsti vrh): zadostna
 Pandev Zofija (Ravne): dobra
 Perše Stefanija (Zelovec): —
 Polanc Marija (Dobja vas): dobra
 Polenik Marjana (Ravné): —
 Remšnik Ida (Ravne): zadostna
 Robin Ljudmila (Ravne): —
 Rutar Marija (Ravne): dobra
 Tamše Erika (Ravne): zadostna
 (Navodnik Rudolf: se je prešolal 17. 10.
 1956 v Slovenj Gradec)

I.č (16 + 25 = 41)

Razrednik: Stanovnik Justin

Černe Andrej (Vuhred): prav dober
 German Alojz (Ravne): dober
 Gradišnik Karel (Lokovica): zadosten
 Hromc Stanislav (Ravne): prav dober
 Ivartnik Friderik (Lokovica): sl (la)
 Kutnik Ferdinand (Ravne): prav dober
 Kancijan Jožef (Dravograd): ma
 Laznik Ivan (Ravne): zadosten
 Močilnik Franc (Lokovica): dober
 Petrač Ivan (Ravne): odličen
 Pečnik Ervin (Dravograd): dober

Rotar Jože (Bistra): sl, sh (la)
 Smuk Dominik (Lokovica): dober
 Šipek Julijan (Ravne): dober
 Večko Maksimilijan (Dobja vas): odličen
 Žunko Dimitrij (Ravne): dober
 Arnold Veronika (Ravne): prav dobra
 Fabijan Angela (Ravne): dobra
 Fanedl Marta (Ravne): odlična
 Gigerl Alojzija (Ravne): dobra
 Gostenčnik Lotka (Ravne): prav dobra
 Knez Frančiška (Ravne): dobra
 Konečnik Tatjana (Ravne): zadostna
 Karlatic Hedvika (Dravograd): odlična
 Koritnik Marija (Ravne): dobra
 Kotnik Ana (Ravne): dobra
 Krebs Jožefa (Ravne): zg, pri
 Ličen Elizabeta (Prevalje): dobra
 Mesner Marija (Ravne): pri
 Paradiž Jerica (Ravne): dobra
 Pavšer Jožefa (Ravne): ma
 Polajner Marija (Ravne): prav dobra
 Podgornik Ana (Ravne): dobra
 Pristovnik Marija (Dravograd): sh, ma
 Pristovnik Pavla (Dravograd): dobra
 Plešivčnik Marija (Dobja vas): zadostna
 Proje Ana (Črneče): odlična
 Potočnik Erna (Dravograd): zg, ma
 Rac Marija (Šentanel): prav dobra
 Stampach Gabrijela (Prevalje): dobra
 Verovnik Amalija (Otiški vrh): zg

II.a (18 + 21 = 39)

Razrednik: Janko Bosiljka

Gostenčnik Mihael (Brdinje): zadosten
 Hovnik Pavel (Tolsti vrh): an
 Hrga Herman (Ravne): dober
 Hudrap Ivan (Ravne): dober
 Kamnik Jožef (Ravne): an, zg
 Lečnik Kristijan (Ravne): an
 Mezner Ernest (Ravne): dober
 Mezner Vilhelm (Ravne): sh
 Mori Jožef (Ravne): —
 Nagyfaluzi Franjo (Ravne): sl
 Pandev Benedikt (Ravne): —
 Paradiž Peter (Ravne): zadosten
 Praznik Rajko (Ravne): sh, an
 Pfau Josip (Ravne): an
 Rebernik Franc (Ravne): zadosten
 Šuler Franc (Ravne): zadosten
 Terglav Jožef (Ravne): an, pe
 Valtl Jakob (Ravne): —
 Brodnik Terezija (Ravne): zadostna
 Horvatič Teodora (Dravograd): dobra
 Jonke Gertruda (Ravne): zadostna
 Korošec Marija Ana (Ravne): zadostna
 Kotnik Hilda (Podgora): prav dobra
 Matija Stefanija (Prežihov vrh): ze
 Mlačnik Matilda (Podpeca): zadostna
 Novinšek Alojzija (Ravne): an
 Novinšek Marija (Ravne): zadostna

Oder Marija (Podgora): dobra
 Ofiž Regina (Ravne): —
 Peruzzi Valerija (Kotlje): prav dobra
 Petrič Antonija (Navrški vrh): sh, ze
 Podgoršek Angela (Navrški vrh): zadostna
 Prinčič Jerica (Ravne): an
 Rezar Roza (Tolsti vrh): zadostna
 Rožen Rozalija (Podgora): dobra
 Štelcer Jožefa (Zg. Kapla): odlična
 Štruc Marija (Podkraj): zadostna
 Tamše Elfrida (Ravne): zg
 Vavče Marija (Ravne): zadostna

II.b (20 + 16 = 36)

Razrednik: Medvešek Borut

Bavče Mirko (Ravne): dober
 Cvetko Engelbert (Ravne): dober
 Dornik Vincenc (Ravne): zadosten
 Fele Ivan (Ravne): sl
 Fele Drago (Ravne): dober
 Ferik Ivan (Kotlje): —
 Grebenc Oton (Ravne): an
 Jostl Jožef (Prevalje): sh
 Kokal Ivan (Ravne): dober
 Kolenc Stanislav (Navrški vrh): an
 Logar Maks (Ravne): dober
 Logar Štefan (Ravne): dober
 Rezar Franc (Dobrije): an, zg
 Rus Franc (Ravne): dober
 Štavdeker Ivan (Lokovica): zadosten
 Vetter Mirko (Ravne): zadosten
 Volentar Franc (Lokovica): dober
 Wlodyga Ervin (Ravne): zadosten
 Wlodyga Vojteh (Ravne): prav dober
 Žaže Pavel (Tolsti vrh): —
 Babin Amalija (Ravne): dobra
 Bavče Elizabeta (Ravne): zadostna
 Erjavc Alberta (Ravne): zadostna
 Gašper Marija Ana (Ravne): dobra
 Gašper Franja (Ravne): dobra
 Gostenčnik Kristina (Tolsti vrh): neocenjena
 Jauk Marija (Ravne): —
 Kotnik Angela (Tolsti vrh): dobra
 Kragelnik Tatjana (Ravne): zadostna
 Kričej Zofija (Tolsti vrh): sl
 Krivograd Marija (Ravne): sl, an
 Pavšer Antonija (Ravne): —
 Pori Hildegarda (Ravne): an
 Rezar Silvestra (Tolsti vrh): —
 Šošterič Ana (Ravne): zadostna
 Tisovnik Marija (Ravne): zadostna

II.c (19 + 18 = 37)

Razrednik: Debeljak Franc

Bobek Albert (Ravne): dober
 Cmrekar Maks (Podklanec): sl
 Čapelnik Anton (Ravne): sl
 Čeru Rajmund (Dravograd): sl, sh
 Dolinšek Drago (Ravne): dober
 Gracej Hubert (Trbonje): an
 Klopčič Robert (Dravograd): dober
 Kojzek Albert (Gradišče): dober
 Krevh Vincenc (Ravne): zadosten
 Krivec Franc (Podklanec): sl, sh
 Kupljen Hubert (Trbonje): dober
 Kupljen Jožef (Trbonje): dober
 Magdič Peter Boris (Mežica): dober
 Mlakar Ludvik (Črneče): dober
 Proprat Feliks (Kotlje): dober
 Račnik Franc (Črneče): zadosten
 Ranc Rudolf (Šelemperg): dober
 Rek Marjan (Dravograd): —
 Šipek Ivan (Podgora): dober
 Ambrož Elizabeta (Dravograd): zadostna

Bošnik Frančiška (Dravograd): —
 Božič Zofija (Tolsti vrh): sh, an
 Čekon Kristina (Lom): sl
 Ditinger Erna (Dravograd): zadostna
 Gabrovec (Korat) Berta (Črneče): dobra
 Gradišnik Marija (Brdinje): dobra
 Havle Kristina (Ravne): odlična
 Kaiser Herta (Vič): zadostna
 Lipovnik Urška (Tolsti vrh): —
 Marzel Jožica (Ravne): zadostna
 Pandev Berta (Ravne): dobra
 Pečnik Heidelore (Dravograd): zadostna
 Petek Marta (Ravne): an
 Prosenjak Berta (Dravograd): zadostna
 Pušnik Mihaela (Dravograd): prav dobra
 Trost Antonija (Vuzenica): dobra
 Vaukan Marta (Dobrova): zadostna

II.č (12 + 21 = 33)

Razrednik: Andrić Marjana

Frühauf Feliks (Dravograd): ma, pri
 Gorenšek Mirko (Ravne): dober
 Kavčič Jože (Ravne): dober
 Kobolt Ernest (Ravne): dober
 Krebs Peter (Ravne): dober
 Pandel Jožef (Tolsti vrh): dober
 Praper Peter (Dravograd): prav dober
 Pušnik Julijan (Polena): dober
 Smuk Franc (Lokovica): dober
 Sušnik Matjaž (Prevalje): prav dober
 Suštaršič Alojz (Črneče): dober
 Žmavec Leon (Ravne): zadosten
 Apohal Gertruda (Ravne): odlična
 Buchvald Antonija (Tolsti vrh): dobra
 Gerdej Frida (Dolga brda): prav dobra
 Horjak Marjeta (Ravne): odlična
 Kavc Marjeta (Ravne): zadostna
 Keber Jožefa (Koprivna): dobra
 Knez Ana (Zarazbor): zadostna
 Lahodny Katarina (Trbonje): odlična
 Lečnik Hedvika (Ravne): dobra
 Mokina Ljudmila (Koprivna): odlična
 Pandel Ljudmila (Tolsti vrh): dobra
 Prevorčič Ana (Ravne): odlična
 Pumpernik Elizabeta (Ravne): prav dobra
 Rutar Hildegarda (Ravne): prav dobra
 Rženičnik Stanislava (Ravne): dobra
 Sagmeister Zofija (Danijel - Trbonje): odlična
 Sekavčnik Danijela (Prevalje): prav dobra
 Tomaž Jožefa (Dolga brda): prav dobra
 Verdinek Frančiška (Ravne): zadostna
 Vilič Alojzija (Dravograd): dobra
 Volentar Marija (Lokovica): dobra
 (Pogorelnik Jožefa: 22. IV. 1957 se je prešolala v Slovenj Gradec)

III.a (15 + 25 = 40)

Razrednik: Pajk Anton

Arih Ernest (Dravograd): an, pri
 Božič Jože (Dravograd): dober
 Brodnik Drago (Ravne): dober
 Epšek Friderik (Dravograd): sl
 Golob Ferdinand (Dravograd): an, ma
 Koželnik Jože (Ravne): odličen
 Knez Jože (Ravne): sl, ma
 Krenker Rudolf (Tolsti vrh): dober
 Mlakar Ivan (Dravograd): an
 Nachbar Franc (Dravograd): dober
 Schöndorfer Dimitrij (Dravograd): dober
 Smolar Oto (Trbonje): sl, ma
 Stökl Anton (Ravne): fi
 Verdinek Franc (Ravne): dober
 Zavratnik Anton (Trbonje): odličen
 Bobovnik Ivanka (Vuhred): an, ma

Bobovnik Marija (Radlje): dobra
 Čas Gizela (Šelemperg): ma, fi
 Černe Vlasta (Vuhred): odlična
 Čekon Bernarda (Ravne): dobra
 Gutenbergberger Berta (Dravograd): prav dobra
 Jehart Marija Hilda (Dravograd): prav dobra
 Kadiš Angela (Vič-Dravograd): zadostna
 Kaiser Elfrida (Dravograd): zadostna
 Kajžer Anica (Dravograd): prav dobra
 Kotnik Roza (Črneška gora): dobra
 Kozmajer Ida (Trbonje): an, ma
 Kozmajer Štefka (Trbonje): dobra
 Lesjak Danica (Dravograd): an
 Merkač Marija (Tolsti vrh): an
 Naraločnik Karla (Črneče): an, ma
 Ozim Irena (Radlje): zadostna
 Pavlič Štefanija (Trbonje): zadostna
 Pristovnik Erna (Dravograd): an
 Sečnjak Hilda (Ravne): dobra
 Sotošek Danica (Ravne): sl
 Stajan Marija (Ožbolt ob Dravi): dobra
 Travnekar Hedvika (Mežica): prav dobra
 Uran Marija (Dravograd): an, ma
 Vozič Inga (Črneče): prav dobra
 (Jedlovčnik Hugo: prešolal se je 5. II. 1957 v Vuzenico)

III.b (18 + 21 = 39)

Razrednik: Masič Miriam

Blatnik Rudolf (Ravne): dober
 Favai Danilo (Ravne): zadosten
 Gaberšek Alojz (Ravne): dober
 Gradišnik Janez (Brdinje): zadosten
 Havle Franc (Ravne): pri
 Jamšek Robert (Ravne): sh
 Mezner Jožef (Ravne): zadosten
 Močilnik Alojz (Lokovica): dober
 Novinšek Edvard (Ravne): sl, ma
 Pisnik Viljem (Vuhred): dober
 Pšeničnik Jožef (Dolga brda): sl, sh
 Rezar Jožef (Tolsti vrh): dober
 Ščetinec Miroslav (Ravne): sl
 Tacol Ernest (Črna): sl, ma
 Trbovšek Viktor (Ravne): dober
 Videčnik Jakob (Ravne): zadosten
 Volčanšek Bogomir (Ravne): odličen
 Žlebnik Henrik (Črna): odličen
 Batič Magdalena (Ravne): zg, ze
 Gerdej Ana (Dolga brda): dobra
 Jelen Berta (Ravne): ze
 Kobolt Marija (Ravne): dobra
 Krebs Terezija (Ravne): sl
 Lačen Rozalija (Tolsti vrh): zadostna
 Leskovec Helena (Dolga brda): zadostna
 Matjaž Berta (Ravne): dobra
 Mihelač Gertrauda (Ravne): ma
 Mori Antonija (Ravne): zadostna
 Nabernik Engelinda (Ravne): sl, sh
 Pandel Ivana (Tolsti vrh): sl, zg
 Paradiž Jožefa (Ravne): pri, ma
 Perše Alojzija (Lokovica): ma
 Petrač Ivanka (Ravne): zadostna
 Rakovnik Hilda (Kotlje): neocenjena
 Skuk Ana (Dolga brda): zg
 Štruc Antonija (Prežihov vrh): zadostna
 Videčnik Zofija (Ravne): zadostna
 Vuga Vilma (Ravne): —
 Žaže Matilda (Tolsti vrh): ma
 (Mlinarič Marija: izstopila 16. III. 1957)
 (Strgar Antonija: izstopila 15. IV. 1957)

III.c (16 + 24 = 40)

Razrednik: Kos Alfred

Buhner Ivan (Podpeca): dober
 Fras Jože (Ravne): prav dober
 Grabner Valter (Ravne): an
 Klančnik Janez (Ravne): dober
 Kokal Maks (Ravne): sh, an
 Krevh Adolf (Prevalje): ma
 Kušej Karel (Gorče): zadosten
 Matija Alojzij (Prežihov vrh): zadosten
 Podgoršek Helmut (Ravne): an
 Praper Otakar (Dravograd): prav dober
 Prosenjak Kristijan (Dravograd): prav do-
 ber
 Sekavčnik Adolf (Podgora): zg
 Steiner Kristijan (Brdinje): —
 Škorjanc Ivan (Otiški vrh): prav dober
 Videmšek Ivan (Ravne): an
 Zdovc Srečko (Brdinje): sh, an
 Breznik Ana (Tolsti vrh): dobra
 Čegovnik Herlinda (Ravne): dobra
 Čop Jelka (Ravne): odlična
 Delalut Otilija (Podpeca): dobra
 Donik Neža (Slovenj Gradec): dobra
 German Terezija (Ravne): dobra
 Gostenčnik Marija (Ravne): dobra
 Knez Ana (Ravne): dobra
 Kokolj Ivana (Libeliče): dobra
 Kramaršič Barbara (Prevalje): prav dobra
 Lečnik Anica (Ravne): dobra
 Lesjak Elizabeta (Ravne): dobra
 Marzel Marija (Ravne): zadostna
 Petek Marija (Ravne): dobra
 Pregel Kristina (Libeliče): dobra
 Rožič Helena (Ravne): dobra
 Stane Marija (Podpeca): dobra
 Svetina Julijana (Brdinje): an
 Škoflek Pavla (Golavabuka): dobra
 Škorjanc Ljudmila (Otiški vrh): dobra
 Turičnik Mira (Ravne): prav dobra
 Uranšek Olga (Libeliče): prav dobra
 Vavče Jožefa (Ravne): dobra
 Zdovc Gabrijela (Podkraj): zadostna
 (Podgornik Marija: izstopila 7. I. 1957)
 (Erjavac Marija: izstopila 24. IV. 1957)

IV.a (14 + 26 = 40)

Razrednik: Pejovnik Jelka

Ambrož Friderik (Dravograd): dober
 Fanedl Alojz (Ravne): prav dober
 Gostenčnik Adolf (Vič-Dravograd): dober
 Gostenčnik Oto (Dravograd): (sl 0, an 0) — *
 Heber Franc (Dravograd): dober
 Kobolt Jožef (Dobrova): zadosten *
 Matija Jožef (Prežihov vrh): dober
 Mikic Alojz (Belšak): dober
 Misirlić Aleksander (Dravograd): prav do-
 ber
 Mori Friderik (Goriški vrh): dober
 Pirtovšek Ervin (Dravograd): dober
 Preložnik Jožef (Podklanec): zadosten
 Puhan Janez (Bogojina): dober
 Šlaher Vincenc (Radlje): zadosten
 Čerče Edeltraud (Radlje): dobra
 Črešnar Marija (Radlje): dobra
 Flis Marija (Črneče): prav dobra
 Flogi Ivana (Šmarten): dobra
 Franc Hermina (Goriški vrh): zadostna *
 Garmuš Štefanija (Dravograd): dobra
 Grešovnik Herta (Črneče): sl —, an 0) — *
 Izak Erika Marija (Dravograd): (sl —,
 an +) — *
 Katz Erika (Žvabek-Avstrija): dobra
 Kogal Roza (Vuhred): dobra
 Kozmajer Gertrauda (Trbonje): zadostna

Letošnji predsednik
 ravenske mature

Univ. prof. dr. Alojzij Vadnal

Marin Antonija (Šentanel): dobra
 Matic Erika (Črneče): dobra
 Petelinc Edeltrauda (Podklanec): dobra
 Pušnik Marija (Podklanec): dobra *
 Rac Pavla (Šentanel): prav dobra
 Renčelj Marija (Radlje): dobra
 Stane Zofija (Podpeca): prav dobra
 Stogart Ingeborg (Dravograd): zadostna
 Šlebnik Erika (Dravograd): dobra
 Špiljak Antonija (Dravograd): zadostna *
 Štumberger Erika (Dravograd): zadostna *
 Ternik Ana (Vuhred): dobra
 Verdnik Marija (Dravograd): odlična
 Vernekar Marija (Libeliče): prav dobra
 Vezovnik Margareta (Sp. Vižinga): prav
 dobra

IV.b (16 + 25 = 41)

Razrednik: Kos Alfred

Ferk Ernest (Črneče): dober *
 Gigerl Herbert (Ravne): dober
 Izak Herman (Ravne): dober
 Jamnik Rajmund (Ravne): zadosten *
 Kokalj Srečko (Ravne): dober
 Kotnik Janez (Dobrije): zadosten *
 Mlakar Ivan (Ravne): dober *
 Močnik Leopold (Ravne): dober
 Navodnik Anton (Uršlja gora): zadosten *
 Prosen Oskar (Radlje): prav dober
 Ramšak Rudolf (Zelovec): dober *
 Rozman Ervin (Ravne): dober
 Sablatnik Jože (Podpeca): dober *
 Veniger Jože (Uršlja gora): prav dober
 Zavodnik Franc (Ravne): zadosten *
 Zorman Jože (Ravne): prav dober
 Acman Elen (Ravne): dobra
 Čapelnik Hildegarda (Ravne): odlična

Emeršič Olga (Ravne): prav dobra
 Glavica Marta (Ravne): dobra
 Gorenšek Hedvika (Prežihov vrh): prav
 dobra
 Gradišnik Hilda (Brdinje): zadostna
 Gradišnik Marjeta (Ravne): dobra
 Hudopisk Ema (Prežihov vrh): prav dobra
 Hudrap Alojzija (Ravne): zadostna
 Izak Marija (Ravne): dobra
 Jelen Edita (Ravne): zadostna *
 Kamnik Alojzija (Ravne): zadostna
 Kotnik Elizabeta (Dobrije): dobra *
 Kotnik Margareta (Ravne): dobra
 Krebs Marija (Ravne): prav dobra
 Lasnik Erika (Ravne): dobra
 Lečnik Ingeborg (Ravne): zadostna
 Logar Rajnhilda (Ravne): dobra
 Medvešek Mihaela (Ravne): dobra
 Pistotnik Ivanka (Ravne): odlična
 Štor Angela (Ravne): dobra
 Štruc Jožefa (Brdinje): prav dobra
 Šuler Marija (Ravne): zadostna
 Vetter Hilda (Ravne): dobra
 Vravnik Marta (Ravne): odlična

V.a (15 + 25 = 40)

Razrednik: Lep Jože

Čas Leopold (Javnik): sl, zg
 Gerdej Janez (Dolga brda): dober
 Gorjanc Janez (Ravne): prav dober
 Horvat Demeter (Ravne): dober
 Jordan Maks (Otiški vrh): dober
 Kavčič Franc (Ravne): prav dober
 Lušnic Rajmund (Gornji Dolič): prav dober
 Mori Rudolf Anton (Ravne): zadosten
 Pogorevnik Karel (Ravne): prav dober
 Preložnik Franc (Podklanec): zadosten

Roth Miroslav (Maribor): sl, zg
 Stopajnik Franc (Črna): dober
 Svenšek Franc (Otiški vrh): sl, zg
 Šuler Stojan (Stari trg): dober
 Tovšak Peter (Št. Ilj pod Turjakom): odličn
 Arnold Vida (Stražišče): dobra
 Cehner Elfrida (Dravograd): sl
 Fečur Silva (Slovenj Gradec): sl
 Horvat Ana Marija (Šmarten): dobra
 Horvat Tanja (Dravograd): zadostna
 Hribernik Marija (Dravograd): dobra
 Kac Miroslava (Šmarten): dobra
 Kadiš Marija (Vič): sl
 Kariž Marjeta (Dravograd): prav dobra
 Matej Dragica (Trbonje): zadostna
 Mravljak Doloroza Mihaela (Vuhred): dobra
 Paulič Alojzija (Trbonje): prav dobra
 Petelinc Anamarija (Podklanec): sl
 Petelinc Hedvika (Podklanec): zadostna
 Preglau Marija (Boštjan): dobra
 Repnik Marija (Št. Vid nad Vuzenico): prav dobra
 Rus Viktorija (Slovenj Gradec): prav dobra
 Širnik Pavla (Otiški vrh): dobra
 Štimnikar Jožefa (Slovenj Gradec): ma
 Torej Irena (Vuzenica): sl
 Tovšak Rozalija (Legen): dobra
 Vilič Ana (Dravograd): prav dobra
 Zajc Veronika (Plešivec): dobra
 Žagar Rozalija (Mežica): dobra
 Velak Breda (Radlje): zadostna
 (Gostenčnik Alojz: izstopil 6. XI. 1956)

V.b (17 + 24 = 41)

Razrednik: Mlakar Jože

Dirntiš Aleksander (Dolga brda): ma
 Gostenčnik Engelbert (Ravne): zadosten
 Igerc Kazimir (Šelemperg): an
 Ivartnik Franc (Ravne): prav dober
 Klančnik Gregor (Ravne): an
 Krivograd Franc (Mežica): prav dober
 Mihev Štefan (Pristava): an
 Pečovnik Gerhard (Mežica): prav dober
 Pratnekar Jože (Mežica): dober
 Pratnekar Tone (Mežica): dober
 Prevalnik Franc (Žerjav): prav dober
 Prodanovič Peter (Prevalje): dober
 Puhanc Franc (Črna): an
 Rigelnik Herman (Mežica): dober
 Štruel Edvard (Črna): dober
 Volf Štefan (Ravne): dober
 Žagar Franc (Črna): prav dober
 Breznik Alojzija (Ravne): dobra
 Buhvald Ana (Prevalje): prav dobra
 David Ida (Črna): dobra
 Gaber Ivanka (Črna): an
 Mager Terezija (Stražišče): an
 Magdič Štefanija (Mežica): dobra
 Mešl Erna (Prevalje): odlična
 Naveršnik Jožica (Ravne): prav dobra
 Oder Hermina (Kotlje): dobra
 Osterman Irma (Mežica): an, ma
 Potočnik Ljudmila (Prevalje): odlična
 Praper Cveta (Mežica): prav dobra
 Prauhart Olvida (Črna): an
 Prosenc Helena (Mežica): odlična
 Rozman Avguštna (Ravne): dobra
 Rožič Mihaela (Ravne): zadostna
 Skudnik Ana (Žerjav): prav dobra
 Spanžel Marija (Ravne): an
 Srebot Marija (Črna): zadostna
 Šuler Marija (Ravne): dobra
 Terpotič Veronika (Pristava): an

Vačun Marija (Mežica): an
 Zavodnik Marija (Stražišče): dobra
 Zorman Irena (Ravne): dobra
 (Koler Jerica: izstopila 12. III. 1957)

VI.a (9 + 15 = 24)

Razrednik: Ozvald Marjan

Ažnoh Ivan (Gmajna): prav dober
 Batič Rafael (Gornji Dolič): odličn
 Brglez Ivan (Radlje): dober
 Jehart Marjan (Stari trg): an
 Katrašnik Anton (Radlje): dober
 Kramljak Alojz (Planina): an
 Poberžnik Franc (Gmajna): prav dober
 Sagmeister Otmar (Danijel-Trbonje): odličn
 Vošner Ivan (Mislinjska Dobrova): odličn
 Bevc Erika (Ravne): prav dobra
 Cajnko Kristina (Slovenj Gradec): prav dobra
 Cerar Jerica (Bukovska vas): dobra
 Hefler Jelka (Radlje): dobra
 Heidenkummer Danijela (Slovenj Gradec): dobra
 Jurjec Antonija (Mislinje): dobra
 Kališnik Hedvika (Prevalje): dobra
 Kotnik Zofija (Mislinje): dobra
 Koželj Inge Ana (Slovenj Gradec): dobra
 Krofl Milena (Slovenj Gradec): prav dobra
 Möderndorfer Marija (Celje): neocenjena
 Novak Ivana (Vuzmetinci): prav dobra
 Razgoršek Cecilija (Ravne): an
 Trilar Marija (Vuhred): an
 Volčanšek Sonja (Ravne): dobra

VI.b (10 + 18 = 28)

Razrednik: Andrič Anatol

Enci Maks (Prevalje): dober
 Iglar Radoslav (Mežica): dober
 Kodrun Pavel (Črna): dober
 Kokalj Roman (Ravne): dober
 Kotnik Janko (Dobrije): dober
 Pogorevnik Damjan (Ravne): odličn
 Rebernik Ivan (Prevalje): dober
 Špegel Marjan (Ravne): odličn
 Tomaž (Ulcej) Alojz (Prevalje): prav dober
 Uranc Franc (Prevalje): prav dober
 Borec Bibijana (Črna): dober
 Bricman Matilda (Sv. Primož): dobra
 Dobnik Marta (Polena): dobra
 Fanedl Kristina (Ravne): odlična
 Gostenčnik Marija (Ravne): dobra
 Hercog Barbara (Črna): prav dobra
 Kavčič Jelislava (Prevalje): dobra
 Lichtenegger Danica (Prevalje): prav dober
 Mezner Romana (Ravne): prav dobra
 Miler Marija (Podpeca): prav dobra
 Oprešnik Marija (Črna): prav dobra
 Pavlič Margareta (Polena): dobra
 Pfau Marta (Ravne): dobra
 Potočnik Marija (Mežica): odlična
 Ramšak Barbara (Črna): prav dobra
 Ramšak Ljudmila (Prevalje): dobra
 Šmid Marija (Prevalje): dobra
 Šteharnik Ljudmila (Ravne): dobra

VII. (16 + 15 = 31)

Razrednik: Lodrant Stanko

Areh Anton (Gmajna): prav dober
 Blatnik Ivan (Šmiklavž): prav dober
 Gašper Franc (Šmarten): dober
 Gostenčnik Jože (Vič): la
 Grabec Igor (Slovenj Gradec): odličn

Hercog Janez (Črna): prav dober
 Iglar Boris (Mežica): dober
 Juvan Janez (Žerjav): dober
 Korošec Alojz (Mislinjska Dobrova): zg
 Lednik Jože (Mežica): dober
 Maklin Milan (Mežica): ma
 Rožič Jakob (Ravne): dober
 Tarkuš Edvard (Ravne): dober
 Toff Albert (Mežica): prav dober
 Zavodnik Edmund (Ravne): prav dober
 Žmavc Marjan (Ravne): dober
 Arnold Mira (Ravne): dobra
 Kac Marija (Tomaška vas): dobra
 Kac Nada (Šmarten): prav dobra
 Kodrič Gabrijela (Radlje): prav dobra
 Kristan Anica (Libeliče): prav dobra
 Ljubojevič Draginja (Bos. Doljani): dobra
 Omerzel Anica (Radlje): dobra
 Ozvatič Sonja (Dravograd): dobra
 Radšel Pavla (Pameče): neocenjena
 Robnik Vera (Mislinje): prav dobra
 Rupar Majda (Prevalje): dobra
 Skobir Cvetka (Brdinje): dobra
 Stopar Ivanka (Podpeca): dobra
 Šefer Uršula (Suhi vrh): prav dobra
 Urbančič Mihaela (Radlje): odlična

VIII.a (11 + 11 = 22)

Razrednik: Černetič Avgust

Cerar Feliks (Bukovska vas): dober
 Javornik Edvard (Razborca): dober
 Jeseničnik Stanislav (Otiški vrh): prav dober
 Kavčič Srečko (Prevalje): prav dober
 Kompan Alojz (Javorje): dober
 Kotnik Ludvik (Dobrije): zadosten
 Ljubojevič Mičo (Bos. Doljani): prav dober
 Motaln Vincenc (Vuzenica): dober
 Ornik Boris (Otiški vrh): dober
 Rožič Marjan (Črneče): dober
 Vovk Ivan (Mislinje): dober
 Kališ Margareta (Žerjav): prav dobra
 Kotnik Ana (Dobrije): odlična
 Mravljak Marija (Št. Vid pri Vuzenici): dobra
 Ott Ivanka (Goriški vrh-Dravograd): dobra
 Ott Majda (Goriški vrh-Dravograd): dobra
 Potočnik Uršula (Sp. Javorje): prav dobra
 Prapotnik Marija (Mežica): dobra
 Puhanc Marija (Črna): dobra
 Razboršek Metka (Mislinje): odlična
 Skobir Marija (Brdinje): dobra
 Strohsack Breda (Mislinje): dobra

VIII.b (17 + 4 = 21)

Razrednik: Černetič Avgust

Apostolović Dušan (Slovenj Gradec): prav dober
 Gorjanc Peter Črtomir (Ravne): dober
 Hojnik Anton (Ravne): prav dober
 Jordan Janko (Otiški vrh): dober
 Knez Alojz (Slovenj Gradec): dober
 Kos Milan (Slovenj Gradec): dober
 Krajnc Anton (Mežica): dober
 Krivec Bogdan (Ravne): dober
 Mikie Marijan (Belšak): prav dober
 Planinšec Ivan (Tolsti vrh pri Mislinju): dober
 Rek Jožef (Stražišče pri Prevaljah): dober
 Senica Gregor (Sp. Jamnica): prav dober
 Stani Nikolaj (Slovenj Gradec): prav dober
 Travnekar Franc (Mežica): dober
 Verčko Avgust (Ravne): odličn
 Vravnik Ivan (Ravne): dober
 Vrunč Tomislav (Slovenj Gradec): dober

Gallob Marija Bogdana (Mežica): prav dobra
 Mezner Ljudmila (Ravne): prav dobra
 Šurc Marija (Podpeca): odlična
 Uranšek Antonija Marija (Libeliče): prav dobra

SPREJEMNI IZPITI ZA VIŠJO
 GIMNAZIJO

V JUNIJU 1957

(+ = napravil; - = ni napravil; naznačen
 predmet = popravni izpit)

I. Oproščeni so bili po čl. 2 Pravilnika,
 ker so dovršili 4. razred gimnazije z
 odličnim uspehom:

(0 + 11 = 11)

a) z Raven

Čapelnik Hilda
 Pistotnik Ivanka
 Verdnik Marija
 Vravnik Marta

b) iz Slovenjega Gradca

Areh Marija
 Pintarič Marta
 Vošner Zofija
 Vrhnjak Irena

c) iz Vuzenice

Kos Elica
 Kralj Vilma

č) iz Črne

Miler Eliza

II. Delali so izpit:

(25 + 31 = 56)

a) iz Slovenjega Gradca

Čuček Milan +
 Kac Ivan +
 Pašek Božidar +
 Rubin Ivan +
 Štor Božidar +
 Turičnik Viktor +
 Vončina Oto +
 Vrunč Peter +
 Marzel Marija +
 Radovič Zorka +

b) iz Črne

Jernej Terezija +
 Kodrun Margareta +
 Laznik Marija Brigita +
 Mlačnik Marija +
 Naglič Rozalija +
 Waldhauser Rozina +

c) iz Mežice

Vogel Herman +
 Gačnik Jerica +
 Grauf Alojzija +
 Pratnekar Marija Magdalena +
 Toff Erika +

č) s Prevalj

Kert Jože +
 Mlakar Janez (ma)
 Šmid Gerhard +
 Krenk Frančiška +
 Lenassi Kristina +

d) iz Vuzenice

Vrhnjak Emilija + (namesto angleščine je
 napravila izpit iz nemščine)

e) z Raven

Ambrož Friderik +
 Fanedl Alojz +
 Gigerl Herbert +
 Gostenčnik Adolf +
 Heber Franc +

Ravnatelj naše
 gimnazije

Dr. Franc Sušnik

Izak Herman +
 Kokalj Srečko +
 Misirlić Aleksander +
 Pirtovšek Ervin +
 Prosen Oskar +
 Puhan Janez +
 Rozman Mirko +
 Šlaher Vinko +
 Čerče Eda +
 Emeršič Olga +
 Garmuš Štefka +
 Hudopisk Ema +
 Katz Erika +
 Kozmajer Jerica +
 Krébs Marija +
 Petelinc Jerica +
 Rac Pavla +
 Renčelj Marija +
 Stane Zofija +
 Štruc Jožefa +
 Štor Angela +
 Vernekar Marija +
 Vezovnik Margareta +
 Medvešek Mihaela. (napravila dopolnilni
 izpit iz angleščine)

MATURA V JUNIJU 1957

Izpitni odbor: predsednik: dr. Vadaln Alojzij, profesor za gospodarsko matematiko na ekonomskem oddelku Pravno-ekonomske fakultete v Ljubljani. — Podpredsednik: dr. Sušnik Franc, ravnatelj gimnazije (hkrati za nem. odd. 8a). — Člani: za slov.: Medvešek Borut (odd. 8a) in Ozvald Marjan (odd. 8b); za nem.: Masič Miriam (odd. 8b); za zgodovino: Černetič Avgust (odd. 8a in b); za matematiko: Mlakar Jože (odd. 8a) in Lep Jože (odd. 8b); za fiziko: Lodrnt Stanko (odd. 8a in b); za biologijo: Kodrin Mihael (odd. 8a in b); za zemljepis: Černetič Avgust (odd. 8a in b). — Tajnik: Čuden Marjan.

Pismene naloge so bile te:

I. Slovenski jezik, 12. VI. (po izbiri):

- Glasniki slovenske nacionalne misli v naši literaturi devetnajstega stoletja. (Pisalo 15 + 7 = 22 kandidatov);
- Prežihov človek v borbi za svojo in svoje dežele novo podobo. (Pisalo 14 + 8 = 22 kandidatov.)

II. Matematika, 13. VI.:

1. Reši sistem enačb:

$$5xy + 2\frac{x}{y} = 133$$

$$5^2xy - \sqrt[4]{4^x} = 15561$$

- Določi enačbo hiperbole, ki gre skozi točko M (4, 2√2) in ima premico 2x - y√2 = 4 za svojo tangento. Kolike kote oklepa hiperbola s središčno krožnico skozi žarišči hiperbole?
- V poševnem stožcu je naklonski kot najdaljše stranice (S = 19 cm) proti osnovni ploskvi dvakrat manjši od naklonskega kota najkrajše stranice (s = 15 cm). Določi volumen stožca!

III. Nemški jezik: 14. VI.:

Das Atom als Planetensystem.

(Iz knjige: Broda-Schönfeld, Die technischen Anwendungen der Radioaktivität. Verlag Technik Berlin 1956 — str. 5/6.)

Ustni izpiti so bili od 17. do 22. junija.

Uspeh kandidatov (29 + 15 = 44);

Primek in ime (poklic staršev, domači kraj): uspeh; nadaljnji študijski namen kandidatov:

Apostolović Dušan (knjigovodja, Slovenj Gradec); dober; strojna tehnika

Cerar Feliks († progovni delavec, Bukovska vas): dober; voj. pomorska akademija

Gorjanc Peter (tehniki, Ravne): dober; gradbena

Hojnik Anton (sedlar v železarni, Ravne): dober; elektrotehnika

Javornik Edvard (kmečki preužitkar, Razborca): dober; ekonomija

Jeseničnik Stanko (mali kmet, Otiški vrh): prav dober; voj. pomorska akademija

Jordan Janko (učitelj, Dravograd): dober; gozdarstvo

Kavčič Srečko (upok. železničar, Prevalje): dober; medicina

Knez Alojz (delavec, Slovenj Gradec): zadosten; strojna tehnika

Kompan Alojz (kmetje, Javorje): dober; pravo

Kos Milan (predmetni učitelj, Slovenj Gradec): zadosten; geodezija

Kotnik Ludvik (kmetje, Dobrije): zadosten; gozdarstvo

Krajnc Anton († rud. nameščenec, med 100 talci v Frankolovem, Mežica): dober; elektrotehnika

Krivec Bogdan (avtoprom. v železarni, Ravne): dober; pravo

Ljubojevič Mišo (bosanska sirota, Radlje): prav dober; arhitektura

Mikič Marjan (upok. železniški delavec, Belšak): dober; germanistika

Motaln Vinko (privat. kolar, Vuzenica): dober; gozdarstvo

Ornik Boris (vodja barvarne, Otiški vrh): dober; pravo

Planinšec Ivan (gozdni delavec, Mislinje): dober; v službo

Rek Jože († kmečki delavec, Prevalje): zadosten; agronomija

Rožič Marjan († upok. železničar, Črneče): dober; voj. pilot. šola

Senica Gregor (kmetje, Šentanel): prav dober; slavistika

Stani Nikolaj († geometer, Slovenj Gradec): dober; pravo

Travnekar Franc (rudar, Mežica): dober; veterina

Verčko Avgust (upok. delavec, Ravne): odlični; strojna tehnika

Vovk Ivan (upok. lesni delavec, Mislinje): dober; vojna akademija

Vravnik Ivan (privatni urar, Ravne): zadosten; vojna akademija

Vrunč Tomislav (privatni urar, Slovenj Gradec): dober; kemija na teh. fakulteti

Gallob Marija (učitelj v pok., Mežica): zadostna; višja gospod. šola

Kališ Meta (obratovodja, Žerjav): dobra; pravo

Kotnik Anica (kmetje, Dobrije): odlična; medicina

Mezner Ljudmila (strugar, Ravne): prav dobra; defektologija

Mravljak Marija (privatni mizar, Št. Vid-Vuzenica): dobra; višja šola za medicinske sestre

Ott Ivanka (kmetje, Dravograd — Goriški vrh): zadostna; višja šola za medicinske sestre

Ott Majda (kmetje, Dravograd — Goriški vrh): zadostna; višja pedagoška šola

Potočnik Urška (kmetje, Javorje-Črna): dobra; farmacija

Prapotnik Marija (jam. nadzornik, Mežica): dobra; višja šola za medicinske sestre

Puhan Marija (rud. namešč., Črna): zadostna; višja šola za medicinske sestre

Razboršek Meta († notar. koncip., Mislinje): odlična; ekonomija

Skobir Majda (kmetje, Kotlje): dobra; višja šola za medicinske sestre

Strohsack Breda (žel. uslužbenec, Mislinje): dobra; višja šola za medicinske sestre

Šurc Marija (rudar, Pristova-Črna): prav dobra; višja šola za medicinske sestre

Uranšek Mira (kmetje, Libeliče-Dravograd): višja šola za medicinske sestre

Tomažič Joško (upok. kovač, Dravče-Vuzenica): zadosten; v službo — (od jes. roka 1955/56 po čl. 23)

PRIVATNE IZPITE

so napravili:

Za 1. razred: Krivograd Alojz, kovač v železarni: (februarja 1957).

Za 2. razred: Državni uslužbenci v Dravogradu: Cigale Jakob, Češek Dominik, Fišer Jože, Florjančič Albin, Leben Mirko, Melinc Albert, Pravdič Franc, Reven Jože: (februarja 1957).

Za 3. razred: Kac Ivan, nameščenec, Tomaška vas: (junija 1957). Državni uslužbenci v Dravogradu: Cigale Jakob, Fišer Jože, Florjančič Albin, Pravdič Franc, Reven Jože: (junija 1957).

Za 4.a razred: Veniger Stanislav, gozdni delavec, Uršlja gora: (junija 1957).

IZPITI JESENI 1956

(+ napravil; — padel; 0 ni prišel)

a) Popravni izpiti:

I. a Črnodolski Ferdinand 0

Mezner Adolf 0

Mori Jožef +

Tamše Elfrida (razredni izp.)

I. b Žaže Pavel +

I. c Bobek Frančiška +

Lipovnik Urška +

I. č Glavar Mirko —

Rebernik Franc +

Brec Ana 0

Lopan Ljudmila —

I. d Pfau Josip +

Merkač Silva —

II. a Golob Ferdinand +

Jedlovčnik Hugo +

Črešner Erika —

Peruzzi Valerija —

Zatler Matilda 0

II. b Šipek Ivan —

Čretnik Zofija +

Serafini Antonija 0

II. č Cegner Ivana 0

Šoštarič Anica —

III. a Gostenčnik Oto +

Naraločnik Ivan —

Praper Otokar —

Pisnik Viljem —

III. b Biček Martin +

Medvešek Edvard +

Čekon Bernarda —

Pavšer Ingrid 0

Pepevnik Ivanka 0

Štor Angela +

III. c Kušej Mihael —

Kokolj Ivanka —

Vavče Jožefa —

IV. a Kokalj Elizabeta +

IV. b Igerc Kazimir +

Repič Srdjan —

Gradišnik Marjeta —

Ivartnik Apolonija +

Krebs Marija 0

Mori Marjana —

Rožič Mihaela +

V. a Jehart Marjan +

Dobrovnik Anica —

Grom Sonja —

Heidenkummer Danijela +

Kališnik Hedvika +

Trilar Marija +

V. b Enci Maks +

Rebernik Ivan +

Kajzer Viktorija 0

VI. Oswald Klemen —

Tarkuš Edvard +

Bricman Matilda —

Kac Marija +

Kristan Anica +

Omerzel Anica +

Rebernik Miroslava —

Skobir Cvetka +

VII. a Bukovec Jože +

Gostenčnik Jože —

Javornik Edvard +

Kompan Alojz +

Kotnik Ludvik +

Lednik Jože —

Ornik Boris +

Skobir Marija +

Strohsack Breda +

VII. b Hojnik Anton +

Kos Milan +

Krajnc Anton +

Planinšec Ivan +

Klavž Ivanka —

Korn Marija —

b) Matura:

Fišer Simon (delavec, Gradišče): zadosten; arhitektura

Puc Franc (delavec, Slovenj Gradec): dober; montanistika

Senica Stanko (skladiščnik, Šentanel): zadosten; pravo

Slemenik Ciril (kmet, Gmajna): zadosten; geografija

Strmčnik Mira († rudar, Črna): zadostna; višja šola za medicinske sestre

Šolar Vinko (kmet, Gmajna): zadosten; strojna tehnika

Tomažič Jože (čl. 23)

Vidrih Elfrida: slov.

c) Matura — popravni izpiti (od 30. do 31. oktobra 1956):

Vidrih Elfrida (gospodinja, Ravne): zadostna; višja šola za medicinske sestre

I. KONGRES DS

Od 25. do 27. junija 1957 je bil v Beogradu prvi kongres delavskih svetov Jugoslavije. O vsebini in poteku sta poročala naša udeleženca Jože Kert in Mirko Erjavec. »Delavska enotnost« je oskrbela vse referate, sedaj pa je izšla še posebna knjiga z vso vsebino, ki jo posreduje tudi sindikat železarne.

Ivan Kokal-Imre:

OD LAMPRETA DO LIBELIČ

Iz borbe za boljše življenje delovnega ljudstva

(Konec)

Delo v vrtnariji mi je ugajalo. Brez posebne težkoče sem se lahko včasih kakkega pol dneva ali tudi za ves dan odstranil, če je bilo treba za nujno pot v Avstrijo. Anza in Luki sta Leša še kar lahko prepričala, da sta me poslala v gozd divjake kopat za vrtnice ali pa sta našla tudi kak drugi izgovor.

Iz ravenske vrtnarije so v pliberško graščino dvakrat tedensko prevažali z avtom zelenjavo in cvetice. Luki je strokovnjaško izvrševal naročila in točno pripravil, kar so zahtevali. S tem delom sem imel opravka tudi jaz. Luki mi je pomagal, da sva iz cvetličnih loncev z zemljo vred dvignila cvetico, skrila na dno strogo zaupna pisma, rastlino pa postavila nazaj. Po odhodu avtomobila sem se tudi jaz s prvim vlakom odpeljal v Pliberk in šel na grad na obisk k sestri. V gradu sem bil dobro znan in sem se smel po njem kolikor toliko prosto gibati z izgovorom, da iščem sestro. Pa tudi grofov sluga je bil Ravenčan in moj dober znanec. Večkrat sva v grofovi sobi skupaj kadila grofove cigare. Ko sem odkril znane cvetlične lonce, ki so jih medtem navadno že raznosili po gradu, sem skrivaj dvignil rastlino z zemljo vred iz lonca in vzel skrito pismo. Da bi cvetico med tem zalivali in bi pisavo vlaga pokvarila, se nisem bal, ker sem vedel, da lepotične rastline neguje le vrtnar v vrtnariji. Zato so jih v kakih osmih dneh vračali v vrtnarijo in dobivali sveže. Prost dostop sem končno imel v grad tudi zaradi tega, ker so me grajska služinčad in gospoda poznali kot delavca njihove vrtnarije. Prav nič ni bilo sumljivo, da sem se zanimal za lepotične rastline.

Partija je v tistem času utrpela težke izgube. Mnogi najboljši borci so hirali po

zloglasnih ječah, veliko jih je za svoje človekoljubno delo žrtvovalo svoja življenja. Toda KPJ ni klonila. Kljub vedno hujšemu nasilju je nadaljevala in povečala začrtano delo požrtvovalnega sekretarja CK KPJ Djura Djakovića. Prav leta 1931 je delala na tem, da bi seznanila svoje članstvo in po njem izkoriščano delovno ljudstvo s pravim namenom šestojanuarske diktature. Zaradi stroge budnosti žandarmerije se članstvo niti sestajati ni moglo več, še manj pa z živo besedo tolmačiti delo krvoločnega režima ostalemu ljudstvu, ga seznaniti z naklepi vladajoče klike ter predočevati, kam to vodi. Treba se je bilo posluževati tiska, in to v večji meri kot kdajkoli poprej. Material so tiskali v Avstriji in ga je bilo treba v izredno velikih količinah spravljati čez mejo ter odpravljati v notranjost. Levji delež so pri tem seveda doprinašale obmejne celice.

Takrat sem osebno prevzel to težko nalogo. Dvakrat se mi je posrečilo, da sem spravil večjo količino materiala čez mejo in naprej. Pri tretji akciji pa me je na jugoslovanski strani blizu Libelič videla neka kočarica in me naznanila prevaljskim orožnikom. Nekaj dni so me čakali tam, kjer me je ženska videla, pa me niso dobili, ker sem si medtem že izbral drugo pot. Izdala pa ni samo mene, ampak tudi moje skrito skladišče materiala, ki sem ga nanosil v manjših količinah preko meje v opuščeno drvarsko bajto, pravzaprav streho iz smrekove skorje, kakršne si napravijo drvarji za krajše bivanje. Tja mi je pomagal nositi propagandni material tudi mož prav tiste, ki me je izdala, ker sam ogromni množini nisem bil kos in bi se odprema materiala predolgo zavlekla. Delal je tik meje v Avstriji, stanoval pa

na naši strani in se je smel po mili volji kretati na meji. Žena seveda ni vedela za možovo sodelovanje in je zaradi tega izdajstva nastalo v družini veliko nesoglasje. Njen sin, moj prijatelj iz vojaških dni, tega svoji materi niti na svoji smrtni postelji ni odpustil. Izdajalki slaba vest ni dala miru in je po osvoboditvi pobegnila v Avstrijo.

Medtem ko so žandarji nekaj dni zastoj čakali v gozdu na mene, so z njo stikali po okolici in našli na skriti material, po katerega nisem mogel priti, ker se nisem čutil varnega. Ker me je ta ženska osebno poznala, so se naveličali čakanja v gozdu. Vzeli so jo s seboj na Ravne, alarmirali še ravenske orožnike in stopili po tolstovrškega župana ter se tako temeljito pripravili na aretacijo.

13. aprila 1932 so ob 6. uri obkolili našo hišo in me zgrabili še v postelji. Tudi tisto noč sem bil dvakrat v Labotu ter sem se težko obložen z literaturo šele okoli 4. ure vrnil po novi poti domov. Preden sem se podal k počitku, sem material skrbno skrival v gospodarskem splotju. Prva je planila v sobo, kjer sem spal, moja izdajalka in mi vrgla na posteljo zavitek literature, ki so ga našli v skrivališču. Za njo je pritisnil skozi vrata z revolverjem v rokah prevaljski žandarmerijski podporučnik, nato pa še ravenska dva. Že na postelji so me uklenili in gnali v sosednjo sobo na zasliševanje. Ostali orožniki pa so se lotili hišne preiskave. Točno sicer ne vem, kolikšno število žandarjev so zbobnali za mojo aretacijo. Videl sem jih šest; če jih je bilo še več okoli hiše, nisem videl, za ugibanje pa ni bilo časa.

Hišna preiskava je trajala od 7. do 11. ure. Kljub vnetemu premetavanju vse

Tridesetletnico obstoja je reševalna postaja Ravne na Koroškem najlepše praznovala. Velika smotra in stroj pripravljenosti ter pozornost in hvaležnost vsem, ki so idealno in požrtvovalno delali ter še delajo. Zasluga za to lepo pozornost gre predvsem županu Adolfu Černecu, ki je socialno delo tudi ob tej priložnosti posebej priznal. Slika pred garažo. V sredi na častnem mestu vdove pokojnih zaslužnih sodelavcev, vdova dr. Erata, ki je predsedovala ustanovitvi in nato še dvajset let, Ema Kotnikova, vdova Rajka Kotnika, ki je pravzaprav zagnal reševalno stvar na Ravnah, ter vdova pokojnega prostovoljnega šoferja Mihe Konečnika. Jubilaranta so prišli pozdravit zastopniki vseh reševalnih enot od Črne do Maribora in 18 zdravnikov. Več bo o tem res lepem prazniku povedala kronika Reševalne postaje, ki je prav tako vzorna, kakor vse njeno delo.

mogoče ropotije v hiši, na podstrešju, sena, stelje in drugega v skednju, mojega materiala niso odkrili.

Hujše je bilo zasliševanje. Kljub temu, da me je ženska prepoznala in so me hoteli kompromitirati z donešenim materialom, nisem ničesar izdal. Izgovarjal sem se, da ni moj, da ga ne poznam, da ga nisem od nikoder prinesel jaz, ampak oni in da mi hočejo z njim podtakniti nedokazano krivdo. Zasliševali so me na skrajno surov način; od udarcev sem bil ves zabuhel. Oče je proti tej surovosti neustrašeno protestiral. Dejal je, da je star 70 let, pa take podivjanosti še ni videl.

Okoli 12. ure je bil konec vse te procedure. Pripravljali so se, da me odženejo v trg. Medtem mi je sestra Malka pripravila hrano. Zato sem odločno izjavil, da ne grem prej nikamor, dokler se ne oblečem in najem. Malka je skuhala zadnji dve klobasi, ki sta še bili pri hiši, da bi se okrepčal za pot. Podporučnik je dal našemu orožniku nalog, naj me razveže, česar pa ta ni hotel. Zabrutil sem mu »Da vas ni sram! Saj vas je polna bajta! Kam vam bom pa ušel, ko vas je toliko?« Ponovno je podporučnik naročil orožniku, naj mi razveže roke, da »se bo svinja najedla«, kakor se je ljubeznivo izrazil, nakar je orožnik izvršil ukaz svojega predstojnika. Pospravil sem klobasi in velik kos kruha. Nato sem se šel v štibelc umivat. Podporučnik in orožnik sta stopila za menoj, štirje orožniki pa so ostali v družinski sobi. V izbi je ležal bolan moj oče in je od orožnikov zahteval, naj mu objasnijo, kaj imajo proti meni. Kazala sta mu propagandne brošure »Krvavi pes Aleksander« in mu iz nje čitala nekaj stavkov, da bi mu laže raztolmačila mojo krivdo. Oče ni bil politik in vsega ni mogel doumeti. V tej vni sta za nekaj hipov odvrnila svoje poglede od mene. Ko sem se brisal, sem se nekako motovilil med vrati obeh sob. Bežen pogled sem še vrgel na bolnega očeta, ki sem ga tisti hip zadnjič videl in slišal, saj je čez dve leti umrl.

Še z brisačo v rokah sem planil v štibelcu skozi vrata, jih za sabo zaprl, potem skozi sosednjo dimnico v vežo in čez stopnišče na prosto. Svignil sem za hlev, potem pa po največji strmini navzdol proti železniški progi. Ko me je kot strela neslo po hribu navzdol, sem bil vsak hip pripravljen, da bo za mano začelo pokati. Toda v dirki na življenje in smrt sem bil hitrejši kot šest orožnikov in njihove puške. Ko so se zavedli, da sem izginil, so vsi naenkrat navalili na vrata in hoteli za mano. Ker pa so se vrata zapirala v sobo, so jih v hitrici tiščali v podboje, namesto da bi jih odprli. Zaradi te zmote so se precej zamudili, jaz pa sem pridobil dragocene minute. Preden so se izmotali skozi vrata, sem že izginil v akaciji nad progo, da me niso videli in ne vedeli, kod naj me zasledujejo. Medtem sem čez škarpo skočil na železniško progo in si hitro ogledal na desno in levo cesto. K sreči je bila prazna, jaz pa pod Votlo pečjo čez Dulski most in po gozdu navzgor proti Kurtniku. Na nogah sem imel stare ponošene čevlje, oblečene pa sem imel le srjaco in hlače. Pri Kurtniku sem

skočil v hišo, kjer se je pravkar mudil domači sin Franci, in mu rekel, naj mi da svoj jopič. Ne da bi čakal na odgovor, sem istočasno tudi že snel iz obešalnika najbližjo suknjo in hitro, kot sem prišel, spet zapustil nemalo začudenega mladega Kurtnika, ki je bil moj sošolec in dober prijatelj. Mimogrede sem mu še zaklical, naj vzame v zameno moj površnik.

Od Kurtnika sem mahnil po gozdu mimo Meha, pri Šrobu čez cesto pa zopet po gozdu mimo Kamernika v vrtnarijo. Tam sem Anzu povedal, da me je žandarmerija aretirala, pa sem ji ušel. Naročil sem mu, naj mi pripravi nekje v gradu skrivališče, kjer bom lahko prenočil. Nato sem odšel na Čečevje, se skrivil v neki kozolec in opazoval, kako doma tekajo okoli hiše žandarji in me iščejo.

Zvečer je prišel Anza po mene in mi povedal, da je bil v kantini in drugih gostilnah in prisluškoval ljudskemu mnenju o dogodku tistega dne. Pravil je, da je vse zadovoljno, da sem ušel in da vsi želijo, da bi se mi posrečilo še srečno priti čez mejo. Iz orožnikov se norčujejo in je nekdo vprašal, kako je mogoče, da jim je tak »pob« ušel. Orožnik se je opravičeval, češ: »Prekleti smrkavec! Izginil je kot kafra.«

Pa saj so si res prizadevali, da bi me našli. Že naslednjega dne so me iskali pri Kurtniku ter Franca strogo zasliševali. Premetali so mu vse seno, a Lamprečega Hanzija niso našli iz enostavnega vzroka, ker ga pač ni bilo tam. Ker me niso našli, tudi Kurtnika niso mogli aretirati. Zaradi jopiča se je izgovoril, da mi ga ni dal on, ampak sem si ga sam vzel, ker sem pri hiši popolnoma domač. Povedal je, da me je videl oditi proti Mehu in da sem najbrž šel kam v Kotlje. Spraševali in iskali so pri vseh kmetih v okolici, posebno pri Nacesniku nad Kotljami, ker sva bila z domačim sinom dobra prijatelja — oba muzikanta. Tam so posebno skrbno vse preiskali, a tudi tam me ni bilo. Bil sem veliko bliže, česar pa niso slutili.

Pozimi, ko so bili grofje v Pliberku, je bil grad prazen. Pa tudi takrat še niso prišli nazaj. Grad je bil zaprt. Skozi ozko kletno okno me je Anza po vrvi spustil v kletne prostore in mi zagigural, da me tu nikdo ne bo iskal, kar se je izkazalo za popolnoma pravilno. Tako sem prebil dve noči v grajskih kletih, podnevi pa sem šel v gozd na Navrškem vrhu. Upal sem, da se bo zadeva v nekaj dneh toliko pomirila, da bom lahko vzel doma obleko in harmoniko, preden bi se umaknil v inozemstvo. Ker pa sem zvedel, da je domača hiša stalno zastražena in da bo žandarmerija tretjega dne dobila policijske pse, da bi me laže zasledovali, sem moral to namero opustiti in čimprej zapustiti domači kraj.

Tretjo noč sem šel iz gradu proti tovarni, pri stari klavnici preskočil plot in v notranjosti tovarniških prostorov prekorčil most čez Mežo, prišel na postajo, potem pa se podal čez Obretana in Krajgerja, preko Brinjeve gore in naprej v Libeliče.

Meji sem se bližal zelo previdno. Tik ob meji sem, dobro skrit za grmom, čakal, da odide mimo graničarska patrolja. Prišla je in se ustavila blizu mojega skri-

vališča. Ujel sem iz razgovora pogranične straže, da je treba vrh dobro zastražiti. Umaknil sem se in šel k libeliški cerkvi, kjer je pravkar zvonilo jutranjico. Pri prvi bajti sem pobral motiko na dvorišču, jo dal na ramo in krenil po travniku tik za cerkvijo 300 m od graničarske karavle čez mejo v Avstrijo, kot da sem posestnik-dvolastnik in grem delat na svoje polje onkraj meje.

Mejo sem prekorčil na odprtem svetu, ker sem vedel, da tam ne bodo kar streljali na mene, ampak me ustavili in vprašali za dokumente. Imel sem dober razgled na vse strani, toda nikjer nisem opazil nobenega graničarja. Tako sem na najbolj nevarnem mestu prečkal jugoslovansko-avstrijsko mejo in šel na težavno pot emigracije za dolgih trinajst in pol let.

Veliki livar

FRANC TORKAR

16. maja 1957 je na Jesenicah umrl livarski mojster in svetovalec Franc Torkar.

S Torkarjem smo izgubili livarja z veliko prakso, kajti prvič je šel na delo leta 1893, prenehal pa je delati, ko je umrl. Vmes je bilo torej 64 let — in skozi na livarski ploščadi. To je redka vztrajnost na tem delovnem mestu metalurgije in je s Torkarjem umrl prej ko slej eden najstarejših veteranov livarskega dela na svetu.

Toda Torkar je bil livar s čutom, zato mu je velika praksa dala toliko večjo možnost, da se je njegov izredni livarski talent razvil v izredno znanje. Toliko let ob livarski ponovci so šle skozi vse specialnosti prakse oziroma je bila vsa teorija praktično preizkušena. Kolikor so bili vmes tudi kvari, so pač tudi učili v razvijajoči se livarski stroki ter izučili, da jih ni bilo in jih ne bo treba več drugih takih. Ničesar ni bilo več v livarskem programu, česar bi on vsaj že podobnega ne srečal, zato je bil v stanju, da je — preden so drugi preštudirali pravo — kos že ulil. Kovine in pesek so ga ubogali, samo da je zraven stal.

In pri vsej tej tradiciji je bil Torkar vedno mlad, pa nikoli domišljav. Prisluhnil je vsakemu napredku livarske stroke ter uvajal novosti na svojih livarskih poljih. Bral je, kar je bilo takega, in opazoval ter sledil vedi zvesto kot študent. V odnosu do metalurgov je gojil hvaležnost in spoštovanje za čim uspešnejše sodelovanje. To je bila poleg talenta ena njegovih bistvenih značilnosti, ki ga je vodila k uspehu. Ob tej strokovni doslednosti in naprednosti je pridobil razgled in zato sloves livarja, katerega beseda je veljala kot nasvet prvega našega livarskega strokovnjaka-praktika.

V tej kratki spominski besedi Torkarjeve livarske poti in slike ne moremo niti okvirirati. Kjerkoli je deloval, povsod je pridobival in dajal. Samo na Jesenicah je ulival petdeset let, dvigal stroko in prispeval k ugledu podjetja. Tam bo trajno svetlila tudi njegova mojstrovina ulivanja jeklenih zvonov. 1200 jih je bilo (največji

Racionalizatorji so na delu

je na Gradu pri Starem trgu — 5 in pol ton). Po osvoboditvi je že stari mož predložil vrsto racionalizacij in dosegel več uspehov osamosvojitve in krepitve domače proizvodne sile.

Po upokojitvi je deloval domala v vseh livarskih obratih podjetij črne metalurgije v državi ter pomagal pri organizaciji livarn naše dežele, mnogokje pa sodeloval tudi direktno na programu, saj je imel še na smrtni dan dve taki vabili naših livarn.

Pri nas na Ravnah je veliko in rad sodeloval. Interesantna mu je bila livarna, rad je imel te ljudi in kraj.

Prej nekoč ob osebnosti in nevsiljivosti, ki je dičila tega moža, neka priznanja do njega niso prišla, ostala so kje pri šefih. Po osvoboditvi pa je prejel za svoje veliko delo več racionalizatorskih premij, red dela II. stopnje, priznalno nagrado Izvršnega sveta LRS ter bil imenovan za prvega častnega člana Društva livarjev Slovenije. Ob priložnosti I. kongresa livarjev Srbije je bil izmed 300 udeležencev izbran v desetčlansko delegacijo in sprejet pri maršalu Titu. Vselej največja priznanja za vsakega livarja in tako predvsem tudi za veterana Torkarja pa so dobri ulitki. In teh je veliko.

Ko smo dobili vest, da je umrl, so ljudje rekli: »Ta mož je bil pa fejest...« Da, stari livar Torkar je imel ob livarski mojstrovini še veliko odliko lepega odnosa, vedrine in kulture. V vsakdanji prašni in vroči metalurški dan je obrnil tako besedo, pa smo se nasmehali in po livnih jamah je bilo kar veselejše. Pa tudi sicer, toliko jih je vedel originalnih, okroglih, a nikoli žaljivih.

Pri nas je bil tudi med ustanovitelji Tehniškega muzeja in transport repača z Mute je pravzaprav njegov pogum in zasluga. A poleg vsega drugega ter za naš kraj vsekakor najbolj častna funkcija je bilo njegovo predsedstvo pri — moštovni komisiji. Sorto, barvo, čistoto, nijanse reznosti, dišavo in okus naših moštov je strokovnjaško opredelil ter odločil, kateri se lahko »uliva«, kateri pa ne. Kjer koli so imeli stike v tem svojstvu, se Torkarja veselo spominjajo. In tu moram povedati njegovo naročilo, ko je odhajal z Raven: »Povej, vsem se zahvalim, dobri ljudje so na Koroškem, vse bi še rad obiskal...«

Potem je kmalu umrl, in sicer umrl, kakor se spodobi v kar zadostni starosti, po velikem delu in uspehu, ko so ga vsi radi imeli, hitro, brez poležavanja in martre. Tako sva vedno govorila, da bi bilo najbolje — in tako je pri njem bilo.

Livarji so se od pokojnika lepo poslovili. Ustanovitelj livarske skupnosti, univ. prof. inž. Ciril Rekar in predsednik Društva livarjev Slovenije, univ. prof. inž. Viktor Fettich, sta ga prišla spremit, pa Jesenice, Litostroj, Štore — in Ravne, kjer je ulil zadnje forme.

S tem spominom se poslavlja od pokojnika tudi naš list, pri katerem je rad sodeloval.

Za slovo s koroške dežele pa so mu zapeli tudi zvonovi iz ravenskih lin, katere je on ulil.

Veliki livar, moder mož in dober človek, spomin bo lep in dolgo živ.

Poživljena dejavnost racionalizatorstva v naši železarni, ki je bila podana s sprejetjem novega pravilnika po delavskem svetu v letu 1956, daje dobre rezultate. Navajamo predloge ter nagrade, ki jih je upravni odbor Železarne Ravne podelil posameznim sodelavcem za njihove uporabljene predloge:

Predlagatelji	Predlog	Letni prihranek	Nagrada
Alojz Pečnik	Sprememba ohišja brusilice RBS-200	100.000	4.250
Karel Kralj	Ureditev skladišča v mehanični delavnici	250.000	8.000
Ivan Zupan	Patent za centralno mazanje, novo izvedbo cilindra in nov način izpihanja za novo vrtno kladivo RK-21	Prihranek deviz 190.000 \$	2 % od prodanih kladiv
Inž. A. Mühleisen	Nova konstrukcija žarilne peči za žarjenje	Prihranek deviz 16.000 \$	18.000
Stanko Štor Miloš Štor Franc Ivič	Reorganizacija priprave dela in računske službe v jeklarni	2.150.000	30.000
Inž. Mitja Šipek	Izdelava magnetoskopa in stroboskopa za meritve	1.200.000	35.000
Jože Kerbev	Spahalna naprava za prirezovanje segmentov v mod. mizarstvu	150.000	18.250
Otmar Leš	Nov način izdelave tuljave za SICE peč	1.250.000	21.000
Boris Florjančič Jože Horjak	Racionalizacija oboka 4- in 10-tonske el. peči	770.000	15.125
Franc Uršnik Karel Berložnik Alojz Vidmar	Racionalizacija pehanja delov pnevmatskega orodja	4.800.000	51.000
Stefan Ott	Nov način rezkanja z odvalnim rezkanjem za izdelavo batov pnevmatskega orodja	920.000	17.000

... in da poravnamo kulturni dolg

Res: zdim se na las podobna dolžniku, ki je jemal in jemal, pa niti »hvala« ali bolj po naše »vuh' me piši« ni znil. In morda je tako še s kom od številnih Ravenčanov, ki smo z zadovoljstvom uživali sadove neštetihih trdih delovnih ur igralske družine »Svobode« Prežihovega Voranca ali pa katere druge.

Zato naj vsaj zdaj, čeprav malo pozno, poskušam poravnati svoj — in naš — dolg.

»CVETJE V JESENI«

Kakor da bi ta lepa Tavčarjeva igra v izvedbi naših domačinov (v režiji prof. Stanovnika) ne bila omembe vredna! Čas, ta brezobzirni čas, je sicer že položil preko spomina nanjo lahno kopreno, a gotovo bo pred vsakomur, ki jo je doživljal v priredbi Ravenčanov, zableščal lik nežne planinske cvetke Polone (Nade Kacove), kakor utrgan iz sanjskega sveta. Umrla je na rokah svojega dragega (odigral inž. Šipek); deklet Liza (Milka Cesarjeva) in gospodinja (Justa Petračeva) sta skupno z inž. Borštnerjem in hlapcem (inž. Žvokljem) prav naravno predstavili kmečko družino. Gotovo smo si zapomnili dobro igro naše rutinirane igralko Zofke Volčanškove in Petra Šetine, pretresljive prizore, ko slednji prihaja med svoje vaščane po prestani kazni. Mestne gospe, katerim je vso zgodbo pripovedoval pisatelj v retrospektivi, so igrale Tilka Vevarjeva, Ruža Borštnerjeva in Marija Godčeva. Pod vodstvom sposobnega režiserja in domiselnega scenografa profesorja Plevnika je oživilo pred nami to delo v vsej svežini — ostalo nam bo še dolgo v lepem spominu. Seveda so svoje prispevali še tihi sodelavci za odrom: osvetljevalec Vučovnik, ljudje iz množice, župnik Tomo Žmave in

morda — naj oprost — še kdo, čigar ime sem že pozabila, pa je svoje doprinesel.

Potem je bilo nekaj časa na našem odru bolj tiho.

Prišli so Celjani z »Ruskimi šalami« — pa zopet nekaj časa nič. Skorajžili so se naši višješolci in odigrali »Srečne dneve« (o njih smo že nekaj povedali v prejšnji številki). Mariborčani so zaigrali »Vročo kri«, Mežičani pa »Planinsko rožo«.

Zatem pa spet domači:

Puškinov »KAMNITI GOST«

Trevesovo »DON JUANOVO PISMO«.

Dve zahtevni, nam nekoliko tuji, a lepi stvari, ki se — posebno ob taki dobri izvedbi — morata vtisniti v spomin. Tudi ti dve deli je režiral profesor Stanovnik. Prvo se je odvijalo v dobro stilizirani sceni med predrznim ljubimcem in omahujočo mlado vdovo. Saj se spominjate? Z neskončnim strastnim moldivanjem le pripravi ta ženskar žalujočo ženo do tega, da ga ne zavrača več in da mu obljubi sestanek na njenem domu. Hkrati pa povabi kamniti kip rajnkega soproga, za katerim je potočila vdova toliko solza, za pričo njunega snidenja. Kamniti kip se zgane, spregovori, obljubi, da pride. Napetost se stopnjuje, v dvorani zastaja dih. V salonu mlade vdove: ljubezenska izpoved, usihajoča zvestoba mrtvemu možu, objem — pa vstopi kamniti gost — in ljubimec omahne v smrt.

Strastnega ljubimca je sijajno zaigral inž. Mitja Šipek, naš neutrudni odrski človek, žalujoča vdova pa je bila Milka Cesarjeva (breme si tudi ne moremo misliti dobre pred-

Pravi mojster oziroma vodja dela je pravi mojster in vodja dela šele takrat, ko je tudi mojster in vodja varnega dela

stave!), uspešno se je odrezala v vlogi ljubice tega Don Juana Zofka Volčanšek; tudi pater Tomo Zmave je bil sijajen v svoji resnobi in vnemi. Gotovo je bila pa najtežja vloga kamnite sohe (profesor Borut Medvešek) — čudovito je znal obvladovati svoje mišičevje.

Don Juanovo pismo je bilo kar dobro izpopolnilo večera, katerega ost je bila menda (tako bi človek lahko »hudožno« natolceval) naperjena zoper narejeno žensko čednost, pravzaprav njeno omahljivost.

Saj to je že stara pesem: tudi pri nas na Korotanu bojda Don Juanov ne manjka, prav tako tudi omahljivost žensk ne. No, enim in drugim je ta večer malo izprašil vest.

Don Juan, junak tega večera, je zbolel.

K njemu prihajajo zapovrstjo ljubice, vsem je razposlal Juanov oproda (sijajno ga je predstavil profesor Jože Lep) pismo, da je težko bolan. Kakšna galerija posrečenih figur, izrazitih likov, kako komične situacije! Režiser je uspel mojstrsko analizirati v delu izražene značaje in je imel pri izbiri oseb srečno roko. Nastopajo ljubice Zofka Volčanškova, Ruža Borštnerjeva, Tilka Vevar, Koroščeva, Petračeva in Milka Cesarjeva. Tu je mladi amaterski režiser ponovno dokazal, kako dobro obvlada situacijo: pozornost polaga na majhne, a važne stvari: igro s predmeti, pravilno razmestitev po prostoru, gestikuliranje; soigra je bila stalno živahna, tekst tekoč, kretnje ugodno ubrane.

Morda se bo kdo znašel in mi oponesel: »Lej jo, samo hvalo jim poje«. Menim, da je s to rečjo tako kakor s spominom na vse drugo: lepa doživetja se vtisnejo vanj, ostalo pa utone nekam daleč — in to ima svojo dobro plat, pomaga nam ostati dobre volje...

JANKO IN METKA

Tedne in mesece so tekale vaje za uprizoritev pravljice spevoigre Saša Škufce »Janko in Metka«, katero je pričarala na ravenki oder pod vodstvom Lee Ferko v skupina požrtvovalnih otroškimi srcem naklonjenih ljudi.

Stotine ur trdega dela leži v tej uprizoritvi. Plačilo zanje je bilo na tisoče srečnih očk malih od blizu in daleč in seveda tudi glasno izražena priznanja številnih odraslih obiskovalcev. Lahko trdimo, da je bila to že po zahtevnosti dela kakor tudi po izvedbi vrhunska uprizoritev tega leta. Prireditelji — posebno režiserka — so bili često deležni nerazumevanja in še marsičesa, o čemer tu ne bomo kaj rekli (ker pri nas peremo perilo raje doma), a z železno voljo in ljubeznijo je bila cela vrsta ovir premaganih. Koreografsko obdelavo je vzela v roke profesor Olga Klunova in v vsaki točki prav dobro uspela. Največ skrbi je nekaj časa zadajala vodstvu glasbena spremljava (tudi pevsko obdelavo je prevzela večidel nase režiserka). Ko sta obljubila sodelovanje in se za delo navdušila naš kapelnik Joško Herman z našim ravenkim orkestrom in Edi Mauhier, glasbenik iz Mežice, je stvar stekla.

Glavna junaka pravljice: Janka in Metko bi težko kje našli tako darovita in sposobna, kakor sta bila naša dva Ferdo Kutnikov in Jelka Zupanova — sijajna otroka! Kar težko bi bilo reči, kateri od njiju je bil bolj kos svoji vlogi. Oba sta osvojila publiko s prelepo, naravno igro, petjem in prisrčnostjo. Inž. Mitji Šipku je vloga njunega očeta naravnost »ležala«; izredno dobro je zadel značaj mačehe tudi Močnikova. In to pristno kočarsko okolje, v katerem so se razvijale čudne usode!

Carovnica je bila Milka Cesarjeva (v sleherni vlogi se dobro odreže, tu je bila pa pravi umetniški interpret tega grozljivega stvora). Kolike nianse v glasovih, kakšna mimika! Stric Jernač — prikupen tip piskroveza, je bil Alojz Fink, boljšega si je tudi težko misliti. Boter Slama (inž. Janez Zvokelj) je bil pa za naš oder odkritje in presenečenje.

Krasno se je življal v vlogo dobrodušnega strašila. Da ne pozabimo na našega Petračevega Janeza — tega »univerzalnega malega umetnika« Raven. Bil je odličan kot učitelj škrtov, še bolj pa kot palček nagajivček. Še danes živijo njegove popevke iz igre med otroci. In ti prisrčni škrtatje, pa gozdne živali, kresnice, vešče...

Bogastvo lepote iz sanjskega sveta. Kako prelesto gozdno življenje! Harmonija, kakršno zmore ustvariti le spreten scenograf skupno s koreografom in seveda — pod sugestijo zelo iznajdljivega režiserja.

Pri vsem dogajanju v pravljici pa je jokala in osrečevala glasba, pela je z njim in mu dajala poseben čar. Osvetljevalec Vucovnik je tudi v tej igri iznova dokazal svojo spretnost v učinkovanju svetlobe in sence. Mnogo je vložila truda, potrpljenja in zlatega časa še vrsta tihih sodelavcev, da je ta pravljica igra tako lepo uspela.

Tudi ljudje, ki so delali na scenariji, zaslužijo izredno priznanje, saj je bila ena scena bolj domiselna kakor druga, vse pa izdelane do detajlov.

No, ali je potem kaj čudnega, da se je malemu igralcu hudo zamerilo, ko je na plakatih bral, da igrajo v »Tednu mladosti« , i g r i c o ' »Janko in Metka« — saj se je meni tudi.

Pa še delo naših študentov —

»ANTIGONA« ...

Odigrali so jo zopet naši študentje ravenške gimnazije. Šolsko leto se je nagibalo h kraju, mladi igralci pa so neumorno vadili, študirali so potem učno snov pozno v noč in v ranih urah. Delo je pomenilo za naš oder razveseljivo, potrebno izpremembo. Po njem smo se поблиže seznanili s klasično lepoto grške drame, s krutimi muhami takratnih oblastnikov in srčno zvestobo sestrskes čistje ljubezni.

Ajznik:

SODOBNA »GNOJVOŽA«

Ogromna večina kmetij v naši ožji domovini je hribovita. Ker je obdelava strmega polja neprimerno bolj težavna in zamudna kot ravninskega polja, je Slovenija v pridelovanju žita pasivna. Zaradi tega danes spričo obnove našega kmetijstva mnogi zavzemajo stališče, da moramo naše kmetijstvo preusmeriti v enostransko proizvodnjo, to je na pridelovanje tistih kultur, ki so za določen kraj najbolj donosne. Za naš kraj pride v poštev v glavnem živinoreja, pridelovanje krompirja in sadja. Žitarice naj bi opustili. Vendar je to le še samo pobožna želja in je to neizvedljivo vse dotlej, dokler bomo morali potrebe po žitu kriti še v tako veliki meri iz uvoza.

Najbolj težavno pri obdelavi strmih polj je vožnja gnoja. Hlevski gnoj je namreč težka masa in ga je treba zvoziti na njivo neprimerno več kakor pa z iste površine pridelkov nazaj. Vožnja gnoja — in to navzdol — ni lahka. Tu trpi voz, nazaj gor pa živina; postrani v breg voziti spet ni lahko za vozača, ker mora držati voz, da se ne obrne, toda najhujše je voziti gnoj navzgor.

Če je grunt v strmini, je najboljša taka razporeditev: gozd, pod njim cimprovje in

Lik Antigone, junaškega dekleta, nam je močno približala nadarjena igralka Nada Kacova, njena sestra Izmena — pravo nasprotje pošteni, odločni Antigoni — je bila pa Cajnkova.

Kreona je dobro interpretiral Marjan Žmavc, sina Hajmuda je igral talentirani Volf.

Zbor meščanov je bil glasovno ubran, klasični kostumi so mu dajali videz prave grške starodavnosti.

Delo je bilo pripravljeno v režiji profesorja Stanovnika. Stilizirane scene so bile dovolj nakazane, klasični slog igre ni trpel v nobenem detajlu. Posebno pozornost so igralci posvečali mimiki, čisti izgovorjavi in kretnjam.

Obsežno delo je priredil brez posebne škode za celoto (skrajšal) režiser, ki je namesto nekaterih dejanj oziroma prizorov pojasnjeval situacijo po dveh napovedovalcih (fantu in dekletu).

Res pa je, da se Ravenčani včasih pokažemo prav nekulturni: pri premieri je bilo zasedenih komaj pol sedežev, pri reprizi pa še manj. Ali ne znamo vrednotiti velikih naporov, katere vlaga igralska družina (pa še taka sijajna mladina!) v težko delo, ali pa se bojimo — malo več misliti, kakor smo tega vajeni pri kakih burkah?

In še eno gostovanje:

spevoigra »LECTOVO SRCE«

To lepo delo so pred kratkim podajali pri nas Slovenjgradčani — naštudirali so ga z velikim trudom v režiji rutiniranih likov odra: Eda Rössnerja in Alojza Krajnca. Ravenčani so se pokazali hvaležni gostom z dobro udeležbo.

»DNEVNIK ANE FRANK«

In na koncu te naše kronike oziroma sezone smo doživeli na ravenškem odru predstavo, ki prevzame vsa čustva. Mariborčani so nam jo dali in izvajali tako, da še sedaj po dolgih tednih, ki so legli vmes, pretrese. Delo — težka vojna drama, usoda štirinajstletnega dekleta — opozori predvsem in uči, da se take usode ne smejo več ponoviti, če naj bo človek še človek.

Marija Hriberšek

pod tem polje. Na takem gruntu voziš steljo in gnoj navzdol, samo pridelke voziš navzgor — teh pa nikoli ni toliko, da bi jih težko spravili. Tega so se vsekakor zavedali že naši davni predniki, ki so si trebili, kupovali ali na kak drug način pridobili zemljo in si postavljali svoja prva stalna bivališča. Zato so domovje postavljali povsod, kjer ni bilo drugih ovir (voda), nad poljem.

Ker je vožnja gnoja težko delo, so naši očetje opravljali to delo kolektivno, pomagat so hodili drug drugemu. To so bile tako imenovane gnojvože, ki so jih pa danes že popolnoma opustili. Ker je bila gnojvoža v »Fužinarju« že opisana (glej letnik IV., šte. 7—12), ne bom pisal o običajih na gnojvožah.

Lega polj in pogoji za vožnjo gnoja so prav toliko važni za vrednost grunta kot voda; kupec upošteva v prvi vrsti to. Slaba poslopja ne pridejo toliko v poštev, kajti ta se dajo popraviti. Poleg vode so včasih neveste pri ogledih v prvi vrsti upoštevale tudi pogoje za vožnjo gnoja. Poudarjam, da je bilo to včasih, dandanašnja dekleta ne gledajo več na to, in sicer iz čisto enostavnega razloga, ker se na grunt itak nočejo močiti oziroma se nerade.

Taka je sedaj moderna gnojvoža

Naš grunt leži na velikem plazju, ki se je utrjal v davnini. To se da sklepati iz tega, ker je nad domom precejšnja strmina, okoli cimprovja mala ravnina — kot nekakšno sedlo — pod tem se pa svet zakroži in preide v strmo pobočje. Njive ležijo okoli cimprovja, tako da moraš pri nas voziti gnoj navzdol, po strani v breg, največ pa navzgor v breg. Nad domom leži namreč naša največja in najboljša njiva (2,5 ha). Tej njivi je rajni oče dal spoštljivo ime »golica«. Vendar kot velja ta njiva za najboljšo, je po drugi strani najbolj težavna zaradi dovoza gnoja. Obe poti, ki peljeta ob strani gor, sta zelo strmi, ker zaradi prostora ni mogoče napraviti serpentin. Prav zaradi sprave gnoja na to njivo smo morali pri nas vselej rediti dva para težkih volov. Po navadi smo vozili gnoj pozimi. Vožnja po sanencu je sicer tudi zamudna, a je lažja za živino. Pa tudi časa je pozimi več za to cinčanje.

Ko me je v letih po osvoboditvi pot pogosto peljala mimo Žerjava, sem si zelo rad ogledoval žičnico v rudniku. Prišel sem se baviti z mislijo, da bi žičnica tudi za vožnjo gnoja ne bila neumna. Ko sem pa zvedel, da se mnogi podjetni planinski kmetje poslužujejo za spravilo lesa, sena, pa tudi za vožnjo gnoja raznovrstnih žičnic, sem se te misli oprijel kakor pijanec plota. Žičnico tudi za našo »Golica«, je bil moj trden sklep. Odslej je bila moja največja zabava ukvarjati se z mislijo na žičnico in delati načrte.

Takrat smo imeli še bencinski motor in veliko preglavic mi je delal menjalnik, ki naj bi potegnil voz nazaj. Ko smo pa pozneje dobili elektriko, je bila ta ovira odpravljena, ker se vrti elektromotor na dve strani.

Veliko preglavic mi je delala tudi nabava žice. Že leta 1948 sem napravil vlogo na upravo rudnika Mežica, da mi odproda odpadno žico, prošnja pa je bila odbita. Pozanimal sem se tudi na gozdni upravi,

toda tudi brez uspeha. (V tistih letih so imela podjetja do kmeta nekako čuden odnos.) Leta in leta sem iskal žico, si delal načrte in šele leta 1955 se mi je posrečilo dobiti zadostno količino nosilne in vlačilne žice in takrat smo korajžno prijeli za delo. Strokovnjak za žičnice, kateremu sem pojasnil svoje načrte, se je z njimi strinjal in mi obljubil, da pride vodit delo. Ker pa ga le ni bilo, smo se dela sami lotili s trdno vero, da bomo uspeli. Vsem, ki so pri izvedbi pomagali, lepa hvala tudi ob tej priložnosti, posebej še Roku Gostenčniku, ki ima na žičnicah velike izkušnje, saj je delal na tem že med prvo svetovno vojno na italijanski fronti.

Od hleva na vrh njive je 250 m, višinska razlika pa je 50 m. Vrh njive smo naredili sidro, kjer smo pritrdili nosilko, pri hlevu pa smo jo obesili na utež. Vmes smo v razdalji 50 m postavili opornike. Ker teren ni raven ali napet — vmes je majhna dolina — nismo mogli nosilke dovolj nategniti, ker so bili oporniki prekratki. Premalo napeta nosilka se je pod težo voza zelo vdajala med oporniki, kar je povzročilo štiri vmesne klance. Jasno je, da je to povzročilo veliko trenje. Tudi žlebate kolesca na opornikih, ki naj bi služila kot vodilo vlačilni žici, niso služila svojem namenu. Vlačilka se namreč nateguje in vdaja, pri čemur jo je metalo iz žlebov, ni pa se vselej usedla nazaj. Vse to in še nekaj drugih tehničnih napak in pomanjkljivosti je bilo vzrok, da je 4 kW elektromotor vlekel komaj kakih 100 kg gnoja. Izračunal sem, da smo navozili gnoj v istem času, kot ga bi z dvema paroma volov. S tem nisem bil zadovoljen. Že takrat sem sklenil, da bo treba žičnico prenoviti.

Do tega smo prišli šele letos spomladi. Strokovnjak za žičnice pri Gozdni upravi Črna nam je dal nasvet, da odstranimo vse vmesne opornike, žico pa nategnemo čez dolino. Kot sem se prej jezil na dolino, sem bil zdaj vesel. Žičnic je namreč več vrst, za vsak teren drugi tip. Radi smo odstranili opornike, kajti na njivi niso bili

nič kaj zaželeni. Napravili smo bolj močno sidro in več kamenja na utež, s škripcem pa smo žico tako nategnili, da ima samo majhen lok. Uspeh ni izostal. Številne komplikacije so odpadle, pogon je veliko lažji, saj pelje voz približno 300 kg gnoja naenkrat. Pogon od motorja na jermenico žičnice je v razmerju 17:1, kar da 3 m na sekundo. Poln voz gnoja na vrh njive minuto in pol, nazaj pol minute. Z nakladanjem vred se rabi za eno vožnjo 5 minut. Kaj se to pravi, ve le tisti, ki je že kdaj koli vozil gnoj v breg z živino. Zdaj sedim v kabini kot šofer. Z desnico upravljam glavno ročico, z levico stikalo za motor in ročico menjalnika, z nogo pa zavoro. Posebno pri zavori moram biti previden, kajti voz silno drvi nazaj.

Jasno je, da s to žičnico gnoja ne moremo razvoziti, ampak navoziti samo v eni liniji na več kupov. Kjer hočemo imeti kup gnoja, zasadimo ostrvo. Voz ima na spodnji strani osi, kjer se giblje, ročico. Ko ročica udari ob ostrvo, se voz prekopicne in izprazni.

Letos gradimo tudi gnojnično jamo. Ker bo tik ob strojnici žičnice, smo 20 m³ zemlje zvozili na vrh njive. Tega bi z živino ne uspeli nikoli. Tudi kamenje za betoniranje bomo vozili z žičnico iz gozda.

Žičnico bomo še enkrat renovirali. Ko bomo betonirali gnojnično jamo, bomo obenem zabetonirali tudi tri podstavke za ležaje. S tem bo leseni stol odpadel. Naprava za pogon bo potem enostavnejša in ojačena. Popravili bomo tudi druge tehnične pomanjkljivosti, da bo žičnica tekla potem res brezhibno.

Kakor je bila ta žičnica v očeh premnogih gospodarsko nujna in koristna, so se pa žal našli tudi takšni, ki jim žičnica ni bila po volji. Seveda so imeli mnogo pripomb. Celó tako daleč so šli ti krivi preroki, češ da me bo ta neumnost spravila ob grunt. K sreči pa so bili v zmoti.

V drugi polovici XX. stoletja smo, v dobi, ko znanost in tehnika napredujejo tako hitro kot še nikoli. Saj je znanost v teh pičlih povojnih letih prišla celo tako

Ovset pri Ajnžiku. Najmlajša hči Anica je šla. Tombolo je zadel Peter Šetina, komercialist v železarni ter znani agilni sodelavec ravnanskega gledališča. Da bo življenje zadovoljno, rodovitno in sončno kakor Ajnžikov grunt!

SPOR ZA GORO

Odgovor na odprto pismo v »Planinskem vestniku«

V junijski številki Planinskega vestnika 1957 je objavljeno »Odprto pismo Redakcijskemu odboru Vodnika po transverzali« izpod peresa dr. Josipa Šašla s Prevalj.

Čislani planinec in planinski pisec osporava za našo goro naziv Uršlja gora in utemeljuje ime Plešivec kot pravi naziv.

Čeprav take razprave ne spadajo na naše strani in smo zanje na uredništvu tudi prekratki, pa smo le list pod goro, ki gleda na nas od zore do mraka in dokler je kje kak pramen svita na nebu. Z njo živimo, z njo se veselimo in z njo grmimo, zato se vsaj spodobi, da h gornji razpravi tudi kaj spregovorimo. Ne, mi v tej povezanosti z goro sploh ne moremo razpravljati »ali ali«, temveč kot domačini lahko samo svoje povemo. Nekaterim bo že to dovolj.

Pri stvari pa niti ne gre toliko za utemeljevanje enega ali drugega, ker je že vse utemeljeno in pravzaprav nikjer ni nobenega spora. Hočemo pa in moramo zavrniti vsebino in način utemeljevanja, ki sta pri dr. Šašlu mahnila tako mimo, da to ni več utemeljevanje niti za njegovo trditev, temveč samo še njegova nepotrebna jeza za nepotrebno stvar, in sicer:

Dr. Šašel potoži najprej, da je ta postojanka, ki se je doslej imenovala Plešivec, dobila v Vodniku po transverzali — torej sedaj — naziv Uršlja gora. Spoštovani pisec sam ve, da je ta trditev neresnična vsaj za tisti del slovenske dežele, ki goro pozna, medtem ko je za domačine okrog gore

daleč, da lahko — z atomsko bombo seveda — uniči ne le ves živ bit na zemeljski obli, ampak je zmožna tudi uničiti ali vsaj resno poškodovati zemeljsko oblo samo. (Upamo, da tega ne bodo storili, vsaj dokler mi živimo.) In spričo vsestranske mehanizacije — ki se tudi v kmetijstvu zelo hitro utira pot — naj bi bila vožnja gnoja neumnost ali morda kakšno čudo? Drži pa to, če bi moral kupiti novo žico, se ne bi nikakor izplačalo. Ker pa se da kupiti obrabljena žica kot odpadno železo, si lahko žičnico omisli vsak, ki jo res potrebuje. Seveda je treba veliko trdnosti, železne volje in vere v uspeh — ta pa navsezadnje tudi ne izostane.

Predvsem se moramo otresti zastarelih nazorov, češ: »Včasih ni bilo tega, pa so kljub temu dobro gospodarili.«

Kako pri nas prevladuje to mnenje, priča naslednja zgodba: Neki gospodar je vsakega na novo najetega hlapca tako preizkusil: Dal mu je svinjsko mast, da si namaže čevlje. Če je hlapec držal čevljev k ognju, ga je pogнал, češ da je len. Hlapca pa, ki je mast s trenjem raztopil, je vzel v službo, ker je bil po njegovem mnenju priden. Jaz n. pr. bi napravil ravno obratno, vzel bi tistega, ki si je z ognjem pomagala, da je delo lažje opravil. Ni namreč lenoba, če se poslužujemo strojev ali pa kakršnih koli drugih sredstev, ki nam jih nudi narava, da si z njimi lajšamo delo, temveč je to samo prednostno.

celo žalitev, ker jih čisto prezre. Tak neobjektiven začetek »utemeljevanja« Plešivca za to ne more voditi k neki objektivni njegovi utemeljitvi. Naziv Uršlja gora je namreč že zelo star in znan predvsem tudi v planinski literaturi kakor tudi v znanstvenih delih ter ni prišel šele z Vodnikom. Vodnik je goro samo z ljudstvom nazval.

Pisec odprtega pisma svojo prepogumno in absolutno trditev že v naslednjem stavku tudi sam ovrže, ko pravi, da je bil na Prevaljah dosežen **kompromis**, da naj bo na prvem mestu naziv Plešivec, v oklepaju pa Uršlja gora. Izključnega Plešivca torej le ni in vse kaže, da mora le še biti nekaj »lokalnega«, ki ga s tem dopušča celo tako odklanjanje, kot je dr. Šašlovo.

To torej niso nikaki jasni zaključki. Ne moremo se ubraniti vtisa nekega prikrievanja oziroma prizadetja, ki pa nikoli ne moreta biti podlaga za objektivni dokaz in prepričevanje.

Ta nervoza vzplameni še bolj takoj v naslednjem stavku odprtega pisma, ko pravi pisec, »da se nekateri **strastno, prav živčno** zavzemajo za ime Uršlja gora, češ da so drugi proti temu predvsem zaradi splošnega potiskanja svetniških imen«. Dr. Šašel za to svojo trditev — (ki jo je v refrenu za primer Uršlje gore morda celo preračunano za svoj prav po nepotrebnem obogatil) — v vsej javni besedi ne more navesti nobenega dokaza. Kar je kje kaj takega, je samo zagovarjanje Plešivca, a še to le — značilno — s strani oddaljenih, največ pa seveda njegovo. Res smo ob taki njegovi razpravi leta 1954 povedali nekaj tudi v našem listu (Štev. 5—6, 1954), toda tistim našim pripombam so se vsi od srca nasmejali in prav tam smo tudi z naše strani dopustili naziv Plešivec morda bolj kot vsi drugi zagovorniki. Kolikor je bil spodnesen, je bil spodnesen le v oslonu na ljudsko govorico. Nič strastnega in nič živčnega s te druge strani doslej nismo opazili nikjer.

Po tem — milo rečeno — neprepričljivem uvodu začne dr. Šašel z dokazovanjem za svoj prav in trdi:

»1. V dolgi vrsti imen, izvedenih od imena Uršula, se je besedna tvorba »Uršlja gora« pojavila v tisku prav na zadnje, še nedavno z razlago, da je to »staro domače ime ter, da je besedo »Uršlja« razumeti kot pridevnik. Vse to pa ne drži.

Dolga leta poslušam ljudsko rabo in zagotavljam, da je zelo neenotna; **poleg** »Plešivec« se najbolj pogosto sliši »Urška« in »Uršlja«, tudi »Urška gora«, sedaj pa se propagira »Uršlja gora«. V tej besedni zvezi pa razumejo preprosti domačini »Uršlja« kot samostalnik, podobno kakor pri »Urška gora«. Treba je namreč vedeti, da sta obe poimenovanji **suženjsko posneti po nemščini**: Urška gora po pismenem Ursulaberg, Uršlja gora pa po žargonskem Urschelberg. Kajti vsa dolga leta pred prvo svetovno vojno je bil Plešivec **izključno torišče nemškega turizma**; me-

ščanstvo iz Slovenjega Gradca, Guštanja, Prevalj, Črne in Mežice, tudi iz Šoštanja si je s podporo nemškega kapitalizma na vrhu postavilo koč, ki je bila tudi **od okoličanov dobro obiskana**, posebno **ob cerkvenih procesijah**. Razumljivo zato, da so nemška imena Ursulaberg, Urschelberg in najbolj običajno »die Urschel« (gl. nemške vodnike!) tako intenzivno prodrli v mentaliteto domačinov, da so ti **popolnoma v nemškem duhu skovali** ime »Urška gora«, ki je za precej let postalo naše oficialno ime (še iz leta 1929 imam razglednico s štampiljko »Dom na Urški gori«), končno pa »Uršlja gora« — Urschelberg. V toliko so ta imena domačinska in »stara«. Beseda »Uršlja« je pri tem samostalnik, ki je med Slovenci edino v teh krajih znan in še tu samo v zvezi s Plešivcem. Kdor hoče »Uršlja« tolmačiti kot **pridevnik**, naj pomisli, da potem k temu ne obstaja pripadajoči samostalnik niti **ni slišati moške oblike** tega »pridevnika«. Od osebnega imena Ursula imajo Slovenci tudi tukaj oblike: Uršula — Uršulski — Urška — Urškin — Urša — Uršin, Uršej — Uršljev.

»Uršljo« ni mogoče drugače obrazložiti kakor iz »die Urschel«. Ni nam v čast, ako to **spakedranko** iz časov **nasilne germanizacije** vlačimo v današnjo dobo.«

Tem izvajanjem in trditvam zagovornika Plešivca oziroma protivnika Uršlje gore oporeka veliko resnic:

Najprej: kdo uporablja strastne izraze? (V njegovem tekstu podčrtali mi.)

Bodisi Urška, Uršlja, Urška gora ali kako že, naziv Uršlja gora se ni pojavil prav nazadnje in se ne propagira sedaj. Naj nam bodo zaradi krajšega ugovora spregledani literarni dokazi in naj zadostuje sklicevanje na ljudsko govorico: Petdeset let pravim Uršlja gora in tako sem slišal očeta in mater, ki sta segala še osemdeset let nazaj. Kako potem še kaj krajšamo ali pačimo, ni pri tem imenu edino.

Če ima ime Uršula kakor Josip in Avgust in Peter ter toliko drugih tak klic tudi v nemščini in še v marsikaterem drugem jeziku, še ni dokaz, da smo Uršljo goro suženjsko posneli po nemški Ursulaberg ali Urschenberg. Ali ima dr. Šašli dokaz, da niso le v nemščini posneli po naši Uršlji gori? Tako dokazovanje je enostransko, je preveč jezavo, kajti čisto enake trditve se ne ogneš tudi pri Plešivcu ne, ki je bil tudi po nemško nekako, najmanj pa Plessiwitz.

Menda našem lepemu koroškemu dekleškemu imenu Urška vendar ne bo kdo dokazoval, da je bolj nemško kot pa Josip ali Avgust; gora pa je takó gora.

Če je bil Plešivec dolga leta izključno torišče nemškega turizma oziroma če so planinsko postojanko zgradili kapitalisti in ne »petlerji« — kaj ima to opraviti z nazivom stare gore! Po nemško gore gotovo niso nazivali »Uršlja gora«, pač pa Plessiwitzberg ali morda celo Ursulaberg.

Domačini se v omenjeni koči nikoli niso drenjali, zakaj neki še posebej ob procesijah. Ta navedba je spet tak refren. Kolikor je kdo šel v koč, je šel pač zaradi strehe, potrebe, jedače in pijače; najmanj pa zaradi pouka nemškega poimenovanja gore.

Toda gornje trditve, ki tako že nimajo s takim ali drugačnim poimenovanjem gore

nobene zveze, so tudi sicer čisto spodletele in so prav v uršljegorskem primeru edinstveno daleč od resnice. Kajti na Uršlji gori je bilo v zadnjih 350 letih vsaj 4 milijone obiskovalcev — romarjev oziroma planincev. In če je med temi milijoni večidel okoličanov tudi tisoč »nemških turistov«, ni to v domačinskem morju nič, najmanj pa kakšna jezikovna šola. Ti milijonski domači turisti — romarji niso bili odvisni od omenjene kočice, niso tam domovali, temveč so hodili na goro od zore do mraka tudi po nekaj dni in ko so jo zasuli, so spali po pečovju kot ovce. Dr. Šašel je pozabil povedati, da so stale na gori poleg tiste kočice še dve drugi in ogromna cerkev, katerih menda niso postavili nemški turisti, pa ob masi romarskega navala vse skupaj ni pomenilo nič.

Vsaj tridesetkrat sem bil na gori v mladosti pa sem omenjeno kočico komaj od zunaj videl — praga še nikoli prestopil — in tako večina domačinov, čeprav vsaj po letu 1919 ni nobenega opravičila, da bi to kočico še kako po strani gledali oziroma jo klicali na pomoč za Plešivca.

To je uršljegorska resnica.

V zadevi »Uršlje gore« (ne pa morda Urške gore ali celo kake Uršule gore) pa se moremo samo pohvaliti z imenitno privedniško tvorbo Uršlja, ki pomeni pač bogastvo našega jezika. To seveda ni edini primer. Kakor imamo Uršljo goro, imamo tudi Apohalijo Mico, pri čemer Apohalija le ni samostalnik itd. Imamo tudi Staneči les, Vuhneče trate, Svetneči travnik itd. za moške oblike. Imamo celo Slovenj Gradec. Pri Uršlji gori torej nismo rodili nekaj drugega temveč smo samo uporabili možne tvorbe in elastičnost našega jezika.

Za te privedniške oblike vseh spolov dr. Šašel ve. Zatajitev ni utemeljitev Plešivca niti argument proti Uršlji gori.

2. Nadalje izpodbija pisec odprtega pisma Uršljo goro s sledečimi »argumenti«:

— Za cerkev, ki stoji na vrhu, je **uradno cerkveno ime**: »cerkev sv. Uršule na Plešivcu«. — Potem citira ugotavljanja, da je bila ta cerkev sezidana kot najvišji in najvidnejši **spomenik zmage nad protestantizmom** v teh krajih. Dalje citira take zapiske, kako je škof Tomaž Hren, **veliki kranjski inkvizitor iztrebljal slovenski protestantizem, sežigal slovenske prvotiske in rušil protestantske cerkve**. Na višku te vneme leta 1601 je prišel »k Uršulski gori ali Plešivcu«, kakor je sam latinsko zapisal in na vrhu že naslednje leto posvetil cerkev »sv. Uršuli«. Pisec tako trdi, da je Gori, dotlej imenovani Plešivec **on prvi vzdela ime »mons Ursulanus«** — Uršulska gora. Pisec pravi, da planinci ob misli na izvor imena še danes slišijo v nazivu Uršlja gora zmagoslavni **krik velikega inkvizitorja** nad začetki naše pismenosti in zaključuje z ogorčenim vprašanjem, ali je res tako neobhodna potreba, da ravno to ime tiščimo v ospredje in z njim vzbujamo **ogorčenje najboljših planincev**.

Ta »višek« proti Uršlji gori je tudi višek stran-poti od kakršnega koli dokazovanja, kajti pisec odprtega pisma se tu sam ujame, škofa Hrena pa v svojem namenu precepi:

Javorniška prireja

Za sivo-rjavo pasmo je 1000 kg dovolj. Predvsem so gojili to goved v Plešivcu pod Uršljo goro.

Cerkev torej ni poimenovala Uršlje gore, ker je oficialno cerkveno ime, kakor ga citira. Tudi cerkev je torej za Plešivec.

Iz citata vidimo, da je škof Tomaž Hren zapisal Plešivec. Potemtakem je bil predvsem ta inkvizitor in požeruh protestantizma za Plešivec. In če citiramo še razpravo dr. Fr. Mišiča v »Večeru« z dne 1. junija 1956, izvemo, da je bil tudi škof Slomšek za Plešivec. Tudi dekan Soklič je zapisal v tem smislu. Tako razberemo, da je ime Plešivec za Uršljo goro predvsem domena cerkvenih krogov.

Dr. Šašel je nazadnje dokazal, česar morda niti želel ni.

Ne, mi ne trdimo, da bi bilo to slabo, dvomimo pa, da bi škofje Tomaž Hren in Slomšek ter oficialna cerkev mogli zmagati s Plešivcem ob ljudskem nazivu Uršlja gora.

Na drugi strani pa je torej Tomaž Hren prišel leta 1601 že »k Uršulski gori ali Plešivcu«, kakor je sam napisal, medtem ko je že in šele naslednje leto posvetil tam cerkev sv. Uršuli. Od kod inkvizitorju torej že leto pred instalacijo svetnika tudi naziv Uršlja gora?

Kdor količkaj pozna take gradnje na višinah in obseg te gradnje, bi takoj najel dr. Šašla, da prevzame višinsko gradbeništvo, kajti enoletni rok za ogromno zgradbo bi bil res imeniten. To se pravi, da tako hitro le ni bilo, in to se dalje pravi, da je Uršlja gora živela že daleč pred Hrenom ter da so izgovori na Hrenove spomenike za lase privlečeni. Po ustnem izročilu je bila na gori kapelica že pol stoletja prej. Hren torej ni imenoval gore, temveč je že prišel na Uršljo goro. To izpodbije ves namen tega dr. Šašlovega dokazovanja v temelju, pa so potem delali na gori, kar so hoteli. Tudi mali zvon na gori, ki izvira iz leta 1575, dokazuje isto, kajti Tomaž Hren menda kot 15-letni fantič (rojen 1560) vendar ni interveniral že na Uršlji gori, temveč je prišel gor najprej leta 1601, ko je že moral zapisati tudi »k Uršlji gori«.

Uršlja gora s Tomažem Hrenom torej nima nobene zveze razen te, da se je pač

odzval in prišel urejevat svoje zadeve tudi na to lepo goro, ki jo je sam imenoval Plešivec.

3. Medtem ko je za dr. Šašla verjetno višek Tomaž Hren, pa je za nas višek naslednji njegov zagovor Plešivca oziroma protest proti Uršlji gori:

Pisec trdi, da na Koroškem osebno **ime Urška ni priljubljeno** in citira tako zbadljivko. Tudi ta antipatija je baje nastala pod nemškim vplivom, ker je baje »die Urschel« **na slabem glaslu**. Ta slabi glas med Slovenci se splošno izraža v vzdevkih (kakor Urška Dolganoč, Urška Celanoč). Tudi **kvante** se slišijo na to ime Urška (Uršlja gora), kakor: bil sem celo noč na Uršlji, nerad sem lezel z Uršlje. Pisec pravi, da tako in podobno duhovičenje vzbuja dostikrat **nejevoljo pri resnih planincih in kvarti** njih dobro razpoloženje. Že zaradi tega bi bilo iz **moralnih ozirov** želeli, da se vsaka izvedenka od Uršule za ime gore opusti itd.

Ta je pa lepa!

Kje je več Uršk in kje so sploh Urške, če ne na Koroškem? Eno najbolj priljubljenih in pogostnih imen! Vsa lepa dekleta na Koroškem so Urške. Če slišiš, da je dekletu ime Urška, že veš, da je Korošica. To ve predvsem tudi dr. Šašel.

Pa tisto pačenje imen. Da, povsod je doma in tudi na Koroškem. Urška, Urša, Uršula-Puršula, Urška-Purška itd. Ali naj tu pomaga Plešivcu? Tudi ime Josip spakujejo, pa še kako: Jože, Zep, Zepan, Zepl, Zepuh itd. Tudi Avguština: Gustl, Gustač, Ginč; Urško torej še najmanj.

In dvomiselnost govorenje. Ali ne rečemo tudi: Spala sem pri Lenartu, ali bil sem na Svinji itd.

Zavračanje lepega imena koroške Urške za Plešivca ni argument, temveč dokaz, kako neosnovanih stvari se mora pisec posluževati za svoj namen.

(Ker ni živčnosti in se tudi ne mudi, bomo nadaljevali in končali prihodnjik.)

S fronte proti nesrečam pri delu

Roman Kogelnik:

Kako je bilo pri nas z obratnimi nesrečami, je znano tudi iz teh večnih objav v našem listu. Vsak se je spotaknil ob nas in prenekateri že kar zarezal. Da, opravičeno, kajti bilo je zanič.

Koroški fužinarji so se tega naveličali in napovedali temu kvaru odločni boj. Šlo je počasi, a vztrajno na bolje — in že lani smo dosegli najboljši rezultat med vsemi jugoslovanskimi železarnami. Takile so bili rezultati za leto 1956:

Podjetje	Odstotek nesreč na stalež letno
Železarna Smederevo	38,2 ^o / _o
Železarna Sisak	31,0 ^o / _o
Valjarna Zemun	27,6 ^o / _o
Železarna Zenica	26,5 ^o / _o
Rudnik in železarna Vareš	17,2 ^o / _o
Železarna Štore	17,1 ^o / _o
Železarna Jesenice	16,7 ^o / _o
Železarna Ravne	10,0 ^o / _o

Povsod so vštete vse nezgode — tudi tiste na poti na delo in z njega.

Pri nas se je ponesrečil torej od sto zaposlenih le še vsak deseti sodelavec na leto; pri drugih toliko več — kot pač kaže tabela.

Kako gre ta zadeva naprej letos, še ne vemo za vse. Čujemo pa, da so se nekatera podjetja zelo popravila in se približujejo Ravnem.

Naš polletni uspeh letošnjega leta je takle (v primerjavi z lani):

Mesec	Štev. nesreč		Izpad dnin	
	1957	1956	1957	1956
januar	19	26	389	669
februar	15	24	291	670
marec	15	17	416	590
april	19	15	481	439
maj	19	16	488	424
junij	10	20	467	497
Skupaj	105	118	2520	3289

Nekako smo torej skupno le še uspeli nasproti enakemu obdobju lani, vendar kot kažejo številke nesreč marca, aprila in maja letos, smo že v nazadovanju nasproti lani. Število izgubljenih dnin zaradi nesreč smo precej zmanjšali, a tudi tu smo bili aprila in maja že slabši od lani.

Dosti naleta torej nimamo in bomo morali v naslednjih mesecih toliko bolj paziti. Sodelavci, hvala za vse sodelovanje v tej borbi in čestitka k vašemu uspehu. Za naprej pa vabilo in ponovno vabilo vsakemu posamezniku za sodelovanje v borbi proti nezgodnostnemu elementu ter opozorilo na pažnjo pri delu.

Srečno!

Komisija HTZ

Preglejte predležja

Nedavno je sodelavec skoro izgubil vse prste na roki, ker je nepritrjeno predležje na brusilnem stroju spodrsnilo. Preglejte vselej predležje, če je pritrjeno in če ne zija preveč. Brž ko je vmesna špranja količkaj prevelika, je nevarnost zaskočitve in hude nesreče.

ZA BOLJŠI USPEH DELA

Praktično izobraževanje vodilnih kadrov (PIV)

((Nadaljevanje))

V naslednjem bomo proučevali samo en program, in sicer tistega, ki je namenjen »POUČEVANJU«.

Mi ne nameravamo govoriti tu o tem, kako boste v bodoče delali, ker bi potem morali biti pač univerzalni v svojem strokovnem znanju. Seznanili se bomo le z metodo poučevanja, to je predelali bomo način, kako boste na enostaven način prenesli svoje znanje na drugega.

Vsi prav dobro vemo, da je izobrazba zelo širok pojem. Na tem mestu bomo proučili le oni del te izobrazbe, ki nas uči, kako bo osebe mogoče pripraviti do tega, da bo delalo hitro, točno, z zavestjo in brez nevarnosti.

Da bi stvar lažje razumeli, bi bilo potrebno najprej ogledati si nekaj metod poučevanja, in sicer takih, ki jih sedaj najbolj pogosto srečujemo v življenju oziroma v praksi.

Ena od najbolj pogostnih metod poučevanja je danes prav gotovo ustna razlaga.

Razlaga, kako je treba izvršiti neko delo, je lahko izvrsten način poučevanja, toda pod pogojem, da je primerno uporabljen.

Vzemimo primer, da hočemo nekoga naučiti, kako se napravi papirnata škatla. Pri tem se hočemo posluževati le ustmene razlage brez istočasnega prikazovanja, ker smo rekli, da si bomo ogledali najprej ta način poučevanja. Ko tako razlagamo nekemu, kako se napravi ta papirnata škatla, moramo pri tem seveda govoriti počasi in jasno ter vzporedno pojasnjevati, kako se v resnici ta škatla res napravi. Še tembolj moramo biti jasni, ker vemo, da učimo o tem delu nekoga, ki bo moral zadevo ponavljati.

Ko smo z razlago gotovi, zahtevamo ponovitev dela od osebe, ki smo jo hoteli naučiti, kako se napravi škatla iz papirja. Dobro moramo opazovati, kako bo ta oseba poskušala napraviti to škatlico. Ako se bo branila, moramo pač vztrajati pri tem, da naredi to škatlo. Zaman bomo verjetno čakali; ta oseba ne bo v stanju napraviti zahtevane operacije. Tega neuspeha sigurno ni kriva oseba, kateri smo to delo kazali, nego nosimo za to vso odgovornost mi. Kje mislite, da so razlogi za ta neuspeh? Če vso stvar malo proučimo in analiziramo, bo zaključek približno sledeč:

- razumeti razlago ni vedno lahko,
- mnogo operacij je težko opisati z besedami,
- po pravici povedano, malokdo uporablja točne in potrebne izraze,
- stvari se zde zamotane, če o njih samo poslušamo, in
- težko je povedati vse tisto, kar je potrebno, in nič tistega, kar ni potrebno.

Predpostavimo, da smo v nekem tujem kraju in se zanimamo za pot. Po pripovedovanju ljudi, ki jih prosimo za informacije, kje pelje pot do našega cilja, poti najbrž ne bomo našli. Posluževati se bomo

morali skiciranja ali celo tega, da si bomo najeli kakšnega kurirja, da nam vsaj tam, kjer je največja nevarnost, pokaže pot. Enak primer je z jutranjimi telovadnimi vajami po radiu. Te vaje koristijo le onim, ki gojijo telovadbo in so jim vsi izrazi, ki jih pri telovadbi uporabljajo, znani. Medtem pa te vaje ne morejo koristiti onim, ki se s telovadbo nikoli niso bavili. Približno enaka stvar je tudi s kuhinjskimi recepti po radiu, kateri koristijo le že izkušenim kuharicam, ki si z radijskimi nasveti svoje obsežno znanje dopolnjujejo. Ne moremo pa pričakovati, da se bo kakšna mlada gospodinja po teh nasvetih naučila kuhati, če tega že prej ni znala. S tem nas ne sme kdo napak razumeti, da je ta metoda proti telovadnim vajam in kuhinjskim receptom po radiu in sličnemu, vendar hočemo ponovno poudariti, da to koristi le nekaterim in izbranim, ne pa vsakomur.

Pa se vrnimo zopet k temi! Priznati moramo, da se večji del poučevanja sestoji pogosto samo iz razlage. Preveč se vsi skupaj poslužujemo le »pripovedovanja«, namreč kadar je v vprašanju poučevanje nekoga. Koliko tega pa ta prizadeta oseba res razume? Mislite, da taka metoda razlaganja ustreza delu v naših delavnicah ali uradih? Vsi boste potrdili, da tak način poučevanja povzroča nekatere probleme, ki smo jih uvodoma ugotovili. Neuspeha ni kriv izvrševalec, temveč instruktor, ker — samo ustna razlaga ni dober način poučevanja.

Drugi najbolj običajni način poučevanja je prikazovanje.

Prikazovanje je prav tako izvrstna metoda, če je dobro uporabljena, vendar je tudi ta omejena. Uporabimo to metodo pri zavezovanju kravate. Nekoga, ki tega ne zna, hočemo naučiti, kako se zavezuje kravata. Torej samo prikazovanje — brez govorenja oziroma komentarja! Če bo ta oseba po samem prikazovanju le zavezala kravato, ji bomo k uspehu čestitali, vedeti pa moramo, da bodo to zelo redki primeri. Neuspeha ne moremo pripisati osebi, ki smo ji kazali, kako se zavezuje kravata, temveč samemu sebi.

Kje so razlogi za ta neuspeh?

Ta oseba, ki smo jo učili, je gledala zavezovanje kravate z nasprotne strani. Pa četudi bi mi ali oni, ki ga hočemo učiti, stali drugače, je z očmi težko slediti izvedbi nekega opravila.

Zakaj?

Če samo gledamo, kako se neko opravilo izvaja:

- skušamo posnemati gibe, ne da bi to pomenilo, da razumemo, za kaj gre;
- ne znamo vedno izvesti gibov, ki smo jih videli;
- ne vemo, na kaj je treba paziti;
- ne opažamo gibov rok.

Oglejmo si n. pr. zavijanje paketa! Če sami pred nekom zavijemo paket in pri tem nič ne govorimo, potem pa dotičnega

prosimo, da ta že zaviti paket razvije in ga zopet zavije, bomo videli, da to delo ne bo šlo gladko in da paket drugič ne bo v celoti tako zaviti, kot je bil prvič — dvojni robovi na nekaterih straneh!

Ali bi se vi bralci zadovoljili s tem, da bi vam samo »pokazali«, kako je treba opraviti neki posel? Koliko od vas pa bi operacijo res razumelo? Ali torej metoda golega prikazovanja ustreza našemu osebju? Za zaključek lahko samo še rečemo, da

— samo prikazovanje ni dober način poučevanja.

Iz obeh teh dveh omenjenih načinov poučevanja, ki smo si jih pravkar ogledali ter se prepričali o njihovem efektu, sledi: — če se izvrševalec ni naučil, ga instruktor ni prav poučil.

Taki načini poučevanja osebja povzročajo nekatere probleme, ki smo jih malo prej ugotovili.

S primerno razlago in prikazovanjem se delavci lahko nauče svojega posla, toda če jih uporabljamo vsako zase, te učne metode niso več zanesljive in učinkovite.

Obstaja pa zanesljiva in učinkovita metoda, ki ima — dobro uporabljena — vselej uspeh.

Izbrati ustrezno učno metodo je prav tako važno, kakor izbrati ustrezno orodje za izvršitev nekega dela.

Principi, ki jih vsebuje ta pravilna metoda poučevanja, katero bomo sedaj proučili, so plod dolgotrajnih izkušenj in prakse.

Vzemimo, da hočemo nekoga naučiti, kako se naredi elektriški voz. V tem primeru se bomo vživeli v situacijo mojstra neke obrtne elektriške delavnice; temu mojstru odhaja iz delavnice monter, namesto njega pa sprejme novega delavca, iz katerega hoče narediti sčasoma kvalificiranega delavca. Prvo delo, ki ga bo ta delavec opravljal, je: elektriški voz.

Pa začnimo:

- izvrševalca sprejmemo naravno,
- pozdravimo ga,
- vprašamo ga za ime, če ga ne poznamo,
- predstavimo se mu z imenom in funkcijo,
- rečemo mu nekaj tovariških besed kot sodelavcu, ki ga morda v delavnici nekateri že poznajo kot dobrega delavca ali o katerem smo že sami kaj podobnega slišali,
- ton vsega tega naj bo prisrčen in zanimanje stvarno.

Vse kar smo zgoraj omenili in pokrenili, naj bi služilo sprostitvi prizadetega. Zakaj pa vse to? Zato, da se odstrani dvom in zadrega in da se delavec ali uslužbenec pripravi, da bi tako laže sprejel poučevanje.

— Dalje rečemo izvrševalcu, da bo montiral zasilni elektriški vod, n. pr. za delavnico, ki se gradi. Prvi del tega opravila sestoji v tem, da ga naučimo, kako se dela elektriški voz.

Kaj smo dosegli z gornjim našim korakom? Ali smatrate, da je potrebno izvrševalcu precizno označiti oziroma opredeliti delo, o katerem ga poučujemo? Kakšno prednost ima tak postopek? Prednost je v tem, da bo v tem primeru delavcu jasno, kaj mora delati in kaj od njega pričakujemo in da bo bolje opravil svoje delo.

— Nato ga vprašamo, ali pozna elektriški voz;

— če ga ne pozna, mu pokažimo že enega narejenega.

S tem smo ugotovili, kaj o tem že ve in zna. Kaj se lahko zgodi, ako je ta delavec že opravljal to ali slično delo na katerem drugem mestu? Lahko se zgodi to, da morda delo slabo pozna ali pa ga celo bolje zna, kot smo predvidevali. Tako mora oseba, ki poučuje, vedno brez dvoma svoje poučevanje prilagoditi stopnji znanja izvrševalca, to je osebe, ki jo poučujemo.

— Pokažimo, na kak način ta voz preprečuje ustrezno obremenitev na spoj žic. Zato uporabimo rozeto, če je nimamo, položimo vrstico med kazalec in sredinec, tako da je voz med prsti; potem pokažimo, kako se ta voz obnaša pod težo armature in senčnika.

— Opozoriti ga moramo, da je voz simetričen.

— Poudarimo, da zaradi slabo narejenega vozla lahko pride do motnje — žica se zaradi teže svetilke razplete in rozeta je ne bo zadržala.

Ali nismo na ta način vzbudili v njem zanimanja za to delo? Ali je to res važno? Da, seveda! Kaj pa lahko storimo, da v izvrševalcu vzbudimo zanimanje do dela? Poudariti moramo važnost in namen dela, opisati odnos do drugih del, označiti osebne prednosti za izvrševalca (delo v normi, en korak bliže do napredovanja) in slično.

— Izvrševalca postavimo v tak položaj, da bo našemu izvajanju lahko najbolje in nemoteno sledil.

To bo služilo postavitvi izvrševalca v primeren položaj. Ali je potrebno, da izvrševalca postavimo v tak položaj, da bo laže sledil poučevanju?

Kdo lahko odloča o najprimernejšem položaju izvrševalca? Postaviti izvrševalca v primeren položaj je neobhodno potrebno. O tem lahko edinole odloča in presodi instruktor — nekatera dela zahtevajo spremembo položaja celo med delom samim.

Vse to, kar smo do sedaj napravili, ko v resnici še nismo pričeli s stvarnim poučevanjem, služi pripravi izvrševalca za poučevanje. To je eden od naših štirih principov pravilne metode poučevanja, in sicer:

PRINCIP I: PRIPRAVITI IZVRŠEVALCA

— Nato napravimo prvokrat elektriški voz, in sicer na ta način, da nam lahko izvrševalec sledi;

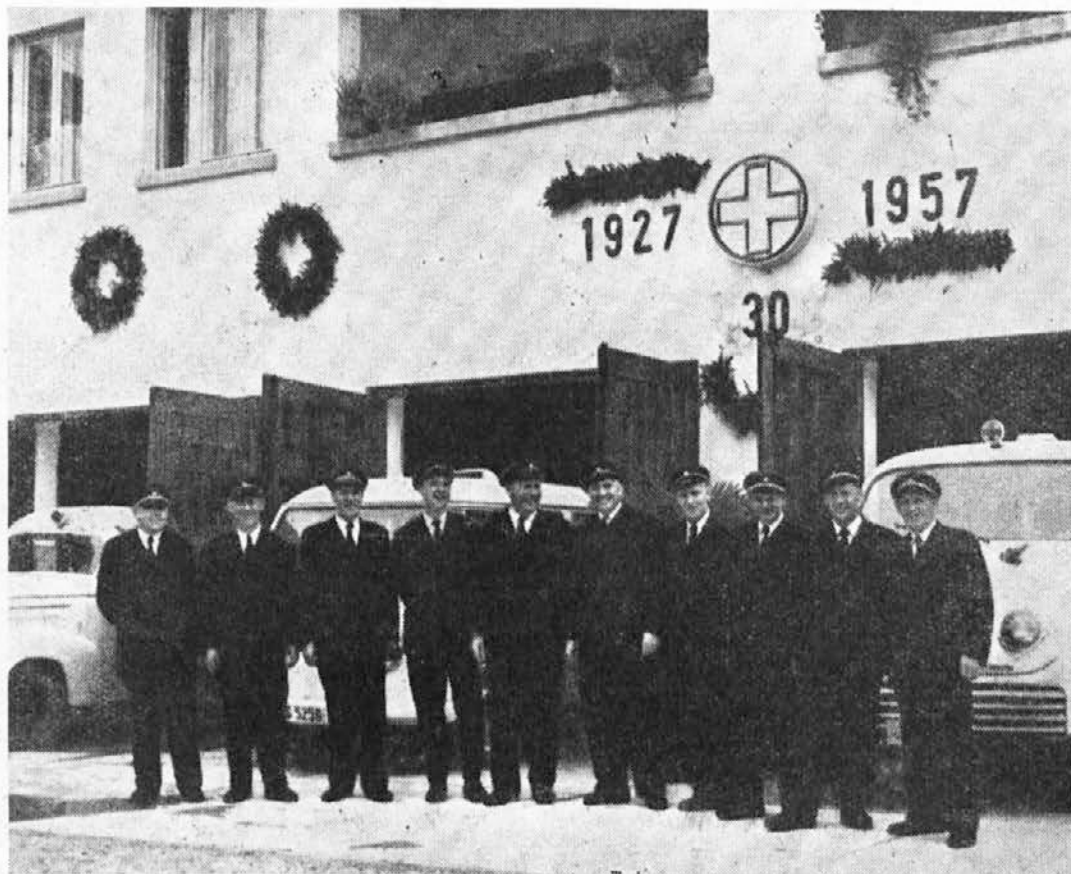
— pri tem govorimo točen tekst »ustmenega tolmačenja« in istočasno izvršujemo operacijo;

— dajati ne smemo nobenih dopolnilnih tolmačenj.

Na ta način smo razložili, pokazali in ilustrirali operacijo. Ta točka ne potrebuje posebnega pojasnjevanja, ker je jasno, da je treba pri prikazovanju dela dobro razložiti in pokazati operacijo. Kakšen način ilustriranja pa nam lahko pomaga pri poučevanju? To bi bili lahko načrti, skice, diagrami, fotografije, vzorci, modeli ter ostali pripomočki, ki olajšujejo poučevanje.

— Med važnimi fazami delamo majhne odmore.

To je torej govor o označevanju faz, kakor si slede. Kaj pa so to faze? O važnih fazah, ki označujejo del operacije, ki pomenijo stopnjo pri napredovanju dela, bomo podrobneje govorili še pozneje. Zakaj moramo važne faze označiti, kako si slede? Kako bo to pomagalo

Stroj ob tridesetletnici.

Spet nesreča na brusu

Čeprav vedno redkeje, a vseeno še prepogosto pride do razleta brusnih plošč — in tudi do poškodb sodelavcev. O teh stvarih smo v našem listu vse povedali in podrobno opozorili. Ob pravem postopku je nevarnost razleta zmanjšana na nič in ob močnem varovalnem ohišju nevarnost poškodb tudi ob eventualnem razletu, če prizadeti ne stoji preblizu (izven ročaja). Opozarjamo v tem smislu in vabimo obratovodstva, da za bližji pristop uvedejo pač tako dodatno vmesno zaščito za noge.

izvrševalcu? Izvrševalec bo tako razumel in osvojil en del dela prej, ko mu bomo pokazali drugega, končno pa na tak način pouk samo poglobljamo.

Ko smo tako našemu delavcu po gornjih navodilih in napotkih prvič pokazali z istočasnim označevanjem važnih faz, kako se dela elektriški voz, — vzamemo drugo vrstico in napravimo drugi elektriški voz;

- pri tem ponovno točno označimo važne faze;
- govoriti moramo vedno isti tekst in z naglasom poudariti in razložiti ključne točke;
- vstaviti moramo tolmačenja, ki se nanašajo na ključne točke.

Omenili smo, da je potrebno poudariti in razložiti vse ključne točke oziroma z drugimi besedami: vse tisto, kar je v posamezni važni fazi bistveno oziroma važno. Kako bi najbolje poudarili ključne točke, o katerih bo več besede še enkrat pozneje? To je mogoče napraviti z modulacijo glasu, navajanjem razlogov, s prikladnimi gibi, s kratkimi pavzami, s ponavljanjem in sličnim.

Kot iz gornjega vidimo, je potrebno razen tega tudi dvojno prikazovanje. Čemu dvoje prikazovanje? Pri prvem prikazovanju se izvrševalec seznanil z važnimi fazami, pri drugem izve, kaj je ključno oziroma, kot smo rekli, bistveno in važno v teh važnih fazah. Na ta način izvrševalca ne obremenimo takoj z vsemi podrobnostmi in prikazovanje je pregledno ter si ga je mogoče laže zapomniti. Čestokrat delamo pri tem napako, ker nekomu takoj v začetku povemo vse, kar si mora tisti, ki ga poučujemo, zapomniti. Izvrševalec se običajno v takem primeru ustraši in obupa, kajti hitro smo mu vse nametali in »zdrdrali«, kar smo imeli na jeziku, ne meneč se pri tem, ali je dotični vse dojel in si tudi vse zapomnil. Z načinom, kot smo ga zgoraj opisali, ta bojazen odpade.

- Pri prvem kot drugem prikazovanju moramo poučevati jasno, izčrpno in potrpežljivo,
- vendar ne več, kakor more izvrševalec naenkrat osvojiti.

Zakaj moramo poučevati jasno? Delavec ne more razumeti kompliciranih strokovnih izrazov. Prav tako bi ga lahko zmotil zmešan vrstni red prikazovanja. Zaradi tega je treba uporabljati čim enostavnejše izraze in čim preglednejši razpored. Dalje smo rekli, naj bo poučevanje izčrpno. Razumljivo je, da prikazovanje ne bo popolno, če bomo rekli: »pozabil sem vam omeniti to in to« ali »moral bi vam povedati še to in to« in slično. Ome-

nili smo še: potrpežljivo. Ako postane vodja pri poučevanju nestrpen, to vsekakor vpliva na izvrševalca in mu jemlje zaupanje vase.

Vendar ne več, kakor more izvrševalec osvojiti naenkrat — smo med drugim tudi poudarili v predzadnjem odstavku. Zakaj takšen nasvet? Namen tega je, kako preprečiti preobremenitev in zmedo pri izvrševalcu ter omogočiti lahko dojetanje poučevanja.

Iz vsega tega smo imeli priložnost zaznati, da je bil naš naslednji korak, ko smo na podlagi I. principa pripravili izvrševalca, prikazati delo, katerega hočemo naučiti našega izvrševalca. To je torej naš

PRINCIP II: PRIKAZATI OPERACIJO

Precejšnje število vodilnih oseb je mislilo do sedaj, da je s tem njihova naloga o poučevanju že pri kraju. Mi pa se s tem ne zadovoljimo in gremo korak naprej.

- Postavimo izvrševalca na delovno mesto, sami pa stopimo na njegovo dotedanje mesto;
- naj izvrši posel prvič;
- če izvrševalec začne govoriti, ga zaprosimo, naj se skoncentrira na posel in dela brez razlaganja;
- molčimo, razen če je treba popraviti kakšno napako;
- bodimo zelo pazljivi;
- če mu je že pri prvem poskusu uspelo narediti voz, mu čestitajmo, če pa so napake, ga moramo opogumiti z nekaj besedami in slednjič narejeni voz položimo na levo.

Zahtevati izvršitev naloge je eden od nasvetov, ki jih najdemo zgoraj. Izvrševalca želimo pravilno poučiti, to pa lahko storimo samo takrat, če zahtevamo od njega izvršitev poskusa. Kot je iz gornjega odstavka dalje razvidno, moramo popravljati napake in to že od začetka, to je že od prvega poskusa dalje. Čemu pa takoj popravljati napake? To je seveda potrebno storiti prej, preden napaka pride človeku v navado. Kako naj to napravimo? Ali je treba izvrševalcu reči, kje je napravil

napako, ali ga spomniti na dosedanje poučevanje? Prav gotovo bo bolje, da izvrševalca spomnimo na poučevanje, ker bo namreč na ta način sam v svojih možganih izvršil popravek.

Ko je naš izvrševalec prvič napravil voz,

- zahtevamo, da ga vnovič naredi in
- da razloži, kaj dela in čemu, to je ob razložiti mora ključne točke.

Zakaj mora izvrševalec pri pomankanjudela obrazložiti ključne točke? To je namreč edini način, s katerim se vodja lahko prepriča, da ga je izvrševalec popolnoma razumel. Čemu je potrebno delo ponavljati? To je potrebno zato, da ima izvrševalec možnost »učiti se pri samem delu«. Da bi se popolnoma prepričali, da razume, bi bil najboljši način ta, da mu pri razlaganju ključnih točk zastavljamo vprašanja: zakaj, kako, kje, kdaj itd. Ako nismo v celoti prepričani, da izvrševalec razume operacijo, dasiravno je že dvakrat delal isto delo, moramo zahtevati ponovitev tolikokrat, kolikorkrat mislimo, da je potrebno, to je dokler nismo sami prepričani, da — zna.

Če se pri poskusu pokaže, da je treba izvrševalca še dalje poučevati — kaj to pomeni? To pomeni, da poučevanje ni bilo dobro. V tem primeru bo treba pregledati naš način in hitrost poučevanja, kontrolirati poudarjanje važnih faz in ključnih točk, skratka, treba se je bolj pripraviti na poučevanje.

S pravkar opisanimi ukrepi smo prišli do zaključka, da bi se bilo potem, ko smo prikazali operacijo, potrebno prepričati, ali je izvrševalec razumel prikazano delo ali ne? To smo v tem primeru naredili, s čimer smo označili naš naslednji

PRINCIP III:

ZAHTEVATI IZVRŠITEV POSKUSA

So vodilne osebe, ki mislijo, da se poučevanje s tem konča, vi pa se boste gotovo strinjali z nami, da je treba napraviti še korak dalje.

Soglasni:

»Da je reševalna postaja na Ravnah taka kot je, je zasluga upravnika Ervina Wlodyge«

Predsednik upravnega odbora Pavel Harnold in upravnik Ervin Wlodyga ob otvoritvi proslave 30-letnice Reševalne postaje

KRUH

(Resnična zgodba)

Bilo mi je menda osem let, ko je bila pri nas trda za kruh. Iz miznega predala je izginila še zadnja drobtinica. Bila je prva svetovna vojna. Čez noč je pobrala moje tri brate, ko da ima do njih več pravice ko mati, ki jih je rodila, ko oče, ki je vse življenje pred zoro vstajal zanje, ko jaz, ki sem jih imela iz srca rada.

Na srečo smo že pospravili žito. S povešenimi glavami so klasi čakali na mlatev. Oče jih je naskrivaj hodil gledat. Nekoč pozneje mi je zaupal, da so bili zanj najlepši trenutki, kadar se je lahko sam pogovarjal z žitom. Spremljal ga je od rojstva do smrti ko ljubljenega človeka.

Zvečer sem čula ta kratki pogovor:

»V nedeljo ima babica god,« je dejala mati.

»Sama sva. Ne vem, če bova do takrat zmlatila pšenico,« je zamrmral oče.

»Še kruha ji ne bova mogla poslati,« je vzdihnila mati in sklonila glavo.

Tisti večer sem dolgo bedela. Za trdno sem sklenila, da bom pomagala materi in očetu. Potem bom mogoče v nedeljo le

lahko nesla babici štruco belega kruha. Vedela sem, da bosta začela že zgodaj. Že ob enih zjutraj bosta začela. Oče se je nemirno obračal v postelji. Izmikal se je skrbi, ki mu je hotela stisniti prsi. Včasih je zatrepetal, ko da je zajel sapo iz globokega vodnjaka. Mati je spala tiho in mirno. Tako tiho je spala, da sem se že zbalala, če se ji ni ustavilo srce. Pravzaprav sem se vsak večer bala, da bi se materi ustavilo srce. Mislila sem, da je človeško srce ko zvezda, ki se neke noči nenadoma utrne z neba in za večno utone v zemljo..

Ko sem spet odprla oči, sem slišala nekje daleč: pika-poka, pika-pok! Naslednji trenutek sem čula že razločneje. Glas je prihajal z gumna. Oče in mati sta že mlatila! Na oknih je še visela noč, deževna noč. Topla postelja in sladki spanec bi me skoraj premagala. Toda spet je oživel v sobi tisti kratek pogovor med materjo in očetom in mi opogumil srce.

Vsa omotična sem se primajala na gumno. Komaj sem ukazovala trudnim očem. Zagledala sem dva zaskrbljena obraza, ki sta se premikala v medli luči.

Oče in mati nista prenehala z delom, čeprav za trdno vem, da sta me opazila. Pri naši hiši nikoli nismo nosili srca na dlani in misli na čelu. Tako sem tudi jaz molče vzela cepec, stopila k njima in ga zavihnela. Sprva me ni hotel ubogati, ker se mi roke še niso povsem zbudile. Vendar ni bilo dolgo, pa je tudi moj cepec pika-pokal pravo pesem. Delali smo dalje, ko da se ni nič zgodilo, ko da se ni čisto nič zgodilo, čeprav sem takrat prvič tako zgodaj mlatila z njimi. Nikoli me namreč niso silili k težkemu delu, ker sem bila drobno dekle.

Kmalu se je začelo daniti. Z nočjo je zbežal tudi dež. Uršlja gora se je že odgrinjala. Hom in Črni vrh pa sta se še

skrivala pod toplo zeleno odejo. Potem je sonce zbudilo še ta zaspanca in skozi špranje pokukalo tudi k nam. Žitna zrna so se zasvetila ko zlato.

V nedeljo sem stala pred babico. Iz košare je dišal sveži kruh. Zdelo se mi je, da ni še nikoli tako dišal, tako čudovito dišal. Po vsej sobi je zaplaval sladki vonj, praznični vonj. Nekaj prijetnega mi je ovilo srce. V očeh pa so se mi začele nabirati solze, ko je vzela babica kruh v svoje koščene roke in je rekla: »Mojeka, tako lepega mi še nisi prinesla...«

Leopold Suhodolčan

ZAHVALA

Aktiv mladih združnikov pri Kmetijski zadrugi Prežihov Voranc v Kotljah se zahvaljuje vsem, ki so na kateri koli način pripomogli k lepši izvedbi štehanja. Posebna zahvala Sindikatu Železarne Ravne, Avto-moto društvu na Ravnah, pionirjem gimnazije in osnovne šole na Ravnah za lepe nagrade, občini Ravne in Kmetijski zadrugi Kotlje za prispevke k pogostitvi nastopajočih in upravi Železarne še za brezplačen prevoz.

Predsednik Emil Krištof

»Planine, naše veselje!«

Pri prevaljskem planinskem društvu je izšla že tretja številka glasila mladinskega odseka tega društva in gornjega naziva. Sicer le razmnoženi zvezki s silhueto Uršlje gore na nekoliko boljšem papirju, a vseeno izdaja, ki dvakrat razveseli, kajti zaposluje in usmerja k lepemu.

V zadnji številki imajo svoje prispevke Ernest Vauh, Pavel Šubic, dr. Janko Sušnik, Anemari Ulšak, Pavla Diphol, Silva Bračko, Jože Peruš, Zofka Pokrov in Franc Gornik. Večina sami mladi ljudje, drugi pa z njimi mlado govore.

Čestitamo Prevaljam in mladini!

Vseeno pa bo treba na te zvezke pripisati vsaj letnico, da bodo zanamci vedeli, kdaj je živela na Prevaljah taka lepa spodbuda, ki je verjetno prva te vrste.

Rogačnikova godba (Rogačnik sedi s klobukom na nogi) s strelci (v belih predpasnikih) — leškimi rudarji leta 1907

— Poprosimo izvrševalca, da sam pripravi serijo vrvic;

— poudariti moramo, da je za zdaj važna kvaliteta, brzino si bo pridobil s prakso;

— za primer, da bo naletel na težave, mu povemo, kje nas lahko išče (točno označimo kraj!);

S tem smo hoteli poudariti, da prepustimo izvrševalca polagoma k samostojnemu delu in da mu povemo, kdo mu bo pomagal, če bo potrebno. Čemu moramo prepustiti izvrševalca samostojnemu delu? Treba je namreč učvrstiti njegovo zupanje v lastno sposobnost, da prične z delom. Kdo pa izvrševalcu sploh lahko pomaga? To mora biti le tista oseba, ki poučuje — če to ni mogoče, pa neka druga zanesljiva oseba, ki delo dobro pozna.

— Vprašajmo izvrševalca, ali hoče še kakih pojasnil v zvezi z delom? Če nima kaj vprašati, naj pomisli in nas bo vprašal, ko se bomo vrnili.

Čemu spodbujati k vprašanju? S tem damo izvrševalcu možnost, da ga opozorimo na vse tisto, kar med poučevanjem ni bilo dovolj jasno.

— Rečemo izvrševalcu, da se bomo vrnili čez nekaj minut, da bomo videli, kako delo napreduje.

Pogosto kontrolirati, naj bi bilo naše naslednje načelo! Kontrola se nanaša na kvaliteto in pomaga izvrševalcu, da doseže v svojem delu spretnost in brzino. Ali je v tem kakšna prednost, ako izvrševalec ve, da ga bomo pozneje obiskali? Kako bo to vplivalo nanj? To ga bo prepričalo, da bo prejel od vodje nadaljnjo pomoč.

Za konec še to, da se vmešavamo vedno manj in postopoma preidemo na tekoče delo! Ta točka označuje končne faze našega naslednjega in zadnjega principa, in sicer

(Nadaljevanje sledi)

ŠPORT

Skrb za partizanske otroke

Naš redni športni poročevalec za to številko ni nič dal. Menda že ni kaj takega — in včasih se z mirom delo bolj podpre kot pa z neprestanim drezanjem, hvaljenjem ali kritiziranjem.

Zaradi tega pa bomo na tem mestu povedali o izrednosti, za katero naši športniki sicer že vedo, a naj bo še tu zabeležena za bodočnost. Izšla je knjiga:

TELESNA VZGOJ TREH DOLIN

Izdalo: TVD »Partizan, Slovenj Gradec
Uredil: Vinko Canjko

Telesno vzgojno društvo »Partizan« Slovenj Gradec je osvojilo hvalevredno zamisel izdaje knjige s popisom vseh prizadevanj in uspehov s področja telesne vzgoje in športa naše dežele. Imelo pa je tudi prednost, da se je dela lotil in misel realiziral športnik takega kova kot je Vinko Canjko.

Spominski almanah zajema vso športno spodbudo za vso jugoslovansko dobo nazaj do konca prve svetovne vojne in nam tako prikazuje svojevrstno zgodovino našega kraja. Vsi športniki in nekaj tisoč imen športnikov, organizatorjev in funkcionarjev je istočasno tudi kronika priznanja idealistom za njihovo delo.

Pa slikovna oprema: Zbori in nastopi od Črne do Mute in Radelj, od Libelič do Mislina. Koliko edinstvenih slik, ki so tu za vedno ohranjene.

Šport oziroma telesno vzgojo obravnavajo športniki sami, zato je beseda povsod lepa. Obravnavo te svojstvene zgodovine krajev domačinsko zaključujejo besede predsednikov občin, celotno knjigo pa spomin na padle športnike-partizane.

Knjiga ima pri nakladi za obdaritvene namene oziroma za zahvalo in priznanje tistim, ki so pri almanahu sodelovali in izdaji kakor koli pripomogli, še posebnost uvezanega dokumenta s pečati in podpisi petindvajsetih forumov Treh dolin, kar jo napravi še bolj domačo.

Delo je zanimivo za sedaj in za vselej. Naš kraj je prišel tako tudi v športno literaturo in s tem obsegom verjetno prekosil vse druge kraje.

Po športni pestrosti, po množičnosti in uspehih je posebej zanimiv in mogočen Slovenj Gradec. Vsekakor je nosil zastavo tu kolesarski šport s klubskimi, medklubskimi, deželimi ter celo državnimi in mednarodnimi tekmami. Njegov ustanovitelj, organizator in prvak je bil urednik almanaha Vinko Canjko. Iz te športne vneme, idealizma in sposobnosti je tudi po osvoboditvi prvi začel ter bil izvoljen za predsednika Fizikturnega društva in pozneje TVD »Partizana«, kar je še sedaj. Ta idealizem in vztrajnost športnega dela sta dala sedaj to knjigo.

Izdaji bi oporekli morda le, da bi ji pri tem obsegu pristajal vsaj še leksikonski pregled nastanka posameznih športnih panog na splošno. Mala motnja pa je tisti naš »v« Ravnah in »v« Prevaljah, namesto na Ravnah in na Prevaljah.

Lepo in pomembno delo trajne vrednosti. Hvala telesnovzgojni skupnosti Slovenj Gradec, vsem sodelavcem in čestitka uredniku!

Zveza borcev mesta Ravne pa tudi občinski odbor ZB z veliko zavzetostjo skrbita za otroke, ki so izgubili v borbi za svobodo enega ali oba roditelja. Ustvarila sta si pregled nad tem, v kakih materialnih, socialnih, zdravstvenih in družinskih razmerah živijo posebno otroci, ki se še šolajo. Za vse so uredili redno in pravočasno prejemanje štipendij (posebno v zadnjih mesecih, ko je prevzela dolžnost izplačevanja štipendij občina). Marsikateri bi potreboval še nekaj več, kakor prejema, a zdi se, da bo v doglednem času tudi ta plač ugodno rešena. S te strani bi bilo vse v redu, z druge pa še dolgo ne. Otroci, ki so deležni tolike skrbi družbe in posebno ZB, se mnogo premalo trudijo za lastno izobrazbo, za pozitivne učne uspehe. Marsikateri »cvek« bi moral izostati, da bi bili lahko zadovoljni. Res je, da so ti otroci prinesli že s seboj zaradi tegob roditeljev v času besnenja fašistov marsikaj, kar jim otežuje študij, a z malo več volje in zavesti, da se učijo zase, bi šlo. Zveza borcev oziroma odborniki organizacije so organizirali za dijake, ki imajo ponavljalni izpit, celo inštruktorje — in to dobre inštruktorje v času počitnic. Pa kaj, ko nekateri tako neredno obiskujejo te ure, nekateri sploh ne pridejo. Morda mislijo, da bodo odborniki polagali še izpite zanje, da se bodo oni za take učili poklica. No, marsikje ni otrok vsega tega sam kriv, saj tudi nekaterim varuhom ni preveč pri srcu, da bi se otrok nekaj izučil. Ne dajo mu časa za učenje, ne vspodbude in pomoči.

V kratkem bo odšla večina partizanskih otrok na taborjenje na naš Jadran v bližino Splita. Odborniki Zveze borcev so si prizadevali, da bi vključili v taborjenje vse upravičence, a le ponekod niso mogli (sredi tropske vročine) prebiti ledu okrog src njihovih skrbnikov — težko bi marsikdo pogrešal pastirja, delo je na polju. Bilo je dosti prepričevalnega dela, poti in truda.

Da bi mestni odbor Zveze borcev spoznal svoje varovance, je na Dan borcev, 4. julija, povabil v naš lepi Dom železarjev vse partizanske otroke in njih rejnike. Namen takega snidenja je obrazložil predsednik mestnega odbora Albert Konečnik-Modras, medtem ko je orisal borbeno epopejo naših narodov in naše cilje za srečno bodočnost otrok, katerih starši so omahnili v borbi ali v taboriščih, Boris Florjančič. In sedemtrideset »otrok«, ki se razvijajo v fante in dekleta, se je zamislilo — marsikateri od njih je šele tokrat doznal, da je vse to spodbujanje k učenju in napredovanju iskrena gesta ljudi, ki jim je zelo pri srcu njihova prihodnost. Ob njih so bile matere ali tete, skrbniki — in gotovo se je marsikomu moralo zganiti v srcu.

Zdaj že vsi vedo, da sta B. Florjančič in Paulinova-Cvetka (tajnica MO ZB) vsak čas pripravljena stati jim ob strani tako kakor tudi vsi ostali odborniki.

Tokrat jim je odbor poklonil tudi vsakemu po tisočak — hkrati se je pa pozanimal, kaj bi ti mladi ljudje radi postali in kakšne težave jih tarejo. Nekaj deklet bi rado šlo v šiviljski tečaj; enim bi bilo

prav h pridu, ko bi se odločili za kmetijsko-gospodarsko šolo.

Med vsemi povabljenici je pa veljala posebna pozornost edinemu preživelemu Sabodinu, temu fantu, ki živi pri sorodnikih, odkar ga je rešila dekla pred puškinim kopitom (vse njegove so Nemci v njihovi hiši zažgali). Deček si je postavil — pravijo — za cilj, da bo obnovil zapuščeno Sabodinovo, ko doraste. Uči se rad in to je največ vredno.

M. Hriberškova

Smrt prihaja

H Kržanu je ravno toliko od ceste, da je od rok. Prišli so me prosit za obisk k materi, stari ženski, a nisem rad šel. Niso sili, prišli pa so vedno znova in že malo obupani. Jaz sem mater že večkrat preiskoval. Poznal sem jo, tudi od znotraj. In zato sem se branil.

Pisal sem zdravila na pamet, dokler bolečine niso postale prehude. Diagnoza bolezni je bila že zdavnaj postavljena in tu ni bilo več kaj odkriti. Zato materi nisem bil potreben. Pač pa ji je postalo potrebno zaupanje in vera v nekoga, ki bi se uprli smrti v njenem telesu.

Cesta v hrib je bila suha in rdečerjava. Med smrekami se je posvetlikalo pozno sonce, nastavljal sem mu lice ter se razveselil toplote. Od preš veje duh po moštu. Tepke in lesnike lahke molijo veje v nebo, pod njimi se kopičijo sadeži, rdeči in rumeni od zrelosti. Pred menoj sopejo voli, uglašeni z menjavanjem letnih časov, sejanja, zorenja, z delom in počitkom.

Tako prihajam — sicer vselej bežeči popotnik — poln blagodejne spokojnosti k hiši.

Mati že leto dni leži, do kosti se je posušila. Le zločesta bula se redi pod vratom in seje smrt v hrbtenico.

Toda kamrica je bela in prijazna, postelja visoko postлана, na predalniku podobne v starih okvirih. Bolnica se vsa drobna ključi pod odejo in ko me ugleda, ji šine dobrovoljen smehlaj čez lice.

Pravi mi, da kar gre. O, kar bolje se počuti. Le ležala bi rada sama v postelji. Tako pa jo boli križ in kregajo jo, ko ponoči stoka. Ampak drugače bo kar bolje.

Držim jo za roko. Čutim, da se v moji roki ogreva. Vsa mirna je, smehlja se in čeblja.

Jaz gledam smrt, ki se počasi razliva po njenih žilah.

To ostane moja težka skrivnost.

Držim bolnico za roko in zdi se mi, da ji je dobro.

Med potjo sem sklenil, da bom njenim povedal, kakšna je materina bolezen. Hotel sem jim vse odkrito razložiti in jih pripraviti. Zdaj pa stoje okrog postelje in na nas vse sije milo jesensko sonce.

Ko grem od hiše, gre moja skrivnost z menoj.

Dr. J. S.

DOBRODOŠLI

Zdravilišče Kotuljska slatina zopet služi namenu

Ko se je delovna skupnost ladjedelnice Uljanik iz Pule odločila, da upoštavi na Kiseli vodi v Kotljah svoj počitniški dom, se je odločila za veliko prednost. Klimatski kraj z zdravilnim vrelcem v prekrasnem okolju je pravi biser za počitek in zdravljenje že stare slave. Takega počitniškega doma zlepa nima neka delovna skupnost v državi in moramo Uljaniku samo čestitati.

Ob tej čestitki pa moramo takoj povedati, da je prevzel postojanko kolektiv, ki zna vrednost ceniti in ki jo je najprej razumno upostavil. Izvršili so redna popravila, brez katerih bi zdraviliške naprave propadle oziroma bi odlašanje zahtevalo pozneje toliko večji strošek. Uredili so tudi instalacijske dopolnitve itd., s katerimi je počitniška postojanka mnogo pridobila.

Svoj lepi počitniški dom člani delovne skupnosti pridno obiskujejo in radi imajo. Vseh petdeset postelj je vedno zasedenih. Po dogovoru z Uljanikom prihajajo sem tudi rekonvalescenti Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje iz Istre — delavci, upokojenci, uslužbenci, možje, žene in otroci z Adrije. »Pritožna knjiga« je polna priznanj in pohval čistoče, reda, pozorne postrežbe, dobre hrane in splošnega odličnega režima uprave doma. To je nazadnje njihova stvar, a veseli tudi nas, saj so vzeli upravnika nam in je vse osebje od tu. Veseli nas, da so domačini tako na mestu in zadovoljujejo goste iz obmorske dežele.

Obiskovalci počitniškega doma pa imajo poleg lepih besed za interni red in svet lepe besede tudi za naše ljudi in naš kraj. Prirodne lepote so nesporne, mi pa glejmo, da ne bo vzroka za drugačna mnenja. Tako je vedno bilo in tako naj bo predvsem tudi sedaj. Njihovo zadovoljstvo je naše zadovoljstvo.

Tudi direktor njihove ladjedelniške skupnosti je izbral z družino za počitnice Kotlje. Ostal je tu štirinajst dni in ko je šel, je rekel, da mu je samo žal, da ni ves svoj dopust planiral sem. Obiskoval je okolice in ni mogel prehaliti lepote: ali sploh veste, kako prelepa je vaša dežela! Koliko je takih zapiskov. Če nam bodo dovolili, bomo po zaključku sezone prvega počitniškega leta kaj več povzeli.

Upravnik Stanko Marchiotti si je nadalje utrdil veljavo gostinskega veščaka velikega formata ter predvsem tudi zaupanje najbolj racionalnih, razumnih investicij, da z malim doseže čimvečje udobnosti za ljudi.

Kisela voda v Kotljah spet služi svojemu namenu in gostje so zadovoljni — to je poglavitno.

Nedosegljivo. Proizvajalnica znane kreme za čevlje — FOX — je ondan objavila naslednji oglas: »Čevlje čuva in jih zlika samo FOX na svetu. Pika!«

Zlata vrata v Puli

To je simbol Pule — kraja delovne skupnosti »Uljanik«, ki ima svoj počitniški dom v našem zdravilišču Kotuljska slatina

Orožniki so jih prijeli . . .

Ko je tam v maju, namesto da bi bilo lepo, padla slana in uničila predvsem cvet in sad, je bilo takoj jasno, da bo z mošti stiska. Tega so se zavedeli pridelovalci, ljubitelji te originalne, zdrave pijače, ustrežljivi gostinci in še neki drugi. Predvsem se je takoj dvignila cena zalogi, ki je še kje od lani. To ni niti kako presenetilo, ker je bila stara nakupna cena na veliko za to imenitno pijačo, katero je treba pridelovati, vsaj za polovico nižja od slatinske vode, ki kar sama iz zemlje teče, ali za okrog petkrat cenejša od kokte, kjer je tudi večina te vode. Da pa ne bi zaradi ljube slane preveč licitirali na višje (kar je strašno nalezljivo), so takoj zabrnili tovornjaki v kraje, kjer so še zaznavali zalogo. V kratkem je bilo menda vse poplajnjeno.

Med tistimi pa, ki so tekli na Stajersko v želji, da bi še kaj dobili za postrežbo ljudem z zdravo in ceneno pijačo, je bilo baje vedno več tovornjakov »iz Ljubljane«. Kar naprej so švigali tam okoli, pokupili in izginjali »proti Ljubljani«. To bi bilo še čisto v redu, če so bili hitrejši ko drugi, a vprašanje nastane, kam in za kaj oziroma za koga so vozili te soke »proti Ljubljani«. Vsi namreč vemo, da v Ljubljani in na Gorenjskem mošt ni v navadi in ga v vsej Ljubljani ne prodajajo nikjer. Kam torej

ta krasna reč? Ali za izdelavo kakih umetnih in dragih žlobuder.

No, kratko in malo, stvar je prišla tudi na uho tistih, ki skrbijo za red. Te tajinstvene švigajoče moštovne tovornjake so naenkrat prijeli orožniki, kajti ne gre, da bi se z moštom kako napačno delalo. Nakupovalci so morali zadevo pojasniti in so jo pojasnili. Kaj je bilo zadaj, bo pojasnjeno z druge strani, zapišemo pa lahko, da je »vse v redu«.

Toda vse, kar je zgoraj povedano, je le prosta povest, ki smo jo uporabili za nekaj čisto drugega. Zelo prav pride namreč, če se n. pr. sredstvo proti glavobolu imenuje aspirin v Sloveniji, na Kitajskem, na Norveškem, na Rusovskem, v Perziji itd. Kamor prideš, lahko rečeš: aspirin. Za veliko takih poimenovanj bi pri današnjem potujočem svetu bilo dobro, če bi bila enaka po vseh deželah. Vino že nekam tako poje, pa tobak in še marsikaj. Tudi policija ali milica zastopijo po kontinentu. Nekdo, ki se na take stvari bolj pozna, pa je svoj čas ugotovil, da imamo Slovenci za može reda (drugod večinoma policija, milica itd.) najlepše smiselno domače poimenovanje: orožnik (torej dobesedno: tisti, ki nosi orožje). Ali ga ne bi uveljavili?

Če smo v današnji številki že na obravnavi takih imen in nazivov, naj bo še to omenjeno.

SKLEP NAPREDNIH DELOVNIH SKUPNOSTI DOPOLNITEV MUZEJA

Letošnji muzejski praznik — 29. november — bodo omogočili Muta, Kmetijske zadruga in Gradis

Zadnjič smo povedali o velikem obisku muzeja naše dežele — zbor muzealcev in konservatorjev LRS v našem kraju — in smo omenili, kaj vse bi bilo sedaj še treba napraviti da bi ta kulturna ustanova prav zajela vse delavnosti okolisa ter dosegla tudi ustrezno ureditveno stopnjo.

Prejeli smo več dopisov, iz katerih je razvidno, kako ljudstvo tega kota že živi s to spodbudo in kako želijo posamezniki po svoje pomagati oziroma sodelovati. Predvsem pa hočejo člani muzejskega odbora povedati, na kakšno hvale vredno razumevanje so naleteli, ko so obiskali in zaprosili za pomoč Muta, kmetijske zadruga in Gradis.

MUTA bo ob sedanjih zbirkah: gozdarski, rudarski in metalurški odprla lastno železarsko zbirko II, kjer bodo prikazane tradicija, vztrajnost in posebnost te delavnosti ob Dravi. Zbirka bo nameščena v dveh sobah v muzejski hiši.

KMETIJCJI bodo začeli z zbiranjem svojega bogatega dela in bodo letos najprej ponazorili dimaico. Dimnica bo urejena v posebnem prostoru v zgradbi zraven muzejske hiše.

GRADISOVA SKUPNOST bo rešila propadanja repača in mu z oskrbo strehe dala tudi siceršnji videz, kakor se spodobi.

Ustvaritelji dosedanjih zbirk pa bodo dopolnili take drobnarije, da bodo te bogate zbirke dobile pravi muzeološki obraz.

Na vsa ta svetla stališča pripravljenosti nadaljnje graditve in dopolnitve kulturne ustanove kraja ne moremo reči drugega kot: hvala! Predvsem pa se bo vsem, ki so pomagali, zahvaljevala bodočnost.

»STRMA POT«

Druga taka pokveka naziva v našem mestu je poimenovanje stare poti s trga na Čečovje. »Strma pot« smo zapisali, kakor da na Ravnah ne bi bilo vsaj še dvajset takih »strmih« poti in kot da bi bilo to interesantno.

Za tisto pot naj bi veljal karakteristični, smerni, tujsko-prometni naziv: »Pot na goro«. Kajti vsaj že nekaj milijonov ljudi je iskalo orientacijo tam na trgu in zavilo po njej na goro. To bi nekaj pomenilo, strmina pa je tako že sama ob sebi razumljiva, čeprav ne interesantna.

170 ROJSTEV NA MINUTO

Statistični urad Društva narodov je dognal, da se rodi na svetu vsako minuto 170 otrok. Umre pa jih v minuti le 90. To pomeni, da se število ljudi poveča v vsaki minuti za okrog 80 ali za 120.000 ljudi na dan. Največji delež na tem ima Azija, kjer živi največ ljudi in znaša letni prirastek samo v Aziji 24 milijonov novih ljudi.

Ob tem dejstvu je razumljivo, da ne pomaga dosti še tako naprezanje za izboljšanje obstanka ljudi, ker se kar vsipljejo novi in vsako povečanje produkcije živil ter drugih

potrebščin ne more imeti dosti drugega haska kot pa tega, da komaj dohiteva z oskrbo novih in novih milijonov zemljanov. Mlajši ljudje bodo še doživeli čas, ko bodo morali tudi to razmnoževanje regulirati, da ne bo samo čisto brezbržno spravljanje sirovšne na svet. Azija bo morala začeti.

Ponovno vabilo — Komaj smo zadnjič pohvalili ponos in skrbstvo naših gostincev za oskrbo z dobro in zdravo pijačo za delaven narod pa so se razmere v zadnjem času spet pokvarile. Kake preklete žlobundre so se medtem spet ponekod točile! Se zastoj bi takih mlakuž, zmesi in cikov na Koroškem ne smeli ponujati, kajti namen je vendar postrežba ljudem, v čemer je ena najplemenitejših služb, ne pa pranje črev. Se enkrat zato prosimo: Ne dobavljajte na Koroško umetnih in mešanih tekočin, temveč samo pristna vina iz grozdja! Povejte grosistom, od kod ste, da bodo imeli rešpekt ter poudarite, da je na Koroškem navada ljudem streči, ne pa samo znebiti se kake pokvarjene zaloge ali »zaključiti bilanco«. Predvsem tudi mošte samo originalne! To je naša poglavitna zdrava pijača in je včasih le potrebuješ kak vrček, da je sapa spet bolj čista. Dokler je naša de-

žela prepolna teh naravnih dobrot in v več krajih ne vedo kam z naravnim pridelkom, do tedaj vsaj na Koroško ne vozimo falzifikatov, temveč če že mora biti, raje mimo, pa dober tek!

Največji prirastek na ljudeh — Po statistiki Centralnega higienskega zavoda LRS je izmed vseh bivših okrajev Slovenije največji letni prirastek na ljudeh pri nas. Na tisoč prebivalcev kar 27 zdravih krepkih rojstev letno. Za nami je vsa dežela slovenska, pred nami pa menda samo še Ki ajska.

A: Komaj sva se poročila, pa se že držiš.
B: Kaj se ne bi držal, ko mi je tvoj oče obljubil dve kravi, če te vzamem, dal pa mi je samo eno.

A: Tako, kaj pa sem potem jaz?

Kače pomorijo na leto nad 10.000 ljudi. Nad 250 vrst jih je takih s strupenim pikom, ki pomagajo tako s svoje strani zadrževati prehuho naraščanje ljudi na svetu.

HUDO POSLABŠANJE

Medtem ko se na drugem mestu pohvalimo in s ponosom pokažemo, kako so ravenski železarji zbili nezgodnostni element na najnižjo mero med železarnami v državi, moramo ob zaključku lista, žal, objaviti hudo poslabšanje v mesecu avgustu.

Že v prvih treh dneh tega meseca je utrpelo nesrečo devet sodelavcev, in sicer take poškodbe, da so štirje v bolnišnici. In ta pogostnost nesreč ne jenja. Lani ves mesec ni bilo toliko primerov.

Kaj je prišlo vmes? Ali je res pustila lastna previdnost? Ali homo res zlezli nazaj na nesrečo, škodo in sramoto, ki smo jo komaj pognali iz ravninskih fužin?

Vse in vsakega posameznika opozarjamo in vabimo na večjo lastno previdnost ter na ukrepe, da takih vesti ne bo treba več.

Pri Uljaniku v Puli

Delovna skupnost tovarne Uljanik v Puli je člane našega delavskega sveta pristrčno sprejela. V poslovni zvezi smo — in sedaj še krajevno povezani s počitniškimi domovi, zato si imamo kaj povedati. Na sliki njihovi predsednik delavskega sveta, predsednik upravnega odbora in direktor Josip Kopinič z našima predsednikom delavskega sveta J. Kertom in predsednikom upravnega odbora M. Erjavecem